

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА
ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

**Одеса
2024**

УДК 342.95:351.741(477)(072)

А 28

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 2 від 23 вересня 2024 р.)

Авторський колектив:

Берендєєва А.І. (розділ 9); Братель С.Г. (розділ 5); Галуцько В.М. (розділ 4); Коропатов О.М. (розділ 1); Крижановська О.В. (розділ 2); Десятник А.А. (розділ 3); Любчик В.Б. (розділ 10); Пишна А.Г. (розділ 7); Томіна В.Ю. (розділ 8); Ульянов О.І. (розділ 6), Чернов М.М. (підрозділ 3.2.), Яцковина В.В. (підрозділ 3.3.).

Рецензенти:

Волокітенко Ігор Олександрович, доктор філософії, професор, заслужений юрист України, академік Національної академії правових наук України, радник ректора Харківського національного університету внутрішніх справ;

Дмитро Петрович Калаянов — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мердова Ольга Миколаївна – завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навчальний посібник / Братель С.Г., Галуцько В.М., Пишна А.Г. та ін. — Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ. 2024.— 161 с.

На підставі аналізу законодавства України, практики діяльності Національної поліції викладено організаційно-правові засади Адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.

Для практичних працівників Національної поліції, а також курсантів, студентів, науково-педагогічних працівників навчальних закладів юридичного профілю. Підручник може бути використаний під час підготовки до вступних випробувань для вступу на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність».

Зміни в законодавстві враховано станом на 01 вересня 2024 року.

© Колектив авторів, 2024

© Одеський державний університет внутрішніх справ, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА...	5
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	6
РОЗДІЛ 1. Поняття, зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції	7
Поняття, ознаки та зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції	7
Функції, методи та форми адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції	9
Адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в умовах воєнного стану	13
РОЗДІЛ 2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції щодо провадження у справах про адміністративні правопорушення (Криж	14
2.1. Поняття, завдання та принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення	14
2.2. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення	15
2.3. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	19
РОЗДІЛ 3. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення	39
3.1. Юридичний зміст заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення	
3.2. Підстави застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, особливості процесуального оформлення та гарантії забезпечення прав та свобод громадян.	
3.3. Застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення в умовах воєнного стану	
РОЗДІЛ 4. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку	41
4.1. Загальна характеристика та особливості адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку.	41
4.2. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку в умовах воєнного стану	43
4.3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку.	45
РОЗДІЛ 5. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції у справах про адміністративні правопорушення на транспорті	50

5.1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху	50
5.2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху	56
РОЗДІЛ 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління	79
6.1. Поняття та особливості кваліфікації правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління	79
6.2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління	83
РОЗДІЛ 7. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції щодо розгляду та вирішення звернень громадян	91
7.1. Правова основа адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції щодо розгляду та вирішення звернень громадян.	91
7.2. Поняття та види звернень громадян.	95
7.3. Порядок розгляду скарг окремих категорій громадян в органах Національної поліції.	101
РОЗДІЛ 8. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в справах про адміністративні правопорушення, що посягають на здоров'я населення та власність	107
8.1. Поняття та види правопорушень, що посягають на здоров'я населення та власність.	107
8.2. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на здоров'я населення та власність.	
РОЗДІЛ 9. Адміністративно-юрисдикційна діяльність щодо застосування дисциплінарних стягнень та заохочень у Національній поліції України	107
9.1. Поняття та види заходів дисциплінарної відповідальності.	107
9.2. Процесуальний порядок проведення службового розслідування	110
9.3. Поняття та види заохочень, порядок їх застосування.	116
РОЗДІЛ 10. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції в справах про адміністративні правопорушення у сфері дозвільної системи	122
10.1. Поняття та види адміністративних правопорушень у сфері дозвільної системи	122
10.2. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері дозвільної системи	136
ДОДАТКИ	137
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ	160

ПЕРЕДМОВА

Юрисдикція - визначається як сукупність повноважень відповідних державних органів вирішувати правові спори і справи про правопорушення.

Тобто юрисдикція як вид діяльності органів державної влади безпосередньо пов'язана з охороною суспільних відносин і полягає в розгляді державно-владними органами юридичної справи по суті та прийнятті по неї рішення, виконання якого може забезпечуватися примусовою силою держави.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України - урегульована нормами адміністративного права специфічна форма її адміністративної діяльності, пов'язана з розглядом та вирішенням по суті підвідомчих їм справ про адміністративні правопорушення, а також зі здійсненням інших адміністративно-юрисдикційних дій забезпечувального характеру.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції є формування ідеології «служіння народові», виховання неухильної поваги до закону, дотримання законності у всіх формах правоохоронної діяльності, відповідальності за порушення прав і свобод людини і громадянина в державі, оволодіння навичками праці з нормативними матеріалами та практичними вміннями складання адміністративних матеріалів.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції є опанування курсантами передовими формами і методами роботи в адміністративній сфері, оволодіння навичками праці з нормативними матеріалами, уміння практичної організації ефективної роботи тих чи інших служб, апаратів, підрозділів Національної поліції України, використання допомоги різних громадських формувань у здійсненні охорони публічного порядку і боротьби з правопорушеннями.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АР Крим** – Автономна Республіка Крим
АІС ОП – Автоматизація процесів обліку отриманої в процесі
БпЛА – Безпілотний літальний апарат
БДР – Безпека дорожнього руху
ВРУ – Верховна Рада України
ГРПП – Група реагування патрульної поліції
ГУНП – Головне управління Національної поліції
ДВБ – Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України
ДОАЗОР – Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України
ДОП – Дільничні офіцери поліції
ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань
ЄО – Єдиний облік
ІНП – Інформаційний портал Національної поліції України
ІТТ – Ізолятор тимчасового тримання
КЗ – Кімната для затриманих осіб
КМУ – Кабінет Міністрів України
КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС України – Міністерство внутрішніх справ України
МТО – Матеріально-технічне оснащення
НПУ – Національна поліція України
ОВС – Органи внутрішніх справ
ОПС – Обліково-профілактична справа
ПДР – Правила дорожнього руху
ПОГ – поліцейський офіцер громади
ППОП – Підрозділи поліції особливого призначення
ПСПОП – Патрульна служба поліції особливого призначення
РУП – Районне управління поліції
СУ – Слідчі управління головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві
СОГ – Слідчо-оперативна група
СРПП – Сектор реагування патрульної поліції
СУБД – Системне управління базами даних
ТВП – Територіальний відокремлений підрозділ
ТОР – Тактико-оперативного реагування
УОАЗОР – Управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування
УПО – Управління поліції охорони
УПП – Управління патрульної поліції
УПВП – Підрозділи поліції на воді та в повітрі
ЦОУП – Центральний орган управління поліції
ЦОВВ – Центральний орган виконавчої влади
ЧЧ – Чергова частина
ЮП – Ювенальна превенція

Розділ № 1: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

- 1.1. Поняття, ознаки та зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.
- 1.2. Функції, методи та форми адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.
- 1.3. Адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в умовах воєнного стану

1.1. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Юрисдикція - визначається як сукупність повноважень відповідних державних органів вирішувати правові спори і справи про правопорушення.

Тобто **юрисдикція** як вид діяльності органів державної влади безпосередньо пов'язана з охороною суспільних відносин і полягає в розгляді державно-владними органами юридичної справи по суті та прийнятті по неї рішення, виконання якого може забезпечуватися примусовою силою держави.

Адміністративна юрисдикція у вузькому і широкому розумінні:

- У вузькому розумінні - як "правоохоронну діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, уповноважених розглядати і вирішувати справи про адміністративні правопорушення"
- У широкому розумінні - означає, вирішення будь-яких індивідуальних справ у випадку виникнення спору про право, тобто конфліктних ситуацій.

Підсумуємо, що **адміністративна юрисдикція** – це урегульована законом діяльність уповноваженого органу державної влади, посадової особи щодо вирішення індивідуальних адміністративних справ (спорів), пов'язаних з адміністративно-правовими відносинами громадянина або недержавної організації з державним органом (його посадовою особою) при здійсненні цим органом публічної влади, як правило, виконавчої.

Риси адміністративно-юрисдикційної діяльності:

- 1) наявність правового спору (або правопорушення). Юрисдикція виникає тільки тоді, коли необхідно вирішити спір про право або у зв'язку з порушенням чинних правових норм.
- 2) основою адміністративно-правових спорів, у процесі вирішення яких здійснюється правова оцінка поведінки (дій) сторін, є індивідуальні адміністративні справи. Розгляд тільки спірних конкретних справ становить зміст юрисдикційного адміністративного процесу (наприклад, розгляд справ про адміністративне правопорушення, скарг громадян);
- 3) адміністративно-юрисдикційна діяльність через свою суспільну значущість потребує належного процесуально-правового регулювання.

Таким чином, адміністративну юрисдикцію можна поділити на три види:

а) адміністративно-регулятивну, тобто компетентність вирішування адміністративних справ, що виникають за іншими підставами, крім виникнення спору про право і здійснення адміністративного правопорушення (справи про видачу ліцензій, державну реєстрацію автотранспортних засобів тощо);

б) адміністративно-судочинну, тобто компетентність адміністративних судів щодо вирішення відповідних справ;

в) адміністративно-деліктну, тобто компетентність щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення та винесення по них постанов.

Під **адміністративно-каральною юрисдикцією** слід розуміти діяльність уповноважених органів, спрямовану на розгляд справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень.

Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України:

1) зумовлена завданнями, функціями і характером управлінської діяльності поліції, є частиною їх виконавчо-розпорядчої діяльності.

2) є підзаконною, ґрунтується на суворому дотриманні чинного законодавства.

3) здійснюється в офіційному порядку від імені держави в особі того або іншого працівника поліції.

4) завжди є адміністративною, здійснюється спеціально уповноваженими органами і посадовими особами.

5) головним у здійсненні юрисдикційних повноважень Національної поліції України є виконання нею в особі уповноважених органів і посадових осіб правоохоронних функцій, що впливає передусім з призначення цих органів.

6) до особливостей адміністративної юрисдикції Національної поліції України варто віднести тільки одноособове її здійснення.

7) в адміністративно-юрисдикційній діяльності Національної поліції України спостерігається відповідна спеціалізація.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України - урегульована нормами адміністративного права специфічна форма її адміністративної діяльності, пов'язана з розглядом та вирішенням по суті підвідомчих їм справ про адміністративні правопорушення, а також зі здійсненням інших адміністративно-юрисдикційних дій забезпечувального характеру.

У свою чергу, нами пропонується визначення адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції превентивної діяльності залежно від двох підходів до її розуміння: **вузького та широкого**.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України у **вузькому змісті** є врегульованою переважно нормами адміністративного права діяльністю відповідних підрозділів (посадових осіб) щодо розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення, що належать до її компетенції, і накладення адміністративних стягнень на осіб, що вчинили такі правопорушення.

У широкому змісті під адміністративно-юрисдикційною діяльністю Національної поліції України пропонується розуміти врегульовану переважно нормами адміністративного права діяльність відповідних підрозділів (посадових осіб) щодо розгляду і вирішення індивідуальних адміністративних справ конфліктного характеру, а саме справ про адміністративні правопорушення, дисциплінарних справ і справ за скаргами громадян, а також пов'язаних із ними адміністративно-процесуальних заходів.

1.2. ФУНКЦІЇ, МЕТОДИ ТА ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Юрисдикцію як самостійний вид діяльності взагалі та адміністративно-юрисдикційну діяльність зокрема характеризують не тільки притаманні їй ознаки, а й функції, через які здійснюється така діяльність. Зміст адміністративної юрисдикції становить діяльність з реалізації її функцій, яка здійснюється у встановлених формах і відповідними методами.

Функція у загальному вигляді означає діяльність, обов'язковість, роботу, зовнішній прояв властивостей об'єкта у цій системі відносин.

Виходячи з теорії права, можна стверджувати, що адміністративно-юрисдикційній діяльності притаманні такі **функції**: охоронна, виховна, регулятивна та превентивна.

Охоронна функція адміністративної юрисдикції обумовлена приналежністю останньої до правоохоронної діяльності. Так, стаття 1 КУпАП визначає такі завдання законодавства України про адміністративні правопорушення як: охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням,

Виховна функція полягає у вихованні громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством.

Регулятивна функція адміністративно-юрисдикційної діяльності проявляється у встановленні певних правил, прав, обов'язків, обмежень, заборон, визначенні повноважень посадових осіб та відповідальності за їх порушення.

Превентивна функція полягає у здійсненні заходів, спрямованих на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України.

Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних

комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями.

Функції адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України реалізуються за допомогою відповідних методів.

Метод (від грец. - шлях до чого-небудь, простежування, дослідження) - це "шлях, спосіб, прийом... практичного здійснення чого-небудь", "свідомі систематичні й послідовні дії, що ведуть до досягнення якої-небудь мети", "спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного або практичного освоєння дійсності, а також людської діяльності, організованої певним чином".

Універсальними методами будь-якої діяльності із загальнотеоретичних позицій є **переконання та примус**.

Метод переконання - це система заходів правового і неправового характеру, які проводяться державними та громадськими органами, що проявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних заходів з метою формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання вимог законів та інших правових актів.

Адміністративний примус визначають як систему засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у рамках закону, забезпечення правопорядку і законності.

В юридичній науці склалася така **класифікація заходів адміністративного примусу**:

а) заходи адміністративного запобігання (адміністративно-запобіжні, превентивні);

б) заходи припинення правопорушень (примусу);

в) адміністративні стягнення.

Стаття 31 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що поліція може застосовувати такі **превентивні заходи**:

1) перевірка документів особи;

2) опитування особи;

3) поверхнева перевірка і огляд;

4) зупинення транспортного засобу;

5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;

6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;

7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;

8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;

9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;

11) поліцейське піклування.

Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Заходи припинення правопорушень можна умовно поділити на загальні та спеціальні.

До загальних можна віднести (стаття 260 КУпАП):

- адміністративне затримання особи,
- особистий огляд,
- огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія,
- тимчасове затримання транспортного засобу,
- відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами
- огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.
- затримання та видворення іноземців та осіб без громадянства
- доставлення порушника.

У статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено, що поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі **заходи примусу**:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу - це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;
- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;
- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є не виправданим або неможливим.

Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожують життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення (стаття 24 КУпАП):

1) попередження;

2) штраф;

3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

- 5¹) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 6¹) суспільно корисні роботи;
- 7) адміністративний арешт;
- 8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень.

Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Крім того, за вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу (стаття 24-1 КУпАП):

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

1.3. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте зміст і види адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.
2. Які основні напрями адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.
3. Назвіть форми адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.
4. Процесуальні форми адміністративної юрисдикції.
5. Правові акти адміністративної юрисдикції.
6. Місце Національної поліції України серед суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності.

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІ ЩОДО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

2.1. Поняття, завдання та принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення

2.2. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення

2.3. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення

2.1. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Провадження у справах про адміністративні правопорушення можна визначити як правовий інститут або як вид адміністративно - процесуальної діяльності.

Правовий інститут - це сукупність адміністративно-правових норм, що визначають порядок здійснення дій учасниками адміністративно-юрисдикційного процесу при розгляді конкретних справ, які виникли у зв'язку з учиненням адміністративного порушення.

Адміністративно-процесуальна діяльність - це врегульований адміністративно-правовими нормами порядок здійснення дій учасниками адміністративно-юрисдикційних повноважень у зв'язку з реалізацією завдань провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Адміністративно-процесуальну діяльність, що здійснюється у межах розгляду конкретної адміністративної справи про адміністративні правопорушення, прийнято називати **провадженням у справах про адміністративні правопорушення**.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення - це основана на законі діяльність органів та посадових осіб, уповноважених розглядати відповідні справи, яка здійснюється в особливому адміністративно-процесуальному порядку з метою об'єктивного розв'язання справи у повній відповідності до закону.

В юридичній літературі виділяється значна кількість адміністративних проваджень, у тому числі як самостійне - провадження у справах про адміністративні правопорушення, що отримало назву - адміністративно-юрисдикційне. Пропонувались різні критерії для класифікації адміністративно-юрисдикційних проваджень. Деякі з них: категорії справ про адміністративні правопорушення; суб'єкти адміністративної відповідальності; види санкцій. Висловлювалась думка про необхідність виділення таких адміністративно-юрисдикційних проваджень: 1) в першій інстанції; 2) пришвидшене; 3) у другій інстанції.

В іншому підході вказувались два основних види адміністративно-юрисдикційного провадження: 1) в першій інстанції; 2) у другій інстанції.

Узагальнюючи викладене, вважаємо доцільним виділити такі види адміністративно-юрисдикційних проваджень:

- 1) у першій інстанції - звичайне, спрощене;
- 2) у другій інстанції - звичайне, особливе.

Основні положення провадження у справах про адміністративні правопорушення містяться в Кодексі України про адміністративні правопорушення - розділи IV і V. У них сформульовані завдання та принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення, підстави та порядок його здійснення, перелік основних доказів, закріплені права і обов'язки осіб, які беруть участь у такому провадженні, а також визначено порядок оскарження чи опротестування та порядок виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Основними завданнями провадження у справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Основними принципами провадження у справах про адміністративні правопорушення є загальні принципи адміністративного процесу: законність; об'єктивність; рівність громадян перед законом; гласність провадження.

Так, відповідно до принципів *законності та об'єктивності* ніхто не може бути підданий заходам впливу у зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше, як на підставі і в порядку, установлених законодавством. Провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого дотримання законності. Застосовуватися заходи адміністративного впливу повинні в межах повноважень відповідного органу (посадової особи) і в точній відповідності до законодавства.

Відповідно до принципу *рівності громадян* розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом і органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин.

Принцип гласності провадження полягає в тому, що справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці. З метою підвищення виховної і запобіжної ролі провадження в справах про адміністративні правопорушення такі справи можуть розглядатися безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника.

2.2. УЧАСНИКИ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Учасниками провадження у справах про адміністративні правопорушення є:

особа, яка притягається до адміністративної відповідальності;
потерпілий;
законні представники та представники;
захисник;
свідок;
експерт;
перекладач.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності (ст. 268 КУпАП), має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279¹-279⁴ КУпАП.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 44, статтями 51, 146, 160, 172⁴ - 172⁹, 173, 173², частиною третьою статті 178, статтями 185, 185¹, статтями 185⁷, 187 КУпАП, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом внутрішніх справ (Національною поліцією) піддано приводу.

Законами України може бути передбачено й інші випадки, коли явка особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), який вирішує справу, є обов'язковою.

Потерпілий (ст. 269 КУпАП) - це особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду.

Потерпілий має право знайомитися з матеріалами справи, заявляти клопотання, при розгляді справи користуватися правовою допомогою адвоката,

іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, оскаржувати постанову по справі про адміністративне правопорушення. Потерпілого може бути опитано як свідка відповідно до статті 272 КУпАП.

Законні представники та представники (ст. 270 КУпАП). Інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення, мають право представляти їх законні представники (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники).

Інтереси потерпілого може представляти представник - адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Законні представники та представники мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; від імені особи, інтереси якої вони представляють, приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу.

Повноваження адвоката як представника потерпілого посвідчуються документами, зазначеними у частині другій статті 271 КУпАП.

Захисник (ст. 271 КУпАП). У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Ці особи мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України.

Повноваження адвоката на участь у розгляді справи підтверджуються довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника. Витяг засвідчується підписами сторін.

Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, у розгляді справи про адміністративне правопорушення може брати участь адвокат, який призначений Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Зазначений адвокат має права, передбачені частиною першою цієї статті та іншими законами.

Повноваження адвоката, призначеного Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються дорученням, що видається Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Свідок (ст. 272 КУпАП). Як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі.

На виклик органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, свідок зобов'язаний з'явитися в зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому по справі і відповісти на поставлені запитання.

Викривач є свідком у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Викривач має право на збереження конфіденційності інформації стосовно нього під час дачі пояснень по справі.

Експерт (ст. 273 КУпАП) - особа, що володіє спеціальними знаннями. Експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації.

Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях.

Експерт має право знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета експертизи, заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для дачі висновку; з дозволу органу (посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, ставити особі, яка притягається до відповідальності, потерпілому, свідкам запитання, що стосуються предмета експертизи; бути присутнім при розгляді справи.

Перекладач (ст. 274 КУпАП) призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення. Перекладач зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і зробити повно і точно доручений йому переклад.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, що їх вони зазнали у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення. За особами, яких викликають як потерпілих, свідків, експертів і перекладачів, зберігається у встановленому порядку середній заробіток за місцем роботи за час їх відсутності у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Обов'язковими учасниками провадження у справах про адміністративні правопорушення, що здійснюється поліцією, є:

1) особа, яка виявила факт правопорушення (працівник Національної поліції України, який відповідно до законодавства має здійснювати охорону громадського порядку);

2) посадова особа Національної поліції України, яка порушила справу (відповідно до ст. 255 КУпАП наділена повноваженнями щодо складання

протоколу про адміністративне правопорушення та здійснення розслідування у справі);

3) посадова особа юрисдикційного органу, яка відповідно до законодавства (статті 218-244-22 КУпАП) наділена повноваженнями, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та винесення щодо них рішення.

Перелік органів та посадових осіб, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, наведено в розділі III КУпАП, у якому врегульовано також деякі питання утворення та функціонування цих органів, а також визначено, які справи уповноважені розглядати ті чи інші органи або посадові особи, тобто вирішено питання про підвідомчість справ.

2.3. СТАДІЇ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Діяльність учасників адміністративного процесу розвивається за часом як послідовна низка пов'язаних між собою процесуальних дій щодо реалізації прав і взаємних обов'язків. Процес проходить у декілька фаз розвитку або стадій, які змінюють одна одну.

Під стадією слід розуміти таку порівняно самостійну частину провадження, яка водночас із його загальними завданнями має властиві тільки їй завдання, документи та інші особливості.

Так, стадії відрізняються одна від одної і колом учасників провадження. На кожній стадії відбуваються певні дії, які є частковими щодо загальної мети провадження. Розв'язання завдань кожної стадії оформлюється спеціальним процесуальним документом, який ніби підводить підсумок діяльності. Після прийняття такого акту починається нова стадія. Стадії органічно пов'язані між собою: наступна, як правило, починається лише після того, коли завершено попередню, на новій стадії перевіряється те, що було зроблено раніше.

У теорії держави та права виділяють такі стадії правозастосовчого процесу:

- 1) встановлення фактичних обставин (фактичної основи справи);
- 2) вибір і аналіз норм права (встановлення юридичної основи справи);
- 3) рішення справи, яке виражене в акті застосування права.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення складається з чотирьох частин (стадій):

- 1) порушення справи та адміністративне розслідування;
- 2) розгляд справи;
- 3) перегляд (оскарження) постанови;
- 4) виконання постанови.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення можна умовно поділити на звичайне та спрощене (прискорене). При звичайному провадженні: на першій стадії виявляються факт й обставини скоєного проступку, дані про винного і складається протокол; на другій - компетентний орган розглядає справу і приймає по ній рішення; на третій (факультативній) стадії постанова переглядається за скаргою громадянина, протесту прокурора,

вона завершується прийняттям рішення про скасування, зміну або залишення постанови в силі; на четвертій - реалізується прийнята постанова.

У зв'язку з існуванням поряд із загальним прискореного (спрощеного) провадження з деяких категорій справ стадії провадження в окремих випадках недостатньо чітко викладені або навіть зливаються. Так, під час стягнення штрафу на місці об'єднуються розслідування, розгляд справи і навіть виконання постанови (протокол про адміністративне правопорушення не складається, а одразу виноситься постанова по справі).

На кожній стадії здійснюються етапи - групи взаємопов'язаних дій.

Схематично система стадій і етапів провадження у справах про адміністративні правопорушення може бути подана так:

1. Порушення справи та адміністративне розслідування:

- 1) порушення справи;
- 2) установлення фактичних обставин;
- 3) процесуальне оформлення результатів розслідування;
- 4) направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю.

II. Розгляд справи:

- 5) підготовка справи до розгляду та слухання;
- 6) аналіз зібраних матеріалів, обставин справи;
- 7) прийняття постанови;
- 8) доведення постанови до відома.

III. Перегляд постанови (факультативна стадія):

- 9) оскарження, опротестування постанови;
- 10) перевірка законності постанови;
- 11) винесення рішення;
- 12) реалізація рішення.

IV. Виконання постанови:

- 13) направлення постанови до виконання;
- 14) фактичне виконання;
- 15) закінчення виконання (справи).

Провадження у справах про адміністративні правопорушення становить сукупність послідовних, взаємопов'язаних, поетапно здійснюваних процесуальних дій, які називаються стадіями провадження. Кожній з них властивий комплекс відповідних однорідних процесуальних дій, об'єднаних єдиною метою. Такі процесуальні дії детально урегульовані нормами права, зокрема КУпАП України.

1. Порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування:

Це початкова стадія адміністративного провадження, якою охоплюється комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують згодом можливість розгляду справи по суті. У межах цієї стадії установлюється факт протиправної поведінки, особа правопорушника, інші фактичні обставини у справі, збираються й аналізуються докази, дається первісна правова оцінка скоєному, тобто здійснюється певне адміністративне розслідування у справі з відповідним процесуальним оформленням результатів такого розслідування з

метою підготовки справи для розгляду по суті. Закінчується ця стадія в більшості випадків передачею матеріалів справи для розгляду за підвідомчістю.

Підставою для порушення справи, як і підставою для настання адміністративної відповідальності, є скоєння особою (як фізичною, так і юридичною) адміністративного правопорушення. У правозастосовній практиці, як правило, таким є факт складення протоколу про адміністративне правопорушення.

Відповідно до ст. 254 КУпАП Про вчинення адміністративного правопорушення складається *протокол* уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 КУпАП, а саме: в разі вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 70, 77, частиною третьою статті 85, статтею 153, якщо розмір штрафу не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, частиною першою статті 85, якщо розмір штрафу не перевищує семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, статтею 107 (у випадках вчинення правопорушень, перелічених в частині третій статті 238) частиною третьою статті 109, статтями 110, 115, частинами першою, третьою і п'ятою статті 116, частиною третьою статті 116², частинами першою і третьою статті 117 (при накладенні адміністративного стягнення у вигляді попередження на місці вчинення правопорушення), статтями 118, 119, статтями 134, 135, частинами першою, другою, третьою і п'ятою статті 185³, статтею 197 (при накладенні адміністративного стягнення у вигляді попередження), статтею 198 (при накладенні адміністративного стягнення у вигляді попередження), а також статтями 202-203¹, 204², 204⁴ (у випадках виявлення цих правопорушень у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України чи контрольних пунктах в'їзду-виїзду) КУпАП, якщо особа не оспорує допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається.

Протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису).

Протоколи не складаються і в інших випадках, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

У випадках, передбачених частинами першою та другою статті 258 КУпАП, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виносяться постанови у справі про адміністративне

правопорушення відповідно до вимог статті 283 цього Кодексу або залишається повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил зупинки, стоянки або паркування транспортних засобів у разі їх фіксації у режимі фотозйомки (відеозапису), крім випадків фіксації в автоматичному режимі правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 256 цього Кодексу, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185³ КУпАП, правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі, або порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису). Цей протокол є додатком до постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення складається у двох екземплярах, один з яких вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого за допомогою працюючих в автоматичному режимі спеціальних технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, протокол про адміністративне правопорушення не складається, а постанова у справі про адміністративне правопорушення виноситься без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Копії постанови у справі про адміністративне правопорушення та матеріалів, зафіксованих за допомогою працюючих в автоматичному режимі спеціальних технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, надсилаються особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, протягом п'ятнадцяти днів з дня винесення такої постанови, крім випадку, передбаченого частиною сьомою статті 279¹ КУпАП.

Протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи, визначені у ст. 255 КУпАП.

Наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 було затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, яка встановлює порядок оформлення в органах Національної поліції України, у тому числі в їх структурних (відокремлених) підрозділах, матеріалів про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також визначає порядок контролю за дотриманням законодавства під час оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення (крім правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху).

Наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395 затверджено Інструкцію з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі. Ця Інструкція визначає процедуру оформлення поліцейськими підрозділів поліції та поліцейськими, на яких покладаються обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах, де тимчасово відсутня патрульна поліція (далі – поліцейський), матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.

Наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395 затверджено Інструкцію з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі.

Так, відповідно до вимог Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, складання протоколів про адміністративні правопорушення, протоколів про адміністративні затримання, протоколів про вилучення речей і документів, протоколів про огляд речей та особистий огляд, а також отримання пояснення від осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків здійснюють уповноважені на те посадові особи органів поліції.

У справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до відання органів поліції, зазначених у статті 222 КУпАП, протоколи відповідно до статті 255 КУпАП складають уповноважені на те посадові особи зазначених органів (наприклад, дільничні офіцери поліції, працівники підрозділів ювенальної превенції). Протоколи про адміністративні правопорушення не складаються у випадках, передбачених статтею 258 КУпАП.

Якщо під час винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення особа осперить допущене порушення й адміністративне стягнення, що на неї накладається, уповноважена посадова особа органу поліції зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до статті 256 КУпАП, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185³ КУпАП (прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України).

У разі вчинення адміністративного правопорушення особами, які досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, уповноважені на те посадові особи органів поліції складають протокол про адміністративне правопорушення.

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа) поліції, уповноважений(а) розглядати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитися усним зауваженням.

Протокол про адміністративне правопорушення (додаток 1 до Інструкції) складається на спеціальному бланку, що виготовлений друкарським способом згідно з технічним описом бланка протоколу про адміністративне

правопорушення (додаток 2 до Інструкції), на якому проставлено відповідні серію та номер.

Протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією (додаток 3 до Інструкції) складається на бланку, що виготовлений друкарським способом.

Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення заповнюються чорнилом чорного або синього кольору, розбірливим почерком, державною мовою.

Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне правопорушення, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне правопорушення підписано особою, стосовно якої його складено.

Протокол про адміністративне правопорушення складається у двох примірниках, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення в ньому зазначаються, зокрема:

у графі «місце складання протоколу» - населений пункт або географічна точка;

у графі «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол» - прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень);

у графі «склав цей протокол про те, що громадянин(ка)» - прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (повністю, без скорочень);

у графі «назва документа, серія, №, ким і коли виданий» - документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі і назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток тощо), дата видачі і найменування органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла));

у графі «чи притягався(лася) до адміністративної відповідальності» - інформація щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності);

у графі «дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення» - суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол);

у графі «до протоколу додається» - пояснення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, викладені на окремому аркуші, рапорти посадових осіб органів поліції, довідки, акти тощо (у разі складення).

Якщо внаслідок вчинення адміністративного правопорушення заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі про адміністративне правопорушення.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУпАП, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто у строки, визначені статтею 277 КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення може бути підписано також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу про адміністративне правопорушення та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу про адміністративне правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його.

У разі якщо особа, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, не володіє українською мовою, протокол про адміністративне правопорушення складається за участю перекладача.

Особі, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписується зазначеною особою. Пояснення може додаватися до протоколу про адміністративне правопорушення окремо, про що робиться запис у ньому.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновки експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення).

У разі якщо правопорушення вчинено кількома особами, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно кожної особи окремо.

У разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно одного з батьків неповнолітньої особи або особи, яка їх замінює, відповідно до частини третьої статті 184 КУпАП (невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей).

У разі вчинення неповнолітньою особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121 - 127, частинами першою, другою і третьою статті 130, статтею 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190 - 195 КУпАП, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно цієї особи.

Протокол про адміністративне правопорушення та матеріали про вчинене адміністративне правопорушення відповідно до статті 257 КУпАП надсилаються (надаються) органу (посадовій особі), уповноваженому(ій) розглядати справи про адміністративні правопорушення.

2. Розгляд справи по суті та винесення щодо неї постанови

Розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюють уповноважені посадові особи органів поліції відповідно до статті 222 КУпАП.

Проведення у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених статтею 247 КУпАП, а саме:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 КУпАП;
- 8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;
- 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Відповідно до статті 276 КУпАП справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення або місцем проживання правопорушника, також коли правопорушення вчинено водієм, справа може розглядатися за місцем обліку транспортних засобів, а справи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, розглядаються за місцем оброблення та обліку таких правопорушень.

Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення визначені статтею 277 КУпАП. Справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою

особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 42⁻², частиною першою статті 44, статтями 44⁻¹, 106⁻¹, 106⁻², 162, 172⁻¹⁰ - 172⁻²⁰, 173, 173⁻¹, 173⁻², 178, 185, частиною першою статті 185⁻³, статтями 185⁻⁷, 185⁻¹⁰, 188⁻²², 203 - 206⁻¹, розглядаються протягом доби, статтями 146, 160, 185⁻¹, 212⁻⁷ - 212⁻²⁰ - у триденний строк, статтями 46⁻¹, 51, 166⁻⁹, 176 і 188⁻³⁴ - у п'ятиденний строк, статтями 101-103 КУпАП - у семиденний строк. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені частинами першою, третьою та сьомою статті 122 (в частині порушення правил зупинки, стоянки), частинами першою, другою та восьмою статті 152⁻¹ КУпАП, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), розглядаються уповноваженою особою невідкладно після виявлення правопорушення та отримання відомостей про суб'єкта цього правопорушення.

Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у від'їзді чи на лікуванні, у відпустці тощо).

У випадках, передбачених частиною першою статті 258 КУпАП, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виносяться постанови по справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 КУпАП.

Постанова повинна містити:

найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посада посадової особи), який виніс постанову;

дату розгляду справи;

відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання чи перебування;

опис обставин, установлених під час розгляду справи;

зазначення нормативного акта, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення;

прийняте у справі рішення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сферах забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, крім даних, визначених частиною другою статті 283 КУпАП, повинна містити відомості про:

дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення;

транспортний засіб, який зафіксовано в момент вчинення правопорушення (марка, модель, номерний знак);

технічний засіб, яким здійснено фото або відеозапис (якщо такий запис здійснювався);

розмір штрафу та порядок його сплати;

правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження;

відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), крім даних, визначених частинами другою і третьою статті 283 КУпАП, повинна містити відомості про адресу веб-сайту в мережі Інтернет, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент вчинення адміністративного правопорушення, ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації та порядок звільнення від адміністративної відповідальності.

Якщо при вирішенні питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення органами (посадовими особами), переліченими у пунктах 1-4 статті 213 КУпАП, одночасно вирішується питання про відшкодування винним майнової шкоди, то в постанові по справі зазначаються розмір шкоди, що підлягає стягненню, порядок і строк її відшкодування.

Постанова по справі повинна містити рішення питання про вилучені речі і документи, а також вказівку про порядок і строк її оскарження.

Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення повинна містити положення про стягнення з особи, щодо якої її винесено, судового збору.

Постанова колегіального органу приймається простою більшістю голосів членів колегіального органу, присутніх на засіданні.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення підписується посадовою особою, яка розглянула справу, а постанова колегіального органу - головою на засіданні і секретарем цього органу.

У випадках, передбачених законодавством України, про захід стягнення робиться відповідний запис на протоколі про адміністративне правопорушення або постанова оформляється іншим установленим способом.

Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені частиною першою статті 268 КУпАП та статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України.

В органах Національної поліції України справа про адміністративне правопорушення відповідно до частини першої статті 268 КУпАП розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Уповноважені посадові особи органів поліції при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до статті 278 КУпАП вирішують такі питання:

чи належить до їх компетенції розгляд даної справи;

чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;

чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду;

чи витребувано необхідні додаткові матеріали;

чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвокатів.

Уповноважена посадова особа, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення, відповідно до статті 280 КУпАП зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правомірного вирішення справи.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, уповноважена посадова особа органу поліції відповідно до статті 283 КУпАП виносить постанову по справі про адміністративне правопорушення (додаток 7 до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції).

Постанова по справі про адміністративне правопорушення складається на спеціальному бланку, виготовленому друкарським способом згідно з технічним описом бланка постанови по справі про адміністративне правопорушення (додаток 8 до Інструкції), на якому проставлено відповідні серію і номер.

За наявності технічної можливості постанова по справі про адміністративне правопорушення складається в електронній формі з використанням мобільного логістичного пристрою із автоматичним присвоєнням їй відповідної серії та номера, а також із зазначенням відомостей, визначених у додатку 7 до цієї Інструкції, яка інтегрується до електронної картки про адміністративне правопорушення та роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв у вигляді стрічки.

Бланк постанови по справі про адміністративне правопорушення заповнюється розбірливим почерком. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до постанови, а також внесення додаткових записів після того, як постанова підписана особою, щодо якої вона винесена. У разі допущення порушень при оформленні такої постанови її заповнений бланк вважається зіпсованим.

При винесенні постанови по справі про адміністративне правопорушення у ній зазначаються, зокрема:

у графі «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка винесла постанову» - прізвище, ім'я, по батькові посадової особи органу поліції, яка винесла постанову, та орган поліції (повністю, без скорочень);

у графі «установив» - число, місяць, рік, час та місце вчинення адміністративного правопорушення, а також обставини і суть правопорушення, установлені при розгляді матеріалів адміністративної справи;

у графі «ураховуючи, що гр-нин(ка)» - прізвище та ініціали правопорушника;

у графі «постановив» - уповноважена посадова особа органу поліції з урахуванням та зазначенням обставин, що пом'якшують (стаття 34 КУпАП) чи обтяжують (стаття 35 КУпАП) відповідальність за адміністративне правопорушення, зазначає прийняте у справі рішення.

У справі про адміністративне правопорушення посадова особа органу поліції, яка її розглядає, відповідно до статті 284 КУпАП виносить одну з таких постанов:

про накладення адміністративного стягнення;

про закриття справи.

Відповідно до частини першої статті 38 КУпАП адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП підвідомчі суду (судді).

Постанова про закриття справи про адміністративне правопорушення (додаток 9 до Інструкції) виноситься при оголошенні усного зауваження, передачі матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу або передачі їх прокурору, органу досудового розслідування, а також за наявності обставин, передбачених статтею 247 КУпАП.

Особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, крім посадової особи, звільняється від адміністративної відповідальності, а матеріали передаються на розгляд громадської організації або трудового колективу, якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до нього доцільно застосувати захід громадського впливу.

Про заходи громадського впливу, застосовані до осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесений до компетенції органів поліції, власник підприємства, установи, організації, або уповноважений ним орган, або громадська організація повинні не пізніше як у десятиденний строк з дня одержання матеріалів повідомити орган (посадову особу), який (яка) надіслав(ла) матеріали (стаття 21 КУпАП).

Постанова по справі про адміністративне правопорушення відповідно до статті 285 КУпАП оголошується негайно після закінчення розгляду адміністративної справи.

Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення протягом трьох днів вручається або надсилається особі, щодо якої цю постанову винесено. Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення вручається особі, притягнутій до адміністративної відповідальності, особисто під підпис. У постанові по справі про адміністративне правопорушення зазначається дата її вручення і ставиться підпис правопорушника. У разі якщо копія постанови по справі про адміністративне правопорушення надсилається

поштою, про це робиться відповідна відмітка у справі, до якої долучається корінець поштового повідомлення про її отримання.

Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення в той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання (у ній зазначається дата її вручення і ставиться підпис особи, яка її отримала).

3. Стадія перегляду справи у зв'язку з оскарженням або внесення на неї подання прокурора.

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено прокурором у випадках, передбачених частиною п'ятою статті 7 КУпАП, особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим.

Постанова суду про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржена в порядку, визначеному КУпАП.

Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Особа, щодо якої винесено постанову по справі про адміністративне правопорушення, може її оскаржити в порядку, визначеному статтею 288 КУпАП, та в строк, визначений статтею 289 КУпАП.

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено:

1) постанову адміністративної комісії - у виконавчий комітет (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчі органи, що виконують їх повноваження) відповідної ради або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом;

2) рішення виконавчого комітету (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчих органів, що виконують їх повноваження) сільської, селищної, міської ради - у відповідну раду або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом;

3) постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, постанову по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі - у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом.

Постанову про одночасне накладення основного і додаткового адміністративних стягнень може бути оскаржено за вибором особи, щодо якої її винесено, чи потерпілого в порядку, встановленому для оскарження основного або додаткового стягнення;

4) постанову інспектора з паркування про накладення адміністративного стягнення (частини перша, третя та шоста статті 122, частини перша, друга та восьма статті 152¹ КУпАП) - в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з урахуванням особливостей, визначених цим Кодексом.

Скарга подається в орган (посадовій особі), який виніс постанову по справі про адміністративне правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України. Скарга, що надійшла, протягом трьох діб надсилається разом із справою органу (посадовій особі), правомочному відповідно до статті 288 КУпАП її розглядати.

Особа, яка оскаржила постанову у справі про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита.

Скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови, а щодо постанов по справі про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та/або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), - протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили. В разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Скарга на постанову по справі про адміністративне правопорушення розглядається правомочними органами (посадовими особами) в десятиденний строк з дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України.

Відповідно до статті 293 КУпАП посадова особа органу поліції, уповноважена розглядати справи про адміністративні правопорушення, при розгляді скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення перевіряє законність і обґрунтованість її винесення і приймає одне з таких рішень:

1) залишає постанову по справі про адміністративне правопорушення без зміни, а скаргу без задоволення та виносить рішення щодо залишення постанови по справі про адміністративне правопорушення без змін, а скарги або подання прокурора без задоволення (додаток 10 до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції);

2) скасовує постанову по справі про адміністративне правопорушення і надсилає справу на новий розгляд та виносить рішення щодо скасування постанови по справі про адміністративне правопорушення та надсилання справи на новий розгляд (додаток 11 до Інструкції);

3) скасовує постанову по справі про адміністративне правопорушення і закриває справу та виносить рішення щодо скасування постанови по справі про адміністративне правопорушення і закриття справи (додаток 12 до Інструкції);

4) змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, але без посилення стягнення, та виносить рішення щодо зміни заходу стягнення (додаток 13 до Інструкції).

Копія рішення по скарзі на постанову протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено, у той самий строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання.

Скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів, а також скасування інших обмежень, зв'язаних з цією постановою. У разі неможливості повернення предмета повертається його вартість.

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт, провадиться в порядку, встановленому законом.

В порядку статті 297-1 КУпАП, заява про перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення може бути подана особою, на користь якої постановлено рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною. Постанова по справі про адміністративне правопорушення може бути переглянута з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні судом справи про адміністративне правопорушення.

4. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено КУпАП та іншими законами України.

Згідно статті 299 КУпАП при оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постановою підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення, за винятком постанов про застосування заходу стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, крім постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого частиною першою статті 307 КУпАП (не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення постанови про накладення штрафу).

Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Орган Національної поліції забезпечує виконання постанови про адміністративний арешт у порядку, встановленому законами України.

У разі винесення кількох постанов про накладення адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постановою виконується окремо.

Контроль за виконанням постанов про накладення адміністративних стягнень здійснюється керівниками органів поліції.

Штраф має бути сплачений порушником не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження такої постанови - не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

У разі несплати правопорушником штрафу в установлений строк постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

При стягненні штрафу відповідно до статті 309 КУпАП на місці вчинення адміністративного правопорушення порушникові видається квитанція встановленого зразка.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення провадження у справі про адміністративне правопорушення, а потім виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення здійснюються в порядку, передбаченому КУпАП.

Предмет, вилучений на підставі постанови про його оплатне вилучення, здається державним виконавцем для реалізації в порядку, встановленому законом. Суми, виручені від реалізації оплатно вилученого предмета, відповідно до статті 28 КУпАП передаються колишньому власникові з відрахуванням витрат, пов'язаних з проведенням виконавчих дій. Оплата вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.

Постанови про конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, та грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, виконуються державними виконавцями в порядку, встановленому законом.

Виконання постанови про конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, здійснюється шляхом вилучення конфіскованого предмета і примусового безоплатного звернення цього предмета у власність держави. Постанова про конфіскацію предмета, грошей з відміткою про виконання повертається до суду, який виніс постанову.

Виконання постанови про позбавлення права керування транспортним засобом здійснюється шляхом вилучення посвідчення водія на строк позбавлення права керування транспортними засобами та внесення до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України відомостей про позбавлення права керування транспортним засобом на строк, визначений постановою, та про вилучення посвідчення водія.

Особа вважається позбавленою права керування транспортним засобом після набрання законної сили рішенням суду про позбавлення цього права.

Якщо посвідчення водія не було тимчасово вилучено в порядку, передбаченому статтею 265¹ КУпАП, особа, позбавлена права керування транспортним засобом, зобов'язана негайно здати посвідчення водія до уповноважених органів Національної поліції. У разі виявлення в особи посвідчення водія, яке підлягає здачі, його вилучення здійснюється поліцейським. Після закінчення строку позбавлення права керування транспортним засобом посвідчення водія повертається в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

У разі винесення постанови про позбавлення права керування річковим або маломірним судном вилучене посвідчення (свідоцтво, диплом) особі, щодо якої застосовано даний захід адміністративного стягнення, не повертається. Дія виданого замість вилученого посвідчення (свідоцтва, диплома) тимчасового дозволу на право керування річковим або маломірним судном продовжується до закінчення строку, встановленого для подання скарги, або до прийняття рішення по скарзі. Якщо в результаті розгляду скарги буде прийнято рішення про скасування постанови і закриття справи або про заміну позбавлення права керування річковим або маломірним судном іншим заходом стягнення (пункти 3 і 4 частини першої статті 293 КУпАП), вилучене посвідчення (свідоцтво, диплом) повертається особі, у якої його було вилучено.

Виконання постанови про позбавлення права полювання провадиться шляхом вилучення посвідчення мисливця. У разі ухилення особи, позбавленої права полювання, від здачі посвідчення мисливця працівники, уповноважені здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання, вилучення посвідчення мисливця провадять у встановленому порядку. Порядок вилучення посвідчення мисливця встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.

Судноводії і особи, що порушили правила полювання, вважаються позбавленими спеціального права з дня винесення постанови про позбавлення цього права. Якщо зазначені особи, які позбавлені спеціального права, ухиляються від здачі документа, що посвідчує це право, то строк позбавлення їх спеціального права обчислюється з дня здачі або вилучення такого документа. Після закінчення призначеного строку позбавлення спеціального права особі, щодо якої застосовано даний захід адміністративного стягнення, повертаються в установленому порядку вилучені в неї документи.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт надсилається на виконання органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, не пізніше дня, наступного за днем набрання нею законної сили. Виконання стягнення у вигляді громадських робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, види якої визначаються органами місцевого самоврядування.

У разі втрати працездатності, призову на строкову військову службу, взяття під варту, засудження до кримінального покарання у виді позбавлення або обмеження волі, або якщо невідоме місцезнаходження особи, постановою

суду (судді) за поданням органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, громадські роботи замінюються штрафом, розмір якого визначається з розрахунку, що чотири години невідбутих громадських робіт дорівнюють одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян.

Строк стягнення у виді громадських робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконував визначену суспільно корисну працю. Громадські роботи виконуються не більш як чотири години на день, а неповнолітніми - дві години на день.

У разі ухилення порушника від відбування громадських робіт постановою суду (судді) за поданням органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, невідбутий строк громадських робіт може бути замінено штрафом або адміністративним арештом. Заміна громадських робіт штрафом застосовується за умови, що санкція статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, передбачає можливість застосування штрафу. Розмір штрафу в такому разі визначається із розрахунку, що чотири години невідбутих громадських робіт дорівнюють одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян. Заміна громадських робіт арештом застосовується за умови, що санкція статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, не передбачає можливості застосування штрафу. Строк арешту визначається із розрахунку, що одна доба арешту дорівнює п'яти годинам невідбутих громадських робіт, але не може перевищувати п'ятнадцять діб.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт надсилається на виконання органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, не пізніше дня, наступного за днем набрання нею законної сили.

Виправні роботи відповідно до статті 31 КУпАП відбуваються за місцем постійної роботи порушника. Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день. Громадські роботи не призначаються особам з інвалідністю першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

На підставі постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт із заробітку порушника протягом строку відбування ним адміністративного стягнення провадяться відрахування в дохід держави у розмірі, визначеному постановою.

У разі втрати працездатності, призову на строкову військову службу, взяття під варту, засудження до кримінального покарання у виді позбавлення або обмеження волі, або якщо невідоме місцезнаходження особи, постановою

суду (судді) за поданням органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, виправні роботи замінюються штрафом, розмір якого визначається із розрахунку, що один день невідбутих виправних робіт дорівнює одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян.

Кількість днів, відпрацьованих порушником, має бути не менше кількості робочих днів, що припадають на встановлений районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) календарний строк стягнення. Якщо порушник не відпрацював зазначеної кількості робочих днів і відсутні підстави для зарахування невідпрацьованих днів у строк стягнення, відбування виправних робіт триває до повного відпрацювання порушником належної кількості робочих днів. У строк відбування стягнення зараховується час, протягом якого порушник не працював з поважних причин і йому відповідно до закону виплачувалась заробітна плата. До цього строку також зараховується час хвороби, час, наданий для догляду за хворим, і час проведений у відпустці по вагітності і родах. Час хвороби, спричиненої сп'янінням або діями, зв'язаними з сп'янінням, до строку відбування виправних робіт не зараховується.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт надсилається на виконання органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, не пізніше дня, наступного за днем набрання постановою законної сили. Виконання стягнення у вигляді суспільно корисних робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, вид якої визначається відповідним органом місцевого самоврядування. За виконання суспільно корисних робіт порушнику нараховується плата за виконану ним роботу. Оплата праці здійснюється погодинно за фактично відпрацьований час у розмірі не меншому, ніж встановлений законом мінімальний розмір оплати праці. Суспільно корисні роботи виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми - не більше двох годин на день.

У разі ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до адміністративної відповідальності. У разі злісного ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до кримінальної відповідальності в порядку, встановленому законом.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті виконується негайно після її винесення.

Осіб, підданих адміністративному арешту, тримають під вартою в місцях, що їх визначають органи Національної поліції. При виконанні постанови про застосування адміністративного арешту арештовані піддаються особистому оглядові. Строк адміністративного затримання зараховується до строку адміністративного арешту. Особам, підданим адміністративному арешту, за час

перебування під арештом заробітна плата за місцем постійної роботи не виплачується.

Військовослужбовців, а також військовозобов'язаних чи резервістів під час проходження зборів, підданих арешту, утримують на гауптвахтах Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. У разі відсутності гауптвахти в органі управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, в зоні діяльності якого дислокується військова частина (установа), військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, піддані арешту на термін до трьох діб, в особливий період можуть за рішенням суду утримуватися в кімнатах тимчасово затриманих Військової служби правопорядку у Збройних Силах України з обов'язковим зазначенням про це у рішенні про застосування арешту з утриманням на гауптвахті. Під час виконання постанови про застосування арешту з утриманням на гауптвахті арештовані піддаються особистому огляду. Порядок та умови утримання військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, заарештованих в адміністративному порядку, визначаються Міністерством оборони України.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення в частині відшкодування майнової шкоди виконується в порядку, встановленому КУпАП та іншими законами України. Постанова по справі про адміністративне правопорушення в частині відшкодування майнової шкоди є виконавчим документом. Майнова шкода має бути відшкодована порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому копії постанови (стаття 285 КУпАП), а в разі оскарження такої постанови - не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

У разі невиконання постанови по справі про адміністративне правопорушення в частині відшкодування майнової шкоди у строк, установлений частиною третьою статті 329 цього Кодексу (п'ятнадцять днів з дня вручення копії постанови), вона надсилається для стягнення збитків у порядку виконавчого провадження.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття, провадження у справах про адміністративні правопорушення.
2. Завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
4. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення.
5. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
6. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
7. Повноваження органів Національної поліції України щодо здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
8. Стадія розгляду справи про адміністративне правопорушення.

9. Порядок оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення.

Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

3.1. Юридичний зміст заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення

3.2. Підстави застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, особливості процесуального оформлення та гарантії забезпечення прав та свобод громадян.

3.3. Застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення в умовах воєнного стану

РОЗДІЛ 4. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ТА ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

4.1. Загальна характеристика та особливості адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку.

4.2. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку в умовах воєнного стану

4.3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку.

4.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК І ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

Перелік правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку визначений у Главі 14 Особливої частини КУпАП.

Видами правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку є:

1) правопорушення, що посягають на громадський порядок і спокій громадян (ст.173, 173-1, 173-3, 178, 181, 181-1, 182 КУпАП);

2) правопорушення, що посягають на громадську безпеку (ст.ст.174, 175 КУпАП);

3) правопорушення, пов'язані з порушенням антиалкогольного законодавства, або норм, пов'язаних з ним (ст.176, 177, 179);

4) правопорушення, пов'язані з негативним впливом на неповнолітніх або

невиконанням обов'язків щодо них (ст. 180, 184);

5) правопорушення, пов'язані з учиненням домашнього насильства, насильства за ознакою статі та булінгу (ст. 173-2, 173-4 КУпАП).

Родовим об'єктом правопорушень виступає в основному громадський порядок, а також громадська безпека.

Так, визначення понять громадська безпека, громадський порядок, спеціальні суб'єкти забезпечення громадського порядку наведено у статті 1 Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів»:

громадська безпека - стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки;

громадський порядок - сукупність суспільних відносин, що забезпечують нормальні умови життєдіяльності людини, діяльності підприємств, установ і організацій під час підготовки та проведення футбольних матчів шляхом встановлення, дотримання і реалізації правових та етичних норм;

спеціальні суб'єкти забезпечення громадського порядку та громадської безпеки - Національна поліція та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, в особі їх органів або підрозділів, які у встановленому законодавством порядку та у межах своєї компетенції відповідають за забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольного матчу.

Безпосередніми об'єктами окремих адміністративних правопорушень названої групи виступають конкретні суспільні відносини або їх сукупність, що стосується названих вище складових громадського порядку, а саме громадського спокою, громадської моралі та людської гідності.

З **об'єктивної сторони** дана група адміністративних правопорушень характеризується вольовими, активними діями, якими, всупереч діючим нормам права і моралі, порушуються правила поведінки у громадських місцях, що охороняються адміністративними санкціями. Як правило, ці дії мають разовий, епізодичний характер. Бездіяльністю адміністративні проступки, що посягають на громадський порядок, не скоюються.

Нерідко на кваліфікацію протиправних діянь цієї категорії суттєвий вплив здійснюють такі ознаки, як час, місце, обставини та характер таких дій. Серед них важливо чітко визначати поняття "громадського місця". На даний час у чинному законодавстві не має єдиного чітко визначеного поняття громадського місця.

Під громадськими місцями здебільшого розуміють місця постійного, періодичного або разового спілкування людей з метою задоволення їх різноманітних життєвих потреб. **До місць постійного спілкування** людей належать вулиці, майдани, парки, сквери, стадіони, вокзали, двори, під'їзди, громадські туалети тощо, тобто такі місця, вільний доступ людей до яких відкритий у будь-яку пору року чи доби. **До місць періодичного спілкування** людей належать підприємства торгівлі та

харчування (незалежно від форм власності), видовищні та комунальні підприємства, усі види громадського транспорту, інші подібні місця, де населення обслуговується в межах певного часу.

До тимчасових громадських місць належать такі місця, де спілкування людей має разовий чи епізодичний характер. Такі місця перестають бути громадськими, якщо там відсутні люди, їх окремі групи або колективи. До них можна віднести місця проведення спортивних заходів (поза спортивними спорудами), масового виїзду на відпочинок, масових гулянь, поза парками та скверами) тощо. Для громадських місць властиві такі ознаки, як доступність для населення, можливість користуватися належними громадянам правами з гарантіями безпеки їх життя, здоров'я, майна, честі та гідності.

Для тлумачення потрібно посилатися на такі нормативно-правові акти:

1. Наказ Генеральної прокуратури України від 30.06.2020 № 298 «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення».

2. Стаття 178 «Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді» Кодексу України про адміністративні правопорушення (Глава 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку»).

3. Стаття 1 «Визначення термінів» Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».

Таким чином, Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення визначає, що до Реєстру включаються відомості про кримінальні правопорушення, вчинені в громадських місцях.

До громадських місць належать місця, що використовуються громадянами для спільної роботи, відпочинку, пересування, проведення масових заходів та інших потреб (вулиці, площі, вокзали, аеропорти, магазини, кафе, бари, ресторани, музеї, клуби, пляжі в період їх роботи, а також громадський транспорт під час перебування в ньому громадян, ділянки лісу, поля під час проведення на їх території організованих масових зібрань), приміщення вокзалів, пасажирські (приміські) потяги, літаки, катери, пароплави, перони, платформи, пристані та інші місця під час очікування посадки та висадки пасажирів.

Не вважаються такими, що вчинені у громадських місцях, кримінальні правопорушення, що скоюються протягом тривалого часу (продовжувані кримінальні правопорушення), та кримінальні правопорушення, вчинені у приміщеннях, відведених для проживання (хоча б тимчасово), і тих, які виконують функції житла (власні домоволодіння, квартири, жилі кімнати будівель та приміщень готелів, гуртожитків, санаторіїв, пансіонатів, профілакторіїв, будинків відпочинку, кемпінгів), учинені в місцях загального користування за місцем проживання, на сходах, сходовій клітці, на горищах, у підвалах, ліфтах жилих будинків, учинені на території підприємств, установ та організацій (незалежно від обмеження до них доступу адміністрацією), крім

випадків, коли особи, які знаходяться у вказаних місцях, своїми неправомірними діями порушують інтереси сторонніх осіб (наприклад особа, перебуваючи на балконі чи у вікні квартири, викрикує непристойні слова або своїми діями порушує спокій громадян).

Не вважаються громадськими місцями території залізничних станцій, морських і річкових портів, аеропортів, вантажних районів та дворів, контейнерних площадок, території підприємств, установ та організацій залізничного, морського, річкового та повітряного транспорту, які не пов'язані з обслуговуванням пасажирів та які мають обмежений доступ.

Із загальної кількості кримінальних правопорушень, учинених у громадських місцях, виділяються вуличні. Вулицею вважається відкрита частина території міста чи населеного пункту (крім приміщень та будівель), на якій перебувають громадяни, рухається транспорт і до якої є вільний доступ у будь-яку пору року та час доби. Також вулицею вважається проїжджа частина дороги, у тому числі автомагістралі, тротуари, площі, проспекти, бульвари, набережні, мости, шляхопроводи, естакади, проїзди, зупинки громадського транспорту, парки, сквери, провулки, завулки, двори, за винятком приватних домоволодінь, включаючи зелені насадження та елементи благоустрою.

Крім того, до кримінальних правопорушень, що вчинені в умовах вулиці, належать:

крадіжки з ресторанів, кафе, закладів громадського харчування, магазинів, ларків, кіосків, транспортних засобів, інших об'єктів, якщо проникнення в них здійснено безпосередньо з вулиці;

незаконне заволодіння транспортним засобом, якщо він знаходився на вулиці, біля будинків, на стоянках, які не охороняються.

Стаття 178 КУпАП «Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді» до громадських місць відносить: вулиці, закриті спортивні споруди, сквери, парки, всі види громадського транспорту (включаючи транспорт міжнародного сполучення) та інші заборонені законом місця, крім підприємств торгівлі і громадського харчування, в яких продаж пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на розлив дозволена відповідним органом місцевого самоврядування.

Так, статтею 15-2 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» визначено, що забороняється споживання пива (крім безалкогольного), алкогольних та слабоалкогольних напоїв, вин столових:

1) у закладах охорони здоров'я (крім споживання вин столових на території санаторіїв у спеціально відведених місцях);

2) у закладах освіти;

3) у громадському транспорті (включаючи транспорт міжнародного сполучення), на зупинках транспорту, у підземних переходах;

4) у закладах культури;

5) у закритих спортивних спорудах (крім пива у пластиковій тарі);

6) у ліфтах і таксофонах;

- 7) на дитячих майданчиках;
- 8) на спортивних майданчиках;
- 9) у приміщеннях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших державних установ;
- 10) у місцях проведення спортивних змагань за участю дітей.

Обмеження щодо споживання тютюнових виробів, використання електронних сигарет та пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння і відповідальність за їх порушення встановлюються Законом України "Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення" та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

На час проведення масових заходів сільські, селищні та міські ради в межах відповідної адміністративної території можуть заборонити або обмежити споживання пива (крім пива у пластиковій тарі), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових, куріння тютюнових виробів та використання електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння.

Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» визначає, що **громадське місце** – це частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, в тому числі під'їзди, а також підземні переходи, стадіони.

Стаття 13 зазначеного Закону визначає певні обмеження щодо реалізації (продажу) та вживання тютюнових виробів, а саме:

Реалізація (продаж) тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, особам, які не досягли 18 років, а також реалізація (продаж) тютюнових виробів в упаковках, що містять менше ніж 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар) забороняються. Законом можуть встановлюватися й інші обмеження щодо реалізації (продажу) тютюнових виробів.

Забороняється куріння тютюнових виробів, а також електронних сигарет і кальянів:

- 1) у ліфтах і таксофонах;
- 2) у приміщеннях та на території закладів охорони здоров'я;
- 3) у приміщеннях та на території навчальних закладів;
- 4) на дитячих майданчиках;
- 5) у приміщеннях та на території спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд та закладів фізичної культури і спорту;
- 6) у під'їздах житлових будинків;
- 7) у підземних переходах;
- 8) у транспорті загального користування, що використовується для перевезення пасажирів;
- 9) у приміщеннях закладів ресторанного господарства;

10) у приміщеннях об'єктів культурного призначення;

11) у приміщеннях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших державних установ;

12) на стаціонарно обладнаних зупинках маршрутних транспортних засобів.

Забороняється, крім спеціально відведених для цього місць, куріння тютюнових виробів:

1) у приміщеннях підприємств, установ та організацій усіх форм власності;

2) у приміщеннях готелів та аналогічних засобів розміщення громадян;

3) у приміщеннях гуртожитків;

4) в аеропортах та на вокзалах.

Деякими особливостями характеризується **об'єктивна сторона** такого адміністративного проступку цієї групи, як порушення або невиконання встановлених правил пожежної безпеки. Воно може скоюватися як шляхом протиправних дій, так і шляхом бездіяльності, тобто шляхом невиконання тих чи інших обов'язкових правил чи приписів. Причому такі дії чи бездіяльність можуть бути як одноразовими, так і тривалими. Це важливо враховувати під час визначення строків накладення адміністративного стягнення (стаття 38 КУпАП).

Для цього правопорушення інколи суттєве значення мають і такі ознаки об'єктивної сторони, як характер та розмір заподіяної шкоди. Якщо він значний, то таке правопорушення може вже кваліфікуватись як злочин. Інколи це стосується і місця скоєння протиправної дії: наприклад, паління у вибухонебезпечному цеху чи в іншому схожому виробничому місці може каратись кримінальними заходами.

Більшість адміністративних правопорушень цієї групи з урахуванням особливостей об'єктивної сторони є формальними.

Суб'єктами адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок, є фізичні осудні особи, які на момент учинення правопорушення досягли 16-річного віку. Такими особами можуть бути як громадяни України, так і іноземні громадяни та особи без громадянства за винятком осіб, що згідно з чинним законодавством користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, питання про відповідальність яких вирішується дипломатичним шляхом.

До осіб віком від 16 до 18 років, які вчинили порушення громадського порядку, в основному застосовуються заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП України. За скоєння таких правопорушень як дрібне хуліганство та стрільба з вогнестрільної зброї в населених пунктах вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Але і в цих випадках з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до них можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП.

Серед суб'єктів адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок, не виділяють посадових осіб – вони несуть у цих випадках відповідальність на загальних підставах.

Дещо іншими властивостями наділені суб'єкти правопорушення,

передбаченого ст.175 КУпАП (порушення правил пожежної безпеки). Суб'єктами цього правопорушення можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, у тому числі підприємства, організації, установи (незалежно від форм власності). Крім того, серед суб'єктів цього правопорушення виділяють службових осіб, які, як правило, несуть підвищену адміністративну відповідальність.

Військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані, а також особи рядового і начальницького складу поліції та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, за вчинення адміністративних правопорушень цієї групи несуть дисциплінарну відповідальність.

Суб'єктивна сторона адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, характеризується, як правило, умисною виною, хоча в окремих випадках не виключена і необережна форма вини (особливо це стосується порушення правил пожежної безпеки).

4.3. ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ, АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК І ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

Провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку складається з чотирьох частин (стадій):

- 1) порушення справи та адміністративне розслідування;
- 2) розгляд справи;
- 3) перегляд постанови;
- 4) виконання постанови.

На першій стадії виявляються факт й обставини скоєного проступку, дані про винного і складається протокол. На другій – компетентний орган розглядає справу і приймає постанову. На третій – факультативній – стадії постанова переглядається за скаргою громадянина, протесту прокурора, вона завершується прийняттям рішення про скасування, зміну або залишення постанови в силі. На четвертій – реалізується прийнята постанова.

1) порушення справи та адміністративне розслідування;

Порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування – це початкова стадія адміністративного провадження, якою охоплюється комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують згодом можливість розгляду справи по суті. У межах цієї стадії встановлюється факт протиправної поведінки, особа правопорушника, інші фактичні обставини у справі, збираються й аналізуються докази, дається первісна правова оцінка скоєному, тобто здійснюється певне адміністративне розслідування у справі з відповідним процесуальним оформленням результатів такого розслідування з метою підготовки справи для розгляду по суті. Закінчується ця стадія в більшості випадків передачею матеріалів справи для розгляду за підвідомчістю.

Підставою для порушення справи, як і підставою для настання адміністративної відповідальності, є скоєння особою (як фізичною, так і

юридичною) адміністративного правопорушення. Спеціальної процесуальної дії, як і спеціального процесуального документа про порушення справи про адміністративне правопорушення чинним законодавством, на даний час не передбачено. У правозастосовчій практиці, як правило, таким є факт складення протоколу про адміністративне правопорушення.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності (стаття 254 КУпАП).

Уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції мають право складати протокол про такі адміністративні правопорушення, передбачені главою 14 КУпАП: статті 173 - 173², 173⁴, 174, стаття 175¹ (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статті 176, 177, 178 - 181¹, 182 - 183¹, частини перша - третя, сьома статті 184 КУпАП.

Згідно статті 258 КУпАП протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, якщо особа не оспорує допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається. У такому випадку на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 КУпАП.

В законодавстві чіткого визначення переліку посадових осіб органів Національної поліції, які наділені правом складання протоколу про адміністративне правопорушення не визначено, лише зазначається, що вони це виконують згідно розподілу функціональних обов'язків. Тому поліцейським при виявленні правопорушення слід діяти наступним чином:

1) складати протокол про адміністративне правопорушення – якщо повноваження особи щодо складення протоколу про адміністративне правопорушення визначені в її посадовій інструкції (функціональних обов'язках);

2) про факт виявлення правопорушення доповісти рапортом, в якому відповідно до вимог Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень, затвердженої наказом МВС України від 04.07.2016 № 595 та Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженого наказом МВС України від 08.02.2019 № 100, необхідно зазначити: дані про місце вчинення адміністративного правопорушення, країну громадянства та рід занять, службове становище правопорушника. Відомості про виявлене адміністративне правопорушення вносяться до електронної картки про адміністративне правопорушення (далі - картка форми ЕАПР).

Оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення в Національній поліції України здійснюється згідно Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376. В протоколі повинні міститися

всі відомості, необхідні для правильного вирішення справи. В ст. 256 КУпАП та вище зазначеній Інструкції наводиться приблизний перелік таких відомостей і правила їх внесення в протокол. Згідно з Інструкцією усі реквізити протоколу заповнюються розбірливим почерком, українською мовою. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також внесення додаткових записів після того, як протокол підписаний особою, відносно якої він був складений. Перелік цих відомостей можна поділити на 3 групи: обставини, які характеризують адміністративне правопорушення; відомості, які характеризують особу правопорушника; відомості, що стосуються форми протоколу.

Працівник поліції превентивної діяльності повинен роз'яснити передбачені ст. 268 КУпАП права та обов'язки особи, яка притягається до відповідальності, про що обов'язково робиться відмітка в протоколі. Крім того, особі повідомляється про час і місце розгляду справи про адміністративне правопорушення. Особа, яка вчинила правопорушення, має право ознайомитися із змістом протоколу, внести в нього власноручно пояснення, підписати його або відмовитися від підписання та викласти мотиви відмови, подати пояснення, які додаються до протоколу або зауваження до його змісту. Відмова правопорушника підписати протокол не зупиняє провадження у справі, але вона повинна бути спеціально зафіксована у протоколі. При вчиненні проступку групою осіб протокол складається на кожного порушника окремо.

Вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та безпеку може бути підставою для застосування працівником поліції не тільки адміністративних стягнень, а й інших заходів адміністративного примусу, передбачених Законом України "Про Національну поліцію", зокрема, заходів припинення (вимоги припинити правопорушення, припинення функціонування тих чи інших об'єктів, застосування спеціальних засобів тощо).

2) розгляд справи;

Стаття 222 КУпАП визначає, що органи Національної поліції розглядають такі адміністративні правопорушення, передбачені главою 14 КУпАП: про порушення громадського порядку, а також

стаття 175¹ КУпАП «Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях» (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради),

стаття 176 КУпАП «Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення»,

стаття 177 КУпАП «Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення»,

частини перша і друга статті 178 КУпАП «Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді»,

стаття 180 КУпАП «Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння»,

стаття 181¹ КУпАП «Порушення порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування»,

частина перша статті 182 КУпАП «Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях»,

статті 183 КУпАП «Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб».

Всі інші правопорушення, визначені у главі 14 КУпАП «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» підлягають розгляду у судовій інстанції.

Особливу їх групу становлять заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Їх характерними рисами є, по-перше, те, що вони застосовуються з метою припинення адміністративних проступків, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складання протоколу про адміністративне правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справи, виконання постанов у справах про адміністративні проступки. По-друге, заходи процесуального забезпечення застосовуються тільки в рамках провадження, що ведеться у зв'язку з правопорушенням, тобто лише з моменту порушення справи і до її припинення і лише до особи, яка вчинила правопорушення. По-третє, крім вчинення правопорушення, є додаткові підстави застосування цих заходів – неможливість припинення правопорушення іншими засобами, виконання інших процесуальних дій (складення протоколу, встановлення особи тощо), можливе вчинення особою нових проступків. По-четверте, це несамотійні, допоміжні заходи впливу, вони не вважаються санкціями, не тягнуть додаткових обмежень для порушника. По-п'яте, встановлено процесуальний порядок їх застосування: в перелік уповноважених органів і посадових осіб, які мають право їх застосовувати.

Передбачено, що працівники поліції можуть застосовувати такі заходи процесуального забезпечення, передбачені КУпАП: адміністративне затримання (ст. 262 КУпАП) особистий огляд і огляд речей (ст. 264 КУпАП), вилучення речей і документів (ст. 265 КУпАП), відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд їх на стан сп'яніння (ст. 266 КУпАП), доставлення порушника (ст. 259 КУпАП) і його привід (ст. 268 КУпАП) та ін. (Див. главу 20 КУпАП).

3) перегляд постанови;

Дана стадія є факультативною. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, у разі незгоди з прийнятим стосовно неї рішенням, може звернутися із скагою до вищого органу, або до суду. Порядок оскарження дій або бездіяльності посадових осіб визначений Кодексом адміністративного судочинства України.

4) виконання постанови.

Працівники органів Національної поліції мають право застосувати стягнення у вигляді попередження або штрафу.

Попередження як захід адміністративного стягнення вноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом (стаття 26 КУпАП).

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виконується органом (посадовою особою), який виніс постанову, шляхом оголошення постанови порушнику.

Якщо постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження вноситься під час відсутності порушника, йому вручається копія постанови в порядку і строки, передбачені статтею 285 КУпАП.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України (стаття 27 КУпАП).

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, крім випадків, передбачених статтею 300¹ КУпАП, а в разі оскарження такої постанови - не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальна характеристика правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

2. Види адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

3. Характеристика адміністративного правопорушення «Дрібне хуліганство» (ст.173 КУпАП України).

4. Характеристика адміністративного правопорушення «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» (ст.173-2 КУпАП України).

5. Особливості адміністративного провадження у справах, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

РОЗДІЛ 5. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ НА ТРАНСПОРТІ

5.1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

5.2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

5.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Основним нормативним актом, що передбачає адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері дорожнього руху, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП), в якому закріплено перелік проступків в даній галузі, адміністративних стягнень, що застосовуються за їх вчинення, посадових осіб, уповноважених накладати ці стягнення, а також детально урегульовано цей вид провадження. Слід зазначити, що відповідно до п. 22 ст. 92 Конституції України адміністративна відповідальність в наш час може регулюватися виключно законами.

Фактичною підставою адміністративної відповідальності у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є адміністративне правопорушення, офіційне визначення якого дано в ч. 1 ст. 9 КУпАП.

Адміністративний проступок – це, насамперед, діяння, поведінка, вчинок людини, дія чи бездіяльність, це акт зовнішнього виявлення ставлення особи до реальної дійсності, інших людей, держави, суспільства. У сфері дорожнього руху діяння може бути вчинено як шляхом дії – керування транспортним засобом, перевищення швидкості, перевезення, випуск на лінію транспортних засобів тощо, так і шляхом бездіяльності – безквитковий проїзд пасажирів, неоплачене перевезення багажу, ухилення від проходження огляду на стан сп'яніння та інші.

Суспільна шкідливість адміністративних проступків, які вчиняються учасниками дорожнього руху, простежується особливо виразно. Саме з порушень Правил дорожнього руху України починаються дорожньо-транспортні пригоди, які ставлять під загрозу життя і здоров'я людей, приносять збитки матеріальним ресурсам суспільства. В результаті їх вчинення пошкоджуються транспортні засоби, дороги, відбуваються затримки руху транспортних засобів. На ступінь суспільної шкідливості проступків впливають їх повторність чи неодноразовість, форма вини правопорушника та інші обставини.

Поряд із суспільною шкідливістю, обов'язковою ознакою будь-якого проступку, в тому числі у сфері дорожнього руху, є його *протиправність*.

Адміністративним проступком у сфері дорожнього руху визнається таке протиправне, винне діяння, за яке законодавством передбачено особливий вид державного примусу – адміністративна відповідальність. В адміністративному праві відсутнє поняття «покарання» і як наслідок цього – караність не

розглядається як обов'язкова ознака адміністративного проступку і не закріплюється чинним законодавством.

Адміністративне законодавство пов'язує визначення конкретного заходу покарання за проступок з адміністративними стягненнями, переліченими у ст. 24 КУпАП України. Реалізація адміністративних стягнень не завжди супроводжує адміністративний проступок, проте можливість їх застосування складає його невід'ємну рису.

Таким чином *під адміністративним проступком у сфері дорожнього руху* доцільно визнати суспільно шкідливу, протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, що посягає на здоров'я та безпеку громадян, збереження транспортних засобів, шляхів і шляхових споруд, безпеку дорожнього руху, встановлений порядок діяльності державних органів і установ у даній сфері, за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Для характеристики родового об'єкта правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху необхідно визначити ті конкретні правовідносини, які регулюються і охороняються адміністративно-правовими нормами, що передбачають застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення Правил дорожнього руху України. Аналіз цих норм свідчить, що вони спрямовані на суворе додержання порядку дорожнього руху, який забезпечує нормальну, ритмічну і чітку роботу автомобільного транспорту і тим самим створюють умови безпечного дорожнього руху. Тобто родовим об'єктом зазначених проступків є суспільні відносини на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку. Основним безпосереднім об'єктом більшості складів правопорушень в зазначеній сфері є суспільні відносини в сфері безпеки дорожнього руху.

Безпека руху – одна з основних вимог експлуатації транспорту. Частина 1 ст. 16 Закону України «Про транспорт» зобов'язує підприємства транспорту забезпечити безпеку життя і здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів і охорону навколишнього природного середовища.

Відповідна регламентація безпеки руху дається в Законі України «Про дорожній рух» від 30 червня 1993 р., у якому закріплюються права і обов'язки органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і об'єднань громадян у здійсненні заходів щодо безпеки дорожнього руху (ст. 11–13). Наприклад, у міністерствах, підприємствах та організаціях, що мають транспортні засоби, при чисельності зайнятих експлуатацією транспортних засобів понад 50 осіб, вводиться посада фахівця з безпеки дорожнього руху, а понад 500 осіб – створюється служба безпеки дорожнього руху.

Повніша класифікація об'єктів проступків на транспорті дозволяє виділити видові об'єкти як різновид родового об'єкта, але більш спільні для ряду проступків суспільні відносини.

Аналіз зазначених проступків дає змогу визначити чотири основні видові об'єкти проступків у сфері транспортної діяльності, суспільні відносини яких регулюють:

–порядок охорони і безпеки руху та транспорту;
–порядок реєстрації і безпеки експлуатації транспорту;
–громадський порядок і громадську безпеку на транспорті, порядок управління;

–право власності та майнові відносини на транспорті.

Об'єктивна сторона характеризується зовнішнім проявом посягання на об'єкт, який охороняється адміністративно-правовою санкцією. Вона включає в себе основні та додаткові ознаки.

До основних ознак об'єктивної сторони слід віднести:

–протиправне діяння – дія чи бездіяльність;
–місце, час, умови та засоби вчинення правопорушення. До додаткових ознак об'єктивної сторони слід віднести:

–шкідливі наслідки діяння;
–причинний зв'язок між протиправним діянням і шкідливими наслідками, які настали.

Протиправне діяння є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони адміністративного проступку. Забороняючи ті чи інші діяння, законодавець у першу чергу описує їх зовнішні прояви (самовільний проїзд, пошкодження залізничної колії, порушення водіями правил руху, порушення правил випуску на лінію транспортних засобів і т. ін.), що характеризує саме діяння як протиправне, суспільно шкідливе.

Залежно від наявності шкідливих наслідків адміністративних проступків у сфері транспортної діяльності виділяють:

а) адміністративні проступки з **матеріальним складом**, коли передбачаються шкідливі наслідки у вигляді заподіяння певної матеріальної шкоди;

б) адміністративні проступки з **формальним складом**, наприклад, керування транспортними засобами з технічними несправностями і т. ін., коли не передбачається настання шкідливих наслідків у вигляді певних матеріальних збитків.

Більшість проступків у сфері безпеки дорожнього руху утворюють формальні склади, і під час кваліфікації про притягнення до адміністративної відповідальності достатньо установити факт самої дії про порушення правил, норм і стандартів щодо безпеки руху та експлуатації транспорту і необов'язково установлювати причинний зв'язок щодо настання або можливого настання шкідливих наслідків. Наприклад, керування транспортними засобами особами у стані сп'яніння (ст. 130 КУпАП) не потребує настання будь-яких матеріальних наслідків, а достатньо самого стану сп'яніння як підстави для притягнення до відповідальності.

Під час кваліфікації проступків у сфері безпеки дорожнього руху з матеріальним складом необхідно встановлювати причинний зв'язок між протиправним діянням і настанням шкідливих наслідків. Наприклад, порушення Правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (124 КУпАП) потребує реального

з'ясування питань щодо особи правопорушника, характеру протиправних дій, їх зв'язку з настанням матеріальної шкоди.

Проте, на відміну від кримінального злочину, де до обов'язкових ознак об'єктивної сторони включають шкідливі наслідки і причинний зв'язок, склади адміністративних проступків у своїй більшості конструюються законодавцем як формальні, вчинення яких не спричиняє будь-яких матеріальних наслідків, «а тому й самі наслідки, і причинний зв'язок не можуть розглядатися як обов'язкові ознаки складу адміністративного правопорушення».

Інші ознаки об'єктивної сторони – місце, час, умови та засоби вчинення проступку встановлюються законодавством, виходячи з реально існуючих явищ світу і врахуванням особливостей транспортної діяльності.

Значну увагу законодавець приділяє місцю вчинення проступку, де йдеться про визначення відповідної території, на якій діють особливі правила поведінки, наприклад, залишення місця дорожньо-транспортної (ст. 122-4 КУпАП) тощо.

У складі проступку наявні такі ознаки, як:

–*умови вчинення правопорушення* – невиконання водіями вимоги про зупинку (ст. 122-2 КУпАП);

–*способи вчинення* – перевищення водіями транспортних засобів і суден швидкості руху (ст. 122 КУпАП);

–*засоби вчинення* – порушення Правил дорожнього руху особами, які керують велосипедами гужовим транспортом (ч. 2 ст. 127 КУпАП);

–*стан правопорушника* – транспортними засобами або суднами у стані сп'яніння (статті 129, 130 КУпАП).

Однією з ознак об'єктивної сторони є ознака участі у відносинах з правопорушником представників органів держави: наприклад, невиконання водіями вимог поліцейського про зупинку транспортного засобу (ст. 122-2 КУпАП); ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам (ст. 124-1 КУпАП); порушення посадовими особами визначеного порядку погодження з уповноваженим підрозділом Національної поліції маршрутів руху, обладнання шляхів і т. ін. (ч. 2 ст. 140 КУпАП); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів (ст. 185-9 КУпАП).

Суб'єкт адміністративного проступку у сфері безпеки дорожнього руху характеризується окремими ознаками, за якими особа визнається як такою, що вчинила проступок. **До ознак належать:** осудність особи, її вік вчинення визначених законом протиправних діянь. Зазначені ознаки можна поділити на дві групи: загальні та спеціальні. Відповідно до цього і суб'єктів прийнято поділяти на загальні та спеціальні.

Загальні ознаки властиві будь-якому суб'єкту, будь-якій особі, що піддається адміністративному стягненню. До загальних ознак належить вік і осудність.

Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність, встановлюється ст. 12 КУпАП – з 16 років. Це загальне положення стосується і адміністративних проступків на транспорті. Отже, загальним суб'єктом

проступків у сфері безпеки дорожнього руху буде особа 16-річного віку, звичайно осудна (деліктоздатна).

Осудність – це здатність особи усвідомлювати свої дії, керувати ними і нести за них відповідальність.

Спеціальними ознаками визнаються такі, які вказують на особливості правового становища суб'єктів і дозволяють диференціювати відповідальність різних категорій осіб і впливають на кваліфікацію правопорушення.

Наявність у конкретних складах правопорушень додаткових, специфічних характеристик суб'єкта відокремлює його від загального суб'єкта. Такі суб'єкти називаються спеціальними. Стосовно правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху до них можна віднести, наприклад, посадових осіб; водіїв; осіб, які не мають права керування; пішоходів; водіїв велосипедів; водіїв – осіб, які перебувають у стані сп'яніння; землекористувачів тощо.

Природно, що проступки у сфері безпеки дорожнього руху скоюють, крім загальних і спеціальних суб'єктів, ще й інші особи, правовий статус яких визначається законом та іншими нормативними актами, але характеристики цих осіб як суб'єктів не входять до складу правопорушень. Це особливі суб'єкти, до них належать: неповнолітні; військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані; рядовий і начальницький склад органів Національної поліції; депутати; інваліди. Наявність особливих ознак не впливає на кваліфікацію проступку, але останні можуть впливати на вид і розмір стягнення та порядок притягнення до відповідальності. Так, у разі вчинення транспортних проступків неповнолітніми від 16 до 18 років (ст. ст. 121–127), вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Але з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до них можуть бути застосовані: 1) зобов'язання публічно або в іншій формі просити вибачення у потерпілого; 2) застереження; 3) догана або сувора догана; 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють (ст. 24-1 КУпАП). За вчинення інших транспортних проступків до них застосовуються тільки зазначені вище заходи впливу. Отже, як бачимо, до неповнолітніх адміністративні стягнення за транспортні проступки майже не застосовуються, хоча життєва дійсність потребує більш суворого реагування з боку держави.

Суб'єктом правопорушення в сфері безпеки дорожнього руху може бути не тільки фізична особа, а й юридична. Так, КУпАП доповнено статтею 14-2, відповідно до якої адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, несуть юридичні та фізичні особи, за якими зареєстровано транспортний засіб. Таким чином, вперше на законодавчому рівні закріплено юридичну особу як суб'єкта адміністративної відповідальності.

Суб'єктивна сторона адміністративних проступків у сфері безпеки дорожнього руху описує психічне ставлення суб'єкта до скоєного ним діяння і його наслідків. Ознаками суб'єктивної сторони є: вина, мотив та мета.

Вина – це усвідомлення (передбачення) особою недопустимості протиправної поведінки і можливості настання пов'язаних з поведінкою результатів, що пом'якшують або обтяжують відповідальність.

Вина є основною, обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони, вона охоплює дві можливі форми свідомості – умисел і необережність, тобто умисна вина і необережна вина.

Правопорушення визнається вчиненням умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

Правопорушення визнається вчиненням з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити. На відміну від умисної вини, вина з необережності пов'язується з психічним ставленням винної особи не до усвідомлення протиправної поведінки, а з психічним ставленням до настання шкідливих наслідків. З необережності проступків у сфері безпеки дорожнього руху вчинюється значна кількість (ст.120, частини 1, 2, 3 ст. 121, статті 123–129, 133, 139–142 КУпАП), які характеризуються в основному як відсутність належної уваги, обачності, легковажною самовпевненістю.

Мотив та мета – це факультативні ознаки суб'єктивної сторони. Мета як уявне бачення наслідків у результаті вчинення проступку. Хоча у складі транспортних проступків тільки в одному випадку (ст. 132) вказано мету як конструктивну ознаку, яка підлягає встановленню, але мотив і мета майже завжди наявні там, де є намір і обов'язково постає питання про їх установлення, оскільки в ряді випадків вони мають юридичне значення.

Отже, у першому питанні нами розглянуті загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, особливості змісту їх юридичного складу.

5.2. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.

1. Винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення *без складання відповідного протоколу.*

Постанова виносить у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями:

- стаття 80 КУпАП «Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах»;

- стаття 81 КУпАП «Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах» (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів);

- частини 1, 2, 3, 5, 6 статті 121 КУпАП «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- стаття 121-1 КУпАП «Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах»;

- стаття 121-2 КУпАП «Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів»;

- частини 1, 2, 3 статті 122 КУпАП «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху»;

- частина 1 статті 123 КУпАП «Порушення правил руху через залізничні переїзди», статтею 124-1 «Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України»;

- стаття 125 КУпАП «Інші порушення правил дорожнього руху»;

- стаття 126 КУпАП «Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами»;

- частини 1, 2, 3 статті 127 КУпАП «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин»;

- стаття 128 КУпАП «Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством»;

- стаття 129 КУпАП «Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом»;

- стаття 132-1 КУпАП «Порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами»;

- частини 6, 11 статті 133-1 КУпАП «Порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом»;

- частини 1, 2, 3 статті 140 КУпАП «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт»;

- частини 6, 7 статті 152-1 КУпАП «Порушення правил паркування транспортних засобів та порушення правил обладнання майданчиків для платного паркування транспортних засобів».

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно *вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років*, або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейській відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

2. Випадки складання протоколів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені:

- частинами 4, 7 статті 121 КУпАП «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- частинами 3, 4 статті 122 КУпАП «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху»;

- стаття 122-2 КУпАП «Невиконання водіями вимог про зупинку»;

- стаття 122-4 КУпАП «Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди»;

- стаття 122-5 КУпАП «Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв»;

- частинами 2, 3 стаття 123 КУпАП «Порушення правил руху через залізничні переїзди»;

- стаття 124 КУпАП «Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна»;

- частиною 4 статті 127 КУпАП «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин»;

- стаття 127-1 КУпАП «Порушення порядку видачі документа про технічну справність транспортного засобу та порядку видачі спеціального знака державного зразка про укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

- стаття 130 КУпАП «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції»;

- стаття 139 КУпАП «Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів щодо їх усунення»;

- частиною 4 статті 140 КУпАП «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт»;

- стаття 188-28 КУпАП «Невиконання законних вимог посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції».

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту - військовослужбовцями строкової служби **штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується**. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

3. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Оформлення матеріалів про правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху здійснюється у відповідності до норм КУпАП та Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.

Протокол про адміністративне правопорушення (додаток 1) складається в письмовій формі відповідно до статті 254 КУпАП. **До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються:**

- 1) письмові пояснення свідків правопорушення в разі їх наявності;
- 2) акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу в разі здійснення його затримання;
- 3) акт огляду на стан сп'яніння в разі проведення огляду на стан сп'яніння;

4) інші документи та матеріали, які містять інформацію про правопорушення.

За наявності технічної можливості протокол про адміністративне правопорушення складається в електронній формі з автоматичним присвоєнням йому відповідної серії та номера, який роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення підписується також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

Під час складання протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі.

При складанні протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені:

- ст. 139 КУпАП «Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів щодо їх усунення»;

- ч. 4 ст. 140 КУпАП «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт»

або постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені частинами 1-4 ст. 140 КУпАП (коли протокол не складається), до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі (додаток 2) з відповідними замірами та схемою про:

1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;

2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;

3) перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття;

4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ході;

5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;

6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій;

7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188-28 КУпАП щодо невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України, щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису) (додаток 3).

4. Розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, за місцем проживання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за місцем реєстрації транспортного засобу та на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення у справі про адміністративні правопорушення, передбачені:

- статтею 80 КУпАП «Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах»;

- статтею 81 КУпАП «Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах» (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів);

- частинами 1, 2, 3, 5, 6 статті 121 КУпАП «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- статтею 121-1 КУпАП «Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах»;

- статтею 121-2 КУпАП «Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів»;

- частинами 1, 2, 3, 5 статті 122 КУпАП «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху»;

- частиною 1 статті 123 КУпАП «Порушення правил руху через залізничні переїзди», статтею 124-1 «Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України»;

- статтею 124-1 «Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України»;

- статтею 125 КУпАП «Інші порушення правил дорожнього руху»;

- статтею 126 КУпАП «Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами»;

- частинами 1, 2, 3 статті 127 КУпАП «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин»;

- статтею 128 КУпАП «Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством»;

- статтею 129 КУпАП «Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом»;

- статтею 132-1 КУпАП «Порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами»;

- частинами 6, 11 статті 133-1 КУпАП «Порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом»;

- частинами 1, 2, 3 статті 140 КУпАП «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт»;

- частинами 6, 7 статті 152-1 КУпАП «Порушення правил паркування транспортних засобів та порушення правил обладнання майданчиків для платного паркування транспортних засобів»;

5. Розгляд справ судами.

Судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів про адміністративні правопорушення, передбачені:

- частинами 4, 7 статті 121 «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- частиною 4 ст. 122 «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху»;

- статтею 122-2 «Невиконання водіями вимог про зупинку»;

- статтею 122-4 «Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди»;

- статтею 122-5 «Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв»;

- частинами 2, 3 статті 123 «Порушення правил руху через залізничні переїзди», а саме в'їзд на залізничний переїзд у випадках, коли рух через переїзд заборонений, а також в'їзд на залізничний переїзд у випадках, коли рух через переїзд заборонений, вчинене під час надання послуг з перевезення пасажирів або під час перевезення небезпечних вантажів;

- статтею 124 «Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна»;

- частиною 4 статті 127 «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин», у тому числі особами, які перебувають у стані сп'яніння, а також що спричинили створення аварійної обстановки;

- статтею 127-1 «Порушення порядку видачі документа про технічну справність транспортного засобу та порядку видачі спеціального знака державного зразка про укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

- статтею 130 «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції»;

- статтею 139 «Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів щодо їх усунення»;

- частиною 4 статті 140 «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт», а саме що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна;

- статтею 188-28 «Невиконання законних вимог посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції»;

а також справи про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років.

6. Розгляд справ поліцейськими.

Поліцейські розглядають справи про адміністративні правопорушення, визначені у статті 222 КУпАП, відповідно до якої органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення:

- правил дорожнього руху;
- правил паркування транспортних засобів;
- правил, що забезпечують безпеку руху транспорту;
- правил користування засобами транспорту;

- про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів,

А саме:

- статтею 80 «Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах»;

- статтею 81 «Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах» (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів);

- частинами 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 11 статті 121 «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- статтею 121-1 «Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах»;

- статтею 121-2 «Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів»;

- частинами 1, 2, 3, 5, 6 статті 122 «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху»;

- частиною 1 статті 123 «Порушення правил руху через залізничні переїзди»;

- статтею 124-1 «Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України»;

- статтею 125 «Інші порушення правил дорожнього руху»;

- частинами 1, 2, 4 статті 126 «Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами»;

- частинами 1, 2, 3 статті 127 «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин»;

- статтею 128 «Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством»;

- статтею 129 «Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом»;

- частиною 1 статті 132-1 «Порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великовагових

транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами»;

- частинами 1, 2, 5 статті 133 «Порушення правил перевезення небезпечних речовин і предметів на транспорті»;

- частинами 3, 6, 8, 9, 10, 11 статті 133-1 «Порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом»;

- частинами 1, 2, 3 статті 140 «Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт»;

- частинами 6, 7, 8 статті 152-1 «Порушення правил паркування транспортних засобів та порушення правил обладнання майданчиків для платного паркування транспортних засобів».

Від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень.

Уповноваженими працівниками підрозділів Національної поліції штраф може стягуватися на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, користується правами, визначеними у статті 268 КУпАП.

Поліцейський під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення вирішує такі питання:

- 1) чи належить до її компетенції розгляд цієї справи;
- 2) чи правильно складено протокол (якщо складання протоколу передбачено КУпАП) та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- 3) чи повідомлено належним чином осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду (якщо справа не розглядається на місці);
- 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали, які потрібні для вирішення справи;
- 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення у закритому режимі проводиться із додержанням усіх правил провадження. Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення у закритому режимі можуть бути присутні лише особи, які беруть участь у провадженні в цій справі.

Проведення в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених у статті 247 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справа розглядається лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи (стаття 268 КУпАП).

Якщо при складанні протоколу (якщо складення протоколу передбачається КУпАП) особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, не була належним чином повідомлена про місце і час розгляду справи, **їй за місцем проживання (перебування), роботи надсилається повідомлення про запрошення до підрозділу поліції** (додаток 4) на розгляд справи.

Розгляд справи розпочинається з представлення поліцейського, який розглядає цю справу. Поліцейський, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення (якщо складення протоколу передбачається КУпАП), заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання. Під час розгляду справи потерпілого може бути опитано як свідка.

Поліцейський **оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням**, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Якщо при розгляді справи поліцейський прийде до висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування.

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

У випадку закінчення на дату розгляду справи про адміністративне правопорушення строків накладення адміністративного стягнення, передбачених статтею 38 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю без накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення.

Поліцейський, розглядаючи справу про адміністративне правопорушення, залежно від установлених обставин зазначає у рішенні про наявність або відсутність вини конкретної особи у його вчиненні та за результатами розгляду справи по суті на підставі статті 247 КУпАП приймає рішення щодо закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строків, передбачених статтею 38 КУпАП.

Поліцейський, який розглядає справу, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію

або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом тридцяти календарних днів з дня надходження пропозиції повідомляє орган (посадову особу), який вніс пропозицію.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, яких вони зазнали у зв'язку з явкою до поліцейського, у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

7. Постанова по справі про адміністративне правопорушення.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, поліцейський виносить постанову по справі про адміністративне правопорушення.

Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення повинен відповідати статті 283 КУпАП.

По справі про адміністративне правопорушення виноситься одна з таких постанов:

- 1) про накладення адміністративного стягнення;
- 2) про закриття справи.

Постанова про закриття справи виноситься при:

- оголошенні усного зауваження;
- передачі матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу;
- передачі їх прокурору, органу досудового розслідування;
- за наявності обставин, передбачених статтею 247 КУпАП.

Постанова про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі (додаток 5), складається у письмовій формі (заповнюється відповідно до вимог пункту 10 розділу XIV цієї Інструкції) або за наявності технічної можливості в електронній формі у вигляді стрічки, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв, із зазначенням відомостей, що відповідають пунктам постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, наведеної у додатку 5 до цієї Інструкції.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи (стаття 285 КУпАП). Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається поштою рекомендованим листом особі, стосовно якої її винесено.

Копія постанови в той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання. Копія постанови вручається під підпис. У разі якщо копія постанови надсилається, про це робиться відповідна відмітка у справі (стаття 285 КУпАП).

У випадках, передбачених статтею 258 КУпАП, копія постанови у справі про адміністративне правопорушення вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення (стаття 285 КУпАП).

Постанова набирає законної сили після її вручення особі, або отримання поштового повідомлення про вручення, або про відмову в її отриманні.

8. Накладення стягнень.

Стягнення за адміністративне правопорушення накладається відповідно до статті 33 КУпАП.

Адміністративне стягнення накладається *не пізніше як через два місяці з дати вчинення правопорушення*, а при триваючому правопорушенні - *не пізніше як через два місяці з дати його виявлення*, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП - підвідомчі суду (судді) (стаття 38 КУпАП).

Якщо справи про адміністративні правопорушення є підвідомчими суду (судді), стягнення накладається *не пізніше як через три місяці з дати вчинення правопорушення*, а при триваючому правопорушенні - *не пізніше як через три місяці з дати його виявлення*.

При вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо (стаття 36 КУпАП). У цьому випадку поліцейський накладає стягнення тільки за ті адміністративні правопорушення, які він має право розглядати.

Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим самим поліцейським, стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення накладається *не пізніше як через місяць з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження* (стаття 38 КУпАП).

9. Виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення.

Стягнення штрафу за бажанням особи, притягнутої до адміністративної відповідальності, здійснюється поліцейським на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру, виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв. У такому разі особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, видається квитанція.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення провадження в справі, а потім виконання постанови здійснюються в порядку, передбаченому КУпАП.

Штраф сплачується особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, *не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення їй постанови* про накладення штрафу, а в разі оскарження такої постанови - *не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення*.

У разі несплати особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, штрафу в установленій КУпАП строк постанову у справі про адміністративне правопорушення *протягом п'яти днів* із заявою (додаток б) надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої

служби за місцем проживання (перебування), роботи особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, або за місцезнаходженням її майна в порядку, установленому законодавством.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, стягується подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті КУпАП та зазначеного у постанові про його стягнення, а також витрати на облік зазначених правопорушень.

У разі винесення кількох постанов про накладення адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постанова виконується окремо (стаття 300 КУпАП).

За наявності обставин, зазначених у пунктах 5, 6, 9 статті 247 КУпАП (видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення; скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність; смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі), поліцейський припиняє її виконання.

Не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. У разі оскарження постанови перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки (стаття 303 КУпАП).

У разі відсутності самотійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють (стаття 307 КУпАП).

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України (стаття 307 КУпАП).

Постанова про накладення штрафу, за якою стягнення штрафу проведено повністю, з відміткою про виконання або за якою стягнення штрафу проведено відповідно до статті 36 Закону України «Про виконавче провадження» повертається до відповідного підрозділу поліції.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення, за яке накладено адміністративне стягнення у вигляді попередження, виконується поліцейським, який виніс таку постанову, шляхом оголошення постанови.

10. Особливості оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, вчинені повторно

Повторним відповідно до статті 35 КУпАП визнається вчинене особою протягом року однорідне правопорушення, за яке її вже було піддано адміністративному стягненню.

Винесення постанови про адміністративне правопорушення, передбачене:

- частинами 1, 2, 3, 6 статті 121 «Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами»;

- частиною 1 статті 128 «Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством»;

- частиною 6 статті 133-1 «Порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом»

здійснюється **за місцем вчинення правопорушення** за наявності відомостей про те, що це порушення не є повторним протягом року.

У разі неможливості встановити повторність постановою в справі про адміністративне правопорушення на місці його вчинення не виноситься, а складається повідомлення про адміністративне правопорушення, яке у п'ятиденний строк разом із наявними матеріалами справи (рапортом, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, поясненнями свідків, показаннями технічних приладів та засобів, у тому числі тих, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, та іншими доказами) надсилається до підрозділу поліції за місцем проживання (перебування) особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою здійснення перевірки на наявність повторності правопорушення та вжиття заходів щодо подальшого розгляду.

Після здійснення перевірки на наявність повторності правопорушення особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомляється про місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Поліцейський, який подає матеріали до розгляду, готує довідку про наявність повторності вчинення адміністративного правопорушення, отримання (неотримання) особою за місцем її проживання посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії.

У разі встановлення повторності правопорушення до протоколу (якщо протокол складається) долучається довідка, у якій міститься інформація про дату вчинення попереднього адміністративного правопорушення і прийняте в справі рішення.

11. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 121 КУпАП.

Контроль за відповідністю технічного стану транспортних засобів, які використовуються для надання послуг з перевезення пасажирів та рухаються за встановленими маршрутами, проводиться в місцях їх стоянки, або в початкових, проміжних чи кінцевих пунктах маршруту, або під час виїзду/заїзду із/до спеціально пристосованих місць для зберігання транспортних засобів (приміщення, гаражі, майданчики, стоянки тощо).

Контроль за відповідністю технічного стану транспортних засобів, які підлягають обов'язковому технічному контролю, не може здійснюватися в місцях, де Правилами дорожнього руху заборонені їх зупинка і стоянка, де вони

можуть суттєво перешкоджати дорожньому руху або створити загрозу безпеці руху. Час на проведення такої перевірки не має перевищувати 20 хв.

Контроль за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, здійснюється поліцейським шляхом візуального (органолептичного) огляду елементів систем та механізмів такого транспортного засобу та/або перевірки їх працездатності і справності за допомогою спеціальних пристроїв (приладів), які сертифіковані та пройшли повірку відповідно до вимог, передбачених правилами, нормами та стандартами у сфері безпеки дорожнього руху.

Під час здійснення контролю за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, поліцейському забороняється безпосередньо втручатися в складові частини транспортного засобу, які перевіряються, а саме частково або повністю розбирати, регулювати або замінювати їх.

Поліцейський, який здійснює контроль за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, у разі наявності технічної можливості застосовує під час контролю технічні прилади та засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису.

У разі застосування спеціальних пристроїв (приладів) за результатами контролю за відповідністю технічного стану транспортного засобу, що підлягає обов'язковому технічному контролю, поліцейський складає Акт відповідності технічного стану транспортного засобу та його обладнання (далі - Акт відповідності) (додаток 8) у двох примірниках, один з яких вручається водієві транспортного засобу.

Записи в Акті відповідності мають бути чіткими, розбірливими, а прізвище, ім'я, по батькові водія, прізвище, ім'я, по батькові поліцейського, який склав Акт відповідності, а також номер кузова, шасі (рамі) вносяться друкованими літерами.

Під час заповнення пункту 9 Акта відповідності навпроти певного типу (категорія) транспортного засобу, що перевіряється, проставляється відмітка.

У пункті 10 Акта відповідності заповнюються підпункти a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, а саме в одній із трьох граф проставляється відмітка в таких випадках:

у графі «Перевірено» - якщо за результатами перевірки технічного стану транспортного засобу та його обладнання не виявлено невідповідностей;

у графі «Не перевірено» - якщо перевірка не проводилася;

у графі «Не відповідає вимогам» - якщо виявлено невідповідність технічного стану транспортного засобу та/або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів.

Справність складових частин транспортного засобу, зазначених у підпунктах e, f, g пункту 10 Акта відповідності, визначається виключно за показаннями відповідних спеціальних пристроїв (приладів).

У разі виявлення під час контролю за відповідністю технічного стану транспортного засобу несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної

пори доби) чи інших технічних несправностей, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або невідповідності його технічного стану вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації, або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів (підпункти а, б, с, д, е, ф, г, х, і, j пункту 10 Акта відповідності) поліцейський здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог КУпАП.

У пункті 12 Акта відповідності поліцейський зазначає стислий опис несправностей, виявлених під час перевірки.

У пункті 13 Акта відповідності зазначається інформація про назву, серію та номер застосованих під час контролю спеціальних пристроїв (приладів), за показаннями яких встановлено технічну несправність транспортного засобу.

Копія Акта відповідності вручається водієві транспортного засобу під підпис.

У разі відмови водія від підписання Акта відповідності в ньому робиться про це відповідний запис.

У разі встановлення під час контролю відповідності технічного стану, за допомогою спеціальних пристроїв (приладів) несправностей системи гальмового або рульового керування, тягово-зчпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інших технічних несправностей, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або невідповідності його технічного стану вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації, або його переобладнання з порушенням відповідних правил, норм і стандартів інформація щодо результатів контролю надсилається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС для визнання недійсним протоколу перевірки технічного стану цього транспортного засобу.

12. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124 КУпАП.

У разі порушення учасниками дорожнього руху ПДР, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, на місці дорожньо-транспортної пригоди (далі - ДТП) складається протокол про адміністративне правопорушення стосовно цих осіб, **до якого додаються:**

- 1) схема місця ДТП (додаток 8 до Інструкції), яку підписують учасники ДТП та поліцейський;
- 2) пояснення учасників пригоди та свідків (у разі їх наявності);
- 3) показання технічних приладів (у разі їх наявності);
- 4) показання засобів фото- та/або відеоспостереження (у разі їх наявності);
- 5) інші матеріали, які необхідні для прийняття рішення у справі.

У випадках, коли внаслідок ДТП її учасникам заподіяно тілесних ушкоджень, викликається слідчо-оперативна група для проведення слідчих дій на місці пригоди відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України.

Поліцейський в порядку звітування за результатами реагування на повідомлення про кримінальні та адміністративні правопорушення складає рапорт на керівника відповідного підрозділу поліції, який передається уповноваженій особі підрозділу поліції.

На місці ДТП за вимогою учасників ДТП їм надається можливість зробити фотографію схеми ДТП. У випадку відсутності технічної можливості копія схеми ДТП та фотографії з місця ДТП надаються за письмовою заявою в підрозділі поліції у разі, якщо матеріали не було надіслано за належністю.

На схемі місця ДТП графічно зображуються та фіксуються такі об'єкти:

- 1) ділянка дороги, на якій сталась ДТП;
- 2) сталі орієнтири, до яких на схемі здійснена прив'язка об'єктів та слідів;
- 3) транспортні засоби, причетні до ДТП, координати їх розміщення відносно елементів проїжджої частини та сталих орієнтирів;
- 4) сліди гальмового шляху коліс транспортних засобів: їх розміщення відносно елементів проїжджої частини; довжина від їх початку до кожного колеса транспортного засобу із зображенням місць розривів; довжина слідів на ділянках з різним покриттям;
- 5) інші сліди та предмети, що стосуються пригоди: розміщення частин та об'єктів (уламки кузова, частинки фарби, уламки скла, осипання ґрунту, сліди рідини), що відокремилися від транспортного засобу, відносно елементів проїжджої частини, транспортних засобів; площа розсіювання уламків скла, осипання ґрунту;
- 6) координати місця зіткнення, наїзду відносно сталих орієнтирів;
- 7) ширина проїжджої частини разом з роздільними смугами;
- 8) ширина тротуарів, узбіччя;
- 9) розміри ділянок з різним станом дорожнього покриття;
- 10) розміри та розміщення дефектів дорожнього покриття;
- 11) розташування дорожньої розмітки;
- 12) розташування світлофорів, дорожніх знаків та інших засобів технічного регулювання дорожнього руху;
- 13) розташування шлагбаума, засобів сигналізації, дорожніх знаків на підході до залізничного переїзду.

В обов'язковому порядку на схемі місця ДТП заповнюється таблиця дорожніх умов та зазначаються назви об'єктів, зображених на схемі.

На зворотному боці схеми місця ДТП зазначаються:

- 1) марка (модель) пошкодженого транспортного засобу;
- 2) номерний знак транспортного засобу;
- 3) власник (співвласник) транспортного засобу;
- 4) серія та номер полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та назва страхової організації, яка його видала, а у разі його відсутності - посвідчення відповідної категорії осіб, для яких наявність полісу не є обов'язковою;
- 5) перелік видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортного засобу, які сталися внаслідок ДТП;

- 6) вид пригоди;
- 7) кількість учасників ДТП;
- 8) порушення пункту Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306;
- 9) результати огляду на стан сп'яніння (у випадку його проведення);
- 10) тип транспортного засобу.

Зазначена інформація підтверджується підписами водіїв транспортних засобів.

При складанні схеми місця ДТП рекомендується:

- 1) застосовувати спеціальне креслярське приладдя (лінійки, лекала);
- 2) користуватися загальноприйнятими графічними зображеннями об'єктів та умовними позначками;
- 3) не порушувати масштабу зображення;
- 4) деталізувати ту чи іншу ділянку схеми пригоди;
- 5) використовувати винесення фрагментів за схему.

У випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, ***протягом доби передає оформлені матеріали ДТП*** для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода.

Уповноважена особа підрозділу поліції під час розгляду матеріалів ДТП повинен(на) в найкоротший строк, але не більше одного місяця з дати вчинення ДТП, встановити всі обставини її скоєння, вжити інших заходів щодо об'єктивного визначення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, передбачене статтею 124 КУпАП «Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна», скласти відносно такої особи протокол про адміністративне правопорушення та в п'ятиденний строк надіслати його до відповідного суду.

Якщо при ДТП один з його учасників зник з місця пригоди, поліцейський оформляє схему місця ДТП, відбирає пояснення в потерпілого, свідків (у разі їх наявності), встановлює наявність засобів зовнішнього відео-, фотоспостереження та невідкладно повідомляє уповноважену особу підрозділу поліції, відповідальну за розшук осіб, що зникли з місця ДТП. Остання зобов'язана вжити всіх можливих заходів для встановлення винуватців ДТП та обставин її вчинення в найкоротший строк, але не більше двох місяців.

Розшук осіб, що зникли з місця ДТП, здійснюється шляхом використання баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, відкритих джерел інформації, надсилання запитів про отримання необхідних фото- та/або відеофіксацій відповідної пригоди, виклику осіб для прибуття до підрозділу або відвідування їх за місцем проживання (перебування), роботи.

При встановленні транспортного засобу, який зник з місця пригоди, проводяться його огляд на предмет наявності характерних пошкоджень, інших обставин ДТП та фотофіксація.

У випадку встановлення факту проживання власника транспортного засобу на території, яку обслуговує інший підрозділ поліції, матеріали надсилаються **за територіальністю**.

13. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 130 КУпАП.

Водії, стосовно яких у поліцейських є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, **підлягають відстороненню від керування** цими транспортними засобами та огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Обов'язковому огляду підлягають водії транспортних засобів - учасники ДТП, унаслідок якої є особи, які отримали тілесні ушкодження.

Направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду на стан сп'яніння і проведення такого огляду здійснюються відповідно до Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1103 (зі змінами).

Огляд на стан алкогольного сп'яніння проводиться поліцейським на місці зупинки транспортного засобу **в присутності двох свідків** відповідно до чинного законодавства.

Результати огляду зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів.

Акт огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів складається у двох примірниках, один з яких вручається особі, щодо якої проводився цей огляд. У разі виявлення стану алкогольного сп'яніння в результаті проведення огляду з використанням спеціальних технічних засобів складається протокол про адміністративне правопорушення, до якого долучаються акт огляду на стан сп'яніння та роздруківка із результатом огляду з використанням спеціального технічного засобу (у разі наявності).

У разі проведення огляду на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення (у разі підтвердження стану сп'яніння).

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський в присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

14. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства.

Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинним законодавством та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом (стаття 16 КУпАП).

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговувальний персонал посольств мають дипломатичний імунітет.

Члени дипломатичного корпусу мають дипломатичний імунітет постійно, а адміністративно-технічний та допоміжний персонал тільки під час виконання своїх службових обов'язків. Члени дипломатичного корпусу не зобов'язані надавати пояснення як свідки.

Транспортні засоби дипломатичного та консульського корпусу також мають імунітет від обшуку, арешту.

При порушенні правил дорожнього руху особою, яка має імунітет, після перевірки документів, що посвідчують її особу, і акредитаційної картки, що підтверджує статус (дипломатичний паспорт, дипломатична картка, консульська картка, службова картка), поліцейський складає рапорт, а документи повертаються власнику. Забороняється здійснювати стосовно зазначеної особи будь-які заходи затримання або інші примусові дії, за винятком випадків, коли надання свободи сприятиме продовженню правопорушення.

Якщо особа, яка має дипломатичний імунітет, керує транспортним засобом у стані сп'яніння, їй пропонується припинити керування. Огляд на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я проводиться у разі її згоди. У цьому випадку поліцейський повідомляє чергового відповідного підрозділу поліції. У таких випадках рекомендується запрошувати на місце виявлення правопорушення представника дипломатичного представництва, при якому вказана особа акредитована.

При відмові від проходження медичного огляду і спробах продовжити керування транспортним засобом особою, яка має дипломатичний імунітет, подальший рух цього автомобіля не допускається, у зв'язку з чим у присутності двох свідків складається рапорт із зазначенням вичерпних відомостей про цю особу. У рапорті обов'язково вказується, що зазначена особа керувала транспортним засобом у стані сп'яніння (вказуються ознаки сп'яніння), відмовилася на прохання поліцейських вийти з автомобіля, пояснити свою поведінку і пройти медичний огляд. Після складення рапорту забороняється вживати будь-яких заходів щодо затримання цієї особи або інші примусові дії. Цій особі пропонується скористатися послугами таксі або попутного транспорту, надається можливість викликати по телефону інший автомобіль або водія. Про факт затримання автомобіля під керуванням особи, яка має дипломатичний імунітет, негайно інформуються черговий відповідного

підрозділу поліції і Департамент патрульної поліції. До рапорту додаються пояснення свідків.

Рапорт та інші матеріали щодо порушення правил дорожнього руху особами, які мають дипломатичний імунітет, у п'ятиденний строк надсилаються до Департаменту патрульної поліції з подальшою передачею їх до Міністерства закордонних справ України, про що особа, яка має дипломатичний імунітет, попереджається на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Оформлення матеріалів про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Під час оформлення матеріалів про вчинене іноземцем або особою без громадянства правопорушення йому рекомендується вирішити всі питання щодо провадження в адміністративній справі за місцем учинення цього порушення. Поліцейські використовують всі передбачені законодавством можливості щодо розгляду та виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення в найкоротші строки.

Справи про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, розглядаються за місцем вчинення адміністративного правопорушення.

Після закінчення тримісячного строку невитребувані посвідчення водія іноземців з копією постанови (рішення) суду (у разі наявності) надсилаються до Департаменту патрульної поліції для подальшого направлення до відповідного підрозділу Міністерства закордонних справ України і повернення власникам.

15. Розгляд справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

У разі якщо порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого органу Національної поліції за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності - за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань встановлює відповідальну особу.

Якщо адміністративне правопорушення, передбачене частинами першою, третьою статті 122 КУпАП «Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху» (в частині порушення правил зупинки, стоянки), зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції зобов'язана розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про накладення

адміністративного стягнення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) (додаток 12) (якщо технічні можливості дозволяють встановити відповідальну особу на місці вчинення правопорушення), або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (додаток 13) (якщо технічні можливості не дозволяють встановити відповідальну особу на місці вчинення правопорушення).

Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити відомості, передбачені частинами другою - четвертою статті 283 КУпАП, крім відомостей про особу, стосовно якої розглядається справа. Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити також інформацію про порядок виконання адміністративного стягнення, у тому числі реквізити для сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вчинення відповідного правопорушення, що вважатиметься виконанням адміністративного стягнення у повному обсязі.

Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) (далі - постанова про накладення адміністративного стягнення) правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), може вноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Інформація про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та винесені постанови про накладення адміністративного стягнення не пізніше наступного робочого дня з дня встановлення відповідальної особи вносяться до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

Посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції при внесенні до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху інформації про зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, а також при винесенні постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення такого правопорушення перевіряє, чи не були відповідні обставини зафіксовані раніше, а також чи не притягалася відповідна особа до адміністративної відповідальності за це правопорушення іншою уповноваженою посадовою особою.

Якщо відповідні відомості про зафіксоване правопорушення вже внесені до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху або відповідну особу вже притягнуто до адміністративної відповідальності за це правопорушення, постанова іншої уповноваженої посадової особи про накладення адміністративного стягнення підлягає скасуванню.

Постанова про накладення адміністративного стягнення надсилається відповідальній особі протягом трьох днів з дня її винесення рекомендованим

листом з повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи).

Днем отримання постанови про накладення адміністративного стягнення є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її відповідальній особі або повнолітньому члену сім'ї такої особи.

У разі якщо відповідальна особа відмовляється від отримання постанови, днем отримання постанови є день проставлення в поштовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні.

У разі невручення постанови про накладення адміністративного стягнення адресату за зазначеною в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів адресою днем отримання постанови вважається день повернення поштового відправлення з позначкою про невручення до органу (підрозділу), уповноважена посадова особа якого винесла відповідну постанову.

У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами України, інформація про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), вноситься уповноваженою посадовою особою до відповідних електронних реєстрів Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

Відповідальна особа або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), якщо протягом 20 календарних днів із дня вчинення відповідного правопорушення або із дня набрання постановою про накладення адміністративного стягнення законної сили:

1) ця особа надала документ, який підтверджує, що до моменту вчинення правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать їй транспортному засобу;

2) особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення зазначеного правопорушення, звернулася особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу.

У випадках звільнення відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від адміністративної відповідальності на підставі:

1) абзацу другого частини першої статті 279-3 КУпАП - винесена стосовно відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, постанова про накладення адміністративного стягнення скасовується тим органом (посадовою особою), який її виніс;

2) абзацу третього частини першої статті 279-3 КУпАП - до винесеної постанови стосовно відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, вносяться зміни щодо визначення суб'єктом

правопорушення особи, яка фактично керувала транспортним засобом у момент вчинення правопорушення, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису).

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.
2. Винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.
3. Випадки складання протоколів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.
4. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.
5. Розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.
6. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 130 КУпАП.
7. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства.
8. Розгляд справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).
9. Вилучення посвідчення водія і позбавлення права керувати транспортними засобами.
10. Тимчасове затримання транспортних засобів.

РОЗДІЛ 6. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ

6.1. Поняття та особливості кваліфікації правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління

6.2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління

6.1. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ

Правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління, становлять значну небезпеку для діяльності органів публічної адміністрації та забезпечення ними захисту та реалізації прав і свобод людини.

Слід зазначити, що незважаючи на багаторазове використання в чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) терміна «встановлений порядок управління», законодавчого визначення даного поняття немає. Інколи це поняття змішують з поняттям державного управління в

цілому. Державне управління як різновид державної діяльності значно ширше від поняття «встановлений порядок управління». Останнє – тільки одна із складових частин державного управління. Встановлений порядок управління охоплює систему суспільних відносин, що забезпечують нормальну діяльність державного апарату, інших державних і недержавних організацій у сфері управління, а також чітке дотримання у цій сфері спеціальних відносин.

Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління, визначені у главі 15 КУпАП і **об'єднані родовим об'єктом** – «встановлений порядок управління».

Безпосередніми об'єктами правопорушень цієї групи є конкретні суспільні відносини або більш звужене їх коло, притаманне певній сфері (суспільні відносини, пов'язані з паспортним режимом та громадянством, дозвільною системою тощо).

Об'єктивна сторона правопорушень глави 15 КУпАП відображена у **диспозиціях відповідних статей**, причому склади правопорушень, що посягають на правовідносини державного управління у різних галузях, в основному мають бланкетні (відсилаючі) диспозиції, наприклад стаття 212-3 КУпАП «Порушення права на інформацію та права на звернення» відсилає до законів України "Про доступ до публічної інформації", "Про оцінку впливу на довкілля", "Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів", "Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення", "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років", "Про відкритість використання публічних коштів" та "Про запобігання корупції".

Також цілий ряд статей містить склади правопорушень, об'єктивна сторона яких полягає у невиконанні законних вимог та приписів посадових осіб державних контролюючих органів, або перешкоджанні їхній діяльності (статті 188-1 – 188-56), передбачає саме ті законні вимоги чи контролюючі дії, які зазначені у відповідних положеннях про державні органи та інструкціях, що регламентують їхні повноваження.

Натомість диспозиції статей, що містять склади правопорушень у сфері судоустрою передбачають здебільшого вичерпно визначені ознаки об'єктивної сторони, а саме у статті 185-3 КУпАП «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України»: а) злісне ухилення від явки в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача, б) непідкорення зазначених осіб та інших громадян розпорядженню головуєчого, в) порушення порядку під час судового засідання, г) вчинення будь-ким дій, які свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил, д) злісне ухилення експерта, перекладача від явки в суд, е) невиконання поручителем зобов'язань, покладених судом під час провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання та видворення іноземців та осіб без громадянства, ж) неповага до Конституційного Суду України з боку учасників конституційного провадження, перекладача, свідка, спеціаліста, експерта, інших учасників конституційного

провадження, залучених Конституційним Судом України до участі у справі, що виразилася у злісному ухиленні від явки на засідання, пленарне засідання Сенату, Великої палати Конституційного Суду України, з) невідкоренні цих та інших осіб розпорядженню головуєчого чи в порушенні порядку під час таких засідань, і) вчинення будь-яких дій, які свідчать про явну зневагу до Конституційного Суду України іншими присутніми на пленарному засіданні особами (крім суддів Конституційного Суду України); у статті 185-6 КУпАП «Невжиття заходів щодо окремої ухвали суду»: а) Залишення посадовою особою без розгляду окремої ухвали суду, б) невжиття заходів до усунення зазначених в ній порушень закону, в) несвоєчасна відповідь на окрему ухвалу суду; або у статті 187 КУпАП «Порушення правил адміністративного нагляду»: а) неявка за викликом органу Національної поліції у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду; б) неповідомлення працівників Національної поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах; в) порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу; г) порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста); ґ) нереєстрація в органі Національної поліції. Слід зазначити, що більшість правопорушень цієї групи утворюють формальні склади – наявності шкідливих наслідків при цьому не потрібно.

Нерідко на кваліфікацію скоєного впливають і такі ознаки об'єктивної сторони, як місце (наприклад, пункт пропуску через державний кордон України), час (наприклад, порушення правил адміністративного нагляду, порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України), характер та спосіб скоєння правопорушення (наприклад, незаконні дії щодо державних нагород). Частина проступків цієї групи можуть бути тривалими (наприклад, проживання без паспорта, ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів).

Суб'єкт правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління, здебільшого спеціальний – посадові та службові особи, які мають дотримуватися приписів державних органів, або виконувати вимоги уповноважених цими органами осіб, а також громадяни, що мають певні специфічні обов'язки (військовозобов'язані, учасники судових засідань, особи, що знаходяться під адміністративним наглядом, власники зброї).

Так, можна виділити наступні категорії суб'єктів даних правопорушень:

1. Загальні суб'єкти. Це фізичні, осудні особи, які на момент вчинення правопорушення досягли 16-річного віку. Наприклад, загальним є суб'єкт правопорушень, відповідальність за які передбачена статтями 185, 185-3, 186-1, 202 КУпАПта деякими іншими.

2. Спеціальні суб'єкти. Це особи, які, крім ознак загального суб'єкта, мають також додаткові специфічні ознаки, пов'язані з віком, професійною чи

службовою належністю, правовим статусом. Наприклад, до спеціальних суб'єктів можна віднести: – громадян України – щодо недотримання паспортного режиму (стаття 197 КУпАП); – осіб, які досягли 18 років – організатор зборів (стаття 185-1 КУпАП); – керівників, начальників, посадових осіб, головних спеціалістів, інших посадових осіб, повноваження яких мають юридично значущий характер (стаття 189 КУпАП); – осіб, які викликаються до органів досудового розслідування чи прокурора (стаття 185-4 КУпАП); – осіб, зобов'язаних подавати дані для проведення державних статистичних спостережень (стаття 186-3 КУпАП); – осіб, які перебувають під адміністративним наглядом (стаття 187 КУпАП); – працівників слідчих ізоляторів та установ виконання покарань (стаття 188 КУпАП); – громадян, які займаються підприємницькою діяльністю (стаття 188-3 КУпАП); – громадян – власників нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї (стаття 192 КУпАП); – іноземців та осіб без громадянства (стаття 203 КУпАП); – призовників, військовозобов'язаних, резервістів (стаття 210 КУпАП).

Суб'єктивна сторона правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління (глава 15 КУпАП) характеризується як умислом, так і необережністю. Так можуть бути вчинені лише умисно такі адміністративні правопорушення як: злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (стаття 185 КУпАП); порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (стаття 185-1 КУпАП); створення умов для організації і проведення з порушенням встановленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій (стаття 185-2 КУпАП); злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора (стаття 185-4 КУпАП); публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (стаття 185-7 КУпАП); ухилення від виконання законних вимог прокурора (стаття 185-8 КУпАП); самоуправство (стаття 186 КУпАП); незаконні дії щодо державних нагород (стаття 186-1 КУпАП); незаконне вилучення паспортів і прийняття їх у заставу (стаття 201 КУпАП) тощо.

Санкції статей за адміністративні правопорушення, перелічені у главі 15 КУпАП здебільшого представлені штрафами, або штрафами із застосуванням додаткових стягнень: оплатного вилучення чи конфіскації предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. У випадках вчинення правопорушень в сферах судочинства, діяльності державних органів можливі санкції у вигляді громадських (стаття 185 КУпАП) або виправних робіт (стаття 185-7 КУпАП) чи адміністративного арешту (стаття 187 КУпАП).

6.2. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ

Як вже зазначалось вище, правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління завдають шкоди багатьом сферам суспільних відносин, негативно впливаючи на процес діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Національна поліція у протидії таким правопорушенням відіграє важливу роль. Це обумовлено наступним: 1) загалом, Національна поліція – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; 2) поліцією також забезпечуються важливі складові суспільного життя, зокрема дозвільна, паспортна системи – яким може бути заподіяно шкоду правопорушеннями.

Вміщені в главі 15 КУпАП адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління, пропонується умовно розділити на такі групи:

1. У сфері громадського порядку і суспільної безпеки (статті 185, 185-1, 185-2, 185-7, 185-9, 185-10 КУпАП);
2. У сфері судоустрою, діяльності органів досудового розслідування та прокурорського нагляду (статті 185-3, 185-4, 185-6, 185-11 КУпАП);
3. У сфері додержання законодавства щодо порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (статті 185-1, 185-2 КУпАП);
4. У сфері ухилення від виконання вимог, що пред'являються органами влади та самоуправство (статті 185, 185-3, 186, 188-1 – 188-56 КУпАП);
5. У сфері додержання правил адміністративного нагляду (стаття 187 КУпАП);
6. У сфері додержання правил дозвільної системи (статті 189, 190 – 195-6 КУпАП);
7. У сфері додержання правил паспортної системи та реєстрації актів цивільного стану (статті 197 – 201, 212-1 КУпАП);
8. У сфері дотримання прикордонного режиму (статті 202, 204-1 КУпАП);
9. У сфері виконання правил перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства і транзитного проїзду через територію України (статті 203, 204, 205, 206, 206-1 КУпАП);
10. У сфері виконання військового обов'язку (статті 210 – 211 КУпАП);
11. У сфері інформації та державної таємниці (статті 212-2, 212-3, 212-5, 212-6 КУпАП).

Розглянемо найбільш поширені в ході адміністративно-юрисдикційної діяльності працівників НПУ склади правопорушень, передбачених главою 15 КУпАП.

Стаття 185 КУпАП «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця».

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення громадського порядку та суспільної безпеки, сфері публічного адміністрування а також нормальна діяльність НПУ і членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовців.

Об'єктивна сторона виражається в злісній непокорі законному розпорядженню або вимозі поліцейського під час виконання ним службових обов'язків (а також вчинення таких самих дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку). Права поліцейського закріплено в Законі України «Про Національну поліцію», який, зокрема встановлює право поліцейського вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень НПУ, виносити на місці усне попередження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а в разі невиконання зазначених вимог застосовувати передбачені цим Законом заходи примусу, а також інші права в межах його компетенції.

Суб'єктом даного правопорушення може бути фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини. Зауважимо, що злісна непокора може бути при наявності таких умов: – розпорядження або вимога має бути пред'явлена поліцейським (членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцем) і повинна бути законною.

Наприклад, на основі Закону України «Про Національну поліцію» та статті 262 КУпАП працівник поліції має законні підстави для затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, для складання протоколу або розгляду справи по суті, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці; – правопорушник повинен знати, що розпорядження або вимога, віддана працівником поліції (членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцем) при виконанні ним своїх службових обов'язків з охорони громадського порядку. Тобто працівник поліції, залучений на охорону громадського порядку, повинен бути у форменому одязі, що свідчить про те, що він перебуває при виконанні службових повноважень, а також повинен представитись і пред'явити службове посвідчення (особливо, коли він висуває вимогу, перебуваючи у цивільному одязі, чим ставить до відома особу, що він є працівником поліції); – розпорядження чи вимога поліцейського (члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця) повинна бути конкретною, чітко вираженою; – поліцейський (член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовець) повинен попередити особу, щодо якої висувається вимога, що в разі відмови її виконати, ця особа буде нести

адміністративну відповідальність, визначену статтею 185 КУпАП (конкретизуючи диспозицію цієї норми); – відмова виконати розпорядження поліцейського (члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця) з урахуванням виконання ним вищевказаних вимог повинна бути категорична, мати неоднозначний та однозначний характер.

За своїми об'єктивними ознаками злісна непокора межує з опором представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві (стаття 342 Кримінального кодексу України).

На відміну від опору, при злісній непокорі порушник тільки відмовляється виконати наполегливі, неодноразово повторювані законні розпорядження або вимогу і не чинить ніяких дій, які б фізично впливали на поліцейського (члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця).

Протокол за статтею 185 КУпАП складає поліцейський (стаття 255 ККпАП), а матеріали розглядаються у суді (стаття 221 КУпАП).

Розглядаючи справи про правопорушення, передбачені статтею 185 КУпАП, суддя (судді) зобов'язаний перевірити правильність складення протоколу про адміністративне правопорушення, наявність пояснень особи, яка притягується до відповідальності, та свідків правопорушення, даних, що характеризують цю особу, зокрема, чи притягувалась вона раніше до адміністративної відповідальності протягом року. Суддя зобов'язаний зазначити в постанові про накладення адміністративного стягнення, за яке конкретно правопорушення на винного накладено стягнення. Загальний строк розгляду справи про адміністративне правопорушення складає 15 діб з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи, однак статтею 277 КУпАП для розгляду справи про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 185, встановлено термін – протягом доби.

Стаття 185-4 КУпАП «Злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора».

Об'єктом зазначеного правопорушення є суспільні відносини у сфері діяльності органів досудового розслідування чи прокурора. Зазначені відносини регулюються Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Об'єктивна сторона зазначеного правопорушення полягає у злісному ухиленні свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового слідства або дізнання. Злісність в ухиленні від явки – є обов'язковою ознакою даного складу і проявляється у навмисному ухиленні, неодноразовій відмові від участі у слідчих діях.

Факт злісного ухилення повинен підтверджуватись документами, які доказують офіційні виклики осіб, які перераховані у диспозиції цієї статті. Доказами відсутності злісності в ухиленні від явки можуть бути надані свідком, потерпілим, експертом, перекладачем різні юридичні документи – лікарняні листи, документи щодо відрядження тощо.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.

Суб'єкт правопорушення – особа, яка викликана до органів досудового розслідування чи прокурора, а саме: свідок, потерпілий, експерт, перекладач. За ухилення від явки до органів досудового розслідування чи прокурора передбачена єдина санкція – штраф. Протокол по зазначеній статті мають право складати уповноважені на то особи НПУ (стаття 255 КУпАП), а розглядаються матеріали, відповідно до статті 221 КУпАП районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями).

Строк розгляду справи про адміністративне правопорушення, відповідно до статті 277 КУпАП складає 15 діб з дня одержання судом (суддею) матеріалів справи.

Стаття 185-7 КУпАП «Публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України».

Правопорушення полягає у публічних закликах в будь-якій формі до невиконання розпоряджень або вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у зв'язку з виконанням ним обов'язків по охороні громадського порядку або поширення завідомо неправдивих відомостей з метою провокації непокори законній вимозі поліцейського, якщо ці дії призвели до порушення громадського порядку.

Об'єктом правопорушення є суспільні відносини в сфері громадського порядку; нормальної діяльності НПУ і Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Об'єктивна сторона зазначеного правопорушення полягає у вчиненні наступних діянь:

а) публічні заклики у будь-якій формі до невиконання розпоряджень або вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних силах України у зв'язку з виконанням ним обов'язків з охорони громадського порядку, якщо ці дії призвели до порушення громадського порядку;

б) поширення завідомо неправдивих відомостей з метою провокації непокори законній вимозі поліцейського, якщо ці дії призвели до порушення громадського порядку. Варто звернути увагу на альтернативу в гіпотезі норми, що полягає у публічних закликах, або у поширенні завідомо неправдивих відомостей.

Склад правопорушення є матеріальним, адже необхідні негативні наслідки у вигляді порушення громадського порядку. Публічні заклики до невиконання розпоряджень або вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних силах України необхідно розуміти як усні, письмові

(на плакатах, листівках, іншій поліграфічній продукції) або поширювані за допомогою засобів масової інформації чи мережі Інтернет прохання, вимоги, побажання, настанови чинити опір та не виконувати законні розпорядження або вимоги уповноважених осіб у зв'язку з виконанням ними обов'язків з охорони громадського порядку.

Поширення завідомо неправдивих відомостей з метою провокації непокори законній вимозі поліцейського необхідно розуміти як розповсюдження в усній або письмовій формі, у засобах масової інформації чи мережі Інтернет даних, що не відповідають реальності та мають на меті непокору громадян законним вимогам поліцейського.

Суб'єктивну сторону правопорушення становить умисна форма вини.

Суб'єкт правопорушення – загальний, фізична осудна особа, якій виповнилося 16 років. За вчинення правопорушення передбачено санкції у вигляді штрафу або виправних робіт.

Протокол по зазначеній статті мають право складати уповноважені на то особи НПУ (стаття 255 КУпАП), а розглядаються матеріали відповідно районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями) – стаття 221 КУпАП.

Справи про адміністративне правопорушення розглядаються протягом доби з дня одержання судом (суддею) матеріалів справи (стаття 277 КУпАП).

Стаття 187 КУпАП «Порушення правил адміністративного нагляду».

Об'єктом цього правопорушення є правила адміністративного нагляду, засновані на адміністративно-правових нормах обов'язки та обмеження, здійснювані щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом НПУ.

Об'єктивна сторона може виражатися в діях, які ставлять за мету ухилення від виконання правил адміністративного нагляду, так і в бездіяльності щодо виконання цих правил. Законом України від 1 грудня 1994 року «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» передбачено перелік осіб, щодо яких встановлюється адміністративний нагляд.

Адміністративний нагляд встановлюється за умови, що після звільнення з місць позбавлення волі особа, незважаючи на попередження НПУ, систематично порушує громадський порядок, права інших громадян чи вчиняє інші правопорушення і за кожне правопорушення притягувалась до адміністративної відповідальності у встановленому Законом порядку.

Виходячи з диспозиції статті, протиправними діями осіб, щодо яких судом встановлено адміністративний нагляд, вважаються такі:

1. неявка за викликом Національної поліції у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду;

2. неповідомлення працівників Національної поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах;

3. порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;

4. порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста);

5. Не реєстрація в органі Національної поліції.

Під час дослідження об'єктивної сторони цього правопорушення слід пам'ятати, що в разі порушення особою, щодо якої судом встановлено адміністративний нагляд правил його відбування, яке полягало в самовільному залишенні місця проживання з метою ухилення від адміністративного нагляду, а також неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання, настає кримінальна відповідальність за статтею 395 Кримінального кодексу України «Порушення правил адміністративного нагляду».

Суб'єкт правопорушення є спеціальним – це особи, які перебувають під адміністративним наглядом і які порушують відповідні правила.

Суб'єктивна сторона проступку виражається в прямому умислі і передбачає спеціальну мету – ухилитися від виконання правил адміністративного нагляду. За вчинення правопорушення передбачено санкцію у вигляді штрафу, а при повторному вчиненні – виправні роботи або адміністративний арешт.

За статтею 187 КУпАП протокол мають право складати працівники НПУ (стаття 255 КУпАП), а матеріали, відповідно до статті 221 КУпАП розглядаються районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями). Справи про адміністративне правопорушення розглядаються протягом у загальний термін – 15 діб з дня одержання судом (суддею) матеріалів справи.

Стаття 190 КУпАП «Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї».

Наявною є альтернатива, або сукупність дій, вчинення яких становить склад даного правопорушення. Це встановлений порядок придбання, зберігання, передачі іншим особам, продаж. Також це стосується і зброї: вогнепальної, холодної чи пневматичної.

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері державного контролю за придбанням, зберіганням, передачею іншим особам або продаж вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї.

Порядок таких дій регламентовано постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему», Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2015 року №877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», відомчими нормативно-правовими актами НПУ України, наприклад наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» тощо.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого коментованою статтею, полягає у придбанні, зберіганні, передачі іншим особам або продажі громадянами вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду без дозволу НПУ.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Суб'єкт правопорушення загальний, ним може бути особа, якій виповнилося 16 років на момент вчинення правопорушення.

За вчинення правопорушення передбачено санкцію у вигляді штрафу, або штрафу з конфіскацією зброї. При повторному вчиненні правопорушення особа піддається більшому розміру штрафу та конфіскації зброї. За статтею 190 КУпАП протокол мають право складати працівники НПУ (стаття 255 КУпАП), а матеріали розглядаються районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями), що закріплено статтею 221 КУпАП. Відповідно до статті 277 КУпАП справи про вказане адміністративне правопорушення розглядаються у п'ятнадцятиденний строк.

Стаття 195-6 КУпАП «Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів».

Вказане правопорушення набуло значного поширення протягом останніх 20 років і являє собою істотну загрозу як встановленому порядку управління, так і життю і здоров'ю громадян, громадському порядку та нормальному функціонуванню органів публічної адміністрації.

Правопорушення полягає у порушенні встановленого порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів. Тут знову спостерігається альтернативний склад, тобто правопорушенням буде виробництво, зберігання, перевезення, торгівля та використання піротехнічних засобів всупереч встановленого порядку або сукупність таких дій.

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері державного контролю за виробництвом, перевезенням, торгівлею та використанням піротехнічних засобів. Особливі правила встановлені державою щодо використання таких засобів, а також їх виробництва і торгівлі. Так, пунктом 39 статті 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 року, підлягає ліцензуванню діяльність по виробництву і торгівлі піротехнічними засобами.

Піротехнічний виріб – виріб, призначений для створення світлового, іскрового, димового, звукового та/або змішаного ефекту шляхом горіння (вибуху) піротехнічної суміші та/або вибухової речовини.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого коментованою статтею, полягає у виробництві, перевезенні, торгівлі та використанні піротехнічних засобів без дозволу НПУ.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Суб'єкт правопорушення загальний, ним може бути особа, якій виповнилося 16 років на момент вчинення правопорушення. **Щодо торгівлі – то суб'єкт може бути спеціальний**, а саме ліцензіат, який порушує відповідний порядок здійснення торгівлі цими засобами. За вчинення правопорушення передбачено санкцію у вигляді штрафу з конфіскацією піротехнічних засобів. При повторному вчиненні правопорушення особа піддається більшому розміру штрафу та конфіскації відповідних засобів.

Складати протокол за правопорушення, передбачене статтею 195-6 КУпАП мають право уповноважені посадові особи НПУ (стаття 255 КУпАП).

Матеріали, відповідно до статті 221 КУпАП розглядаються районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями). Відповідно до статті 277 КУпАП, справи про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 195-6 КУпАП розглядаються у п'ятнадцятиденний строк.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дати загальну характеристику правопорушенням, що посягають на встановлений порядок управління;

2. Визначити нормативно-правову базу, що складають вимоги до дотримання встановленого порядку управління;

3. Визначити основні положення Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 року;

4. Визначити основні положення Постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему»;

5. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 185 КУпАП «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця».

6. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 185-4 КУпАП «Злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора».

7. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 185-7 КУпАП «Публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України».

8. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 187 КУпАП «Порушення правил адміністративного нагляду»;

9. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 190 КУпАП «Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї»;

10. Дати правову характеристику правопорушення передбаченого статтею 195-6 КУпАП «Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів».

РОЗДІЛ 7. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ЩОДО РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН

7.1. Правова основа адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції щодо розгляду та вирішення звернень громадян.

7.2. Поняття та види звернень громадян.

7.3. Порядок розгляду скарг окремих категорій громадян в органах Національної поліції.

7.1. ПРАВОВА ОСНОВА АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН

Закон України "Про звернення громадян" від 02 жовтня 1996 року регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення.

Крім того, право громадян на звернення є втіленням міжнародних стандартів у сфері прав людини і являє собою трансформацію у вітчизняне законодавство статті 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, прийнятого 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН (ратифіковано 19 жовтня 1973 року).

Право на звернення є важливим засобом соціального контролю, який становить один із проявів участі громадян в управлінні державними і громадськими справами. Розуміння громадянами того, що назване є не тільки засобом охорони прав та законних інтересів, а і засобом соціального контролю, має важливе практичне значення.

Крім того, Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Метою цього Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. Цей Закон не поширюється на відносини щодо отримання інформації суб'єктами владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій, а також на відносини у сфері звернень громадян, які регулюються спеціальним законом.

Право на доступ до публічної інформації гарантується:

- 1) обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом;
- 2) визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє;
- 3) максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації;
- 4) доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством;
- 5) здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації;
- 6) юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Серед інших правових актів варто виділити постанову Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності. Цією Постановою було затверджено: Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну; Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади; Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі.

Ця Інструкція відповідно до Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” та інших актів законодавства визначає:

порядок проходження електронного документа з моменту його створення або одержання і до моменту відправлення або передавання до архівного підрозділу установи;

загальні засади функціонування та використання системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (система взаємодії);

оперативний інформаційний обмін з використанням службової електронної пошти.

Інструкція встановлює загальні правила здійснення моніторингу стану виконання управлінських рішень. Поширюється на всі електронні документи, що створюються, відправляються або одержуються Секретаріатом Кабінету Міністрів України, центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери управління центральних або місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 348 було затверджено Інструкцію з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації. Ця Інструкція має рекомендаційний характер для об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій приватної форми власності.

З метою забезпечення реалізації та гарантування закріплених Конституцією України права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, права громадян на участь в управлінні державними справами, а також підвищення ефективності роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування зі зверненнями громадян, урахувавши необхідність об'єктивного, всебічного і вчасного розгляду звернень громадян відповідно до вимог законодавства України, керуючись частиною 2 статті 102 Конституції України та ст. 28 Закону України "Про звернення громадян", Президентом України було підписано Указ від 7 лютого 2008 року № 109/2008 "Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування", в якому значну увагу приділено поліпшенню якості роботи зі зверненнями громадян, їхньому обліку та контролю за виконанням з боку відповідних органів.

Упорядкування роботи зі зверненнями громадян передбачало:

недопущення надання неоднозначних, необґрунтованих або неповних відповідей за зверненнями громадян, із порушенням строків, установлених законодавством, безпідставної передачі розгляду звернень іншим органам;

викоренення практики визнання заяв чи скарг необґрунтованими без роз'яснення заявникам порядку оскарження прийнятих за ними рішень;

створення умов для участі заявників у перевірці поданих ними заяв чи скарг, надання можливості знайомитися з матеріалами перевірок відповідних звернень;

узяття під особистий контроль керівниками відповідних органів розгляду звернень та забезпечення проведення першочергового особистого прийому жінок, яким присвоєно почесне звання України "Мати-героїня", інвалідів Великої Вітчизняної війни, Героїв Соціалістичної Праці, Героїв Радянського Союзу, Героїв України;

приділення особливої уваги вирішенню проблем, з якими звертаються ветерани війни та праці, інваліди, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, багатодітні сім'ї, самотні матері та інші громадяни, які потребують соціального захисту та підтримки;

запровадження постійного контролю за організацією роботи посадових та службових осіб зі зверненнями громадян;

з'ясування причин, що породжують повторні звернення громадян, систематичного аналізу випадків безпідставної відмови в задоволенні законних вимог заявників, проявів упередженості, халатності та формалізму при розгляді звернень;

вжиття заходів для поновлення прав і свобод громадян, порушених унаслідок недодержання вимог законодавства про звернення громадян, притягнення винних осіб у встановленому порядку до відповідальності, в тому числі до дисциплінарної відповідальності за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків щодо розгляду звернень громадян;

забезпечення створення та функціонування гарячих ліній і телефонів довіри, проведення широкої роз'яснювальної роботи з питань реалізації громадянами права на звернення та особистий прийом.

Крім того, з метою надання практичної допомоги працівникам урядових органів державного управління, та для забезпечення своєчасного і якісного розгляду запитів та звернень народних депутатів України, запитів, звернень та запитань депутатів місцевих рад наказом Міністерства юстиції України від 21.06.2007 № 414/5 було затверджено Пам'ятку щодо організації роботи із запитами та зверненнями народних депутатів України, а також зверненнями, запитами та запитаннями депутатів місцевих рад.

Народний депутат у порядку, встановленому законами "Про статус народного депутата України" та «Про регламент Верховної ради України» має право звертатися із депутатським запитом або депутатським зверненням, до Президента України, органів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ та організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності (стаття 86 Конституції України та пункт 7 статті 6 Закону України "Про статус народного депутата України").

Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена можливість оскарження та опротестування постанов по справах про адміністративні правопорушення (глава 24 "Оскарження та опротестування постанов по справах про адміністративні правопорушення"), а стаття 267 КУпАП визначає можливість оскарження адміністративного затримання, огляду та вилучення речей та документів".

Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлює порядок здійснення судочинства в адміністративних судах. Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

У справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони:

1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України;

2) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано;

3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії);

4) безсторонньо (неупереджено);

5) добросовісно;

6) розсудливо;

7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації;

- 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія);
- 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення;
- 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку.

З метою постійного вдосконалення діяльності Національної поліції України щодо розгляду звернень громадян прийнято також низку відомчих нормативних актів, а саме:

- Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 10.10.2004 № 1177;

- Положення про порядок розгляду запитів та звернень народних депутатів України в Міністерстві внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 28.03.2012 № 254;

- Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджений наказом МВС України від 08.02.2019 № 100;

- Інструкція з діловодства в системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України 23.08.2012 № 747;

- Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 27.04.2020 № 357;

- Інструкція з оформлення документів у системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 27.07.2012 № 650;

- Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 23.05.2017 № 440.

Отже, реалізуючи право на звернення, громадяни здійснюють соціальний контроль за діяльністю підприємств, установ, організацій та посадових осіб, сприяють усуненню недоліків у їх роботі. Відповідне право забезпечує їх участь у публічному управлінні. Через реалізацію права на звернення громадяни виражають суспільну думку щодо різних соціальних проблем, і якщо така думка належним чином буде зафіксована і проаналізована - вона стане важливим каналом діяльності з публічного адміністрування.

7.2. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН

Громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та

особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення (стаття 1 Закону України «Про звернення громадян»).

Військовослужбовці, працівники органів внутрішніх справ і державної безпеки, а також особи рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України мають право подавати звернення, які не стосуються їх службової діяльності.

Особи, які не є громадянами України і законно знаходяться на її території, мають таке ж право на подання звернення, як і громадяни України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

Під **зверненнями громадян** слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) - звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) - звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання - письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Скарга - звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

До рішень, дій (бездіяльності), які можуть бути оскаржені, належать такі у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких:

порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян);

створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод;

незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності.

В законодавстві України звернення громадян **класифікуються** за такими критеріями:

- *залежно від кількісного складу суб'єктів звернень* вони поділяються на індивідуальні та колективні. Стаття 40 Конституції України визначає, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані

розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк;

- залежно від форми звернення їх можна поділити на: письмові звернення (електронне звернення), особисте звернення до органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, (ст. 40 Конституції України та стаття 3 Закону України "Про звернення громадян");

- залежно від змісту звернення їх можна поділити на: пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) та скарги (ст. 3 Закону України "Про звернення громадян").

Для з'ясування юридичних властивостей і процедур розгляду та прийняття рішення по скарзі їх варто поділити на два типи:

а) адміністративні, тобто ті, що розглядаються в позасудовому (адміністративному) порядку;

б) судові, що розглядаються судами в процесі здійснення правосуддя.

Стаття 5 Кодексу адміністративного судочинства України визначає, що кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом:

1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;

2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень;

3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;

4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії;

5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;

б) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4 цієї частини та стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю.

Захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися судом також в інший спосіб, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Отже, **адміністративна скарга** - це звернення до компетентного органа однієї чи декількох фізичних осіб, організацій, підприємств або установ, які вважають, що їхні права, свободи чи законні інтереси порушені незаконними діями (бездіяльністю) державних і недержавних органів або громадян, із вимогою припинення правопорушення і притягнення правопорушника до юридичної відповідальності, поновлення порушеного права.

Критерієм розмежування загальної і спеціальної адміністративних скарг є те, що спеціальні регламентуються відповідно спеціальним нормативно-правовим актом, наприклад Кодексом адміністративного судочинства, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Митним кодексом України, Законом України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" тощо.

Ураховуючи висловлене, можна зазначити, що спеціальна адміністративна скарга може бути визначена як різновид адміністративної скарги, в якій оскаржується рішення органу публічної адміністрації, громадської організації чи посадової особи, порядок провадження по якій регламентований спеціальним нормативно-правовим актом, в якому чітко визначені адресат, порядок, строки і юрисдикція суб'єкта владних повноважень щодо розгляду справи по скарзі та прийняття рішення по результатах її перевірки.

Окремо слід звернути увагу на таку форму звернення, як **депутатський запит** - це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції. (стаття 15 Закону України "Про статус народного депутата України").

Депутатський запит вноситься у паперовій або електронній формі народним депутатом, також на вимогу групи народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, Президенту України якщо його попередньо підтримано не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради України (пункт 34 частини першої статті 85 Конституції України).

Президент України, керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, до яких звернуто запит, зобов'язані повідомити народного депутата, групу народних депутатів, комітет Верховної Ради України про результати розгляду його (їх) запиту у п'ятнадцятиденний строк з дня його одержання або в інший, встановлений Верховною Радою України, строк. Повідомлення про результат розгляду депутатського запиту надсилається у паперовій або електронній формі з дотриманням вимог законів України "Про електронні документи та електронний документообіг" та "Про електронні довірчі послуги".

Якщо запит з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений строк, Президент України, керівник відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, до якого звернуто запит, зобов'язаний у паперовій або електронній формі повідомити про це Голову Верховної Ради України та народного депутата, групу народних депутатів, комітет Верховної Ради України, який вніс (які внесли) запит, і запропонувати інший строк, який не повинен перевищувати одного місяця після одержання запиту.

Народний депутат має право брати безпосередньо участь у розгляді внесеного ним запиту керівником органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації.

На вимогу народного депутата керівник органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, якому адресовано запит, зобов'язаний повідомити народному депутатові про день розгляду порушених у запиті питань завчасно, але не пізніше ніж за три дні до їх розгляду.

Відповідь на депутатський запит, внесений народним депутатом, надається відповідно Голові Верховної Ради України і народному депутату, який його вніс. Відповідь на депутатський запит, внесений групою народних депутатів, комітетом Верховної Ради України, надається відповідно Голові Верховної Ради України і народному депутату, підпис якого під запитом значиться першим, голові комітету Верховної Ради України. Відповідь надається в обов'язковому порядку і безпосередньо тим органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, до якого було направлено запит, за підписом його керівника чи посадової особи, керівником підприємства, установи та організації, об'єднання громадян, на ім'я яких було направлено запит.

Народний депутат, представник групи народних депутатів, комітет Верховної Ради України мають право дати оцінку відповіді на свій депутатський запит. По відповіді на депутатський запит може бути проведено обговорення, якщо на ньому наполягає не менше однієї п'ятої від конституційного складу Верховної Ради України.

При обговоренні відповіді на депутатський запит на засіданні Верховної Ради України повинні бути присутні у порядку, встановленому законом про регламент Верховної Ради України, керівники, до яких звернуто запит. Вони можуть уповноважувати інших осіб бути присутніми при обговоренні відповіді на запит лише у виняткових випадках із вмотивованим обґрунтуванням. За результатами обговорення відповіді на депутатський запит Верховна Рада України приймає відповідне рішення.

Народний депутат має право на депутатське звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності та підпорядкування, об'єднань громадян з питань, пов'язаних з депутатською діяльністю, і брати участь у розгляді порушених ним питань.

Депутатське звернення - пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатське звернення надсилається у паперовій або електронній формі.

Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення, зобов'язані протягом 10 днів з дня його

одержання розглянути і надати народному депутату відповідь з питань, що порушуються у депутатському зверненні. У разі неможливості розгляду звернення народного депутата у визначений строк його повідомляють про це офіційним листом з викладенням причин продовження строку розгляду. Строк розгляду депутатського звернення, з урахуванням продовження, не може перевищувати 30 днів з дня його одержання.

Депутатське звернення до правоохоронного органу або його посадової особи може бути розглянуто регіональним підрозділом цього органу, до компетенції якого безпосередньо належить вирішення порушених народним депутатом питань. Керівник регіонального підрозділу зобов'язаний надати відповідь народному депутату з дотриманням строків, визначених статтею 16 Закону України «Про статус народного депутата України».

Народний депутат, який направив звернення, може бути присутнім при його розгляді, про що він повідомляє відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення. Посадова особа, відповідальна за розгляд звернення народного депутата, зобов'язана завчасно, але не пізніше ніж за три дні повідомити народного депутата про час і місце розгляду звернення.

Вмотивована відповідь на депутатське звернення повинна бути надіслана народному депутату не пізніше як на другий день після розгляду звернення. Відповідь надається в обов'язковому порядку і безпосередньо тим органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, до якого було направлено звернення, за підписом його керівника чи посадової особи, керівником підприємства, установи та організації, об'єднання громадян, крім випадків, установлених цим Законом.

Відповідь на депутатське звернення чи лист про продовження строку розгляду депутатського звернення надсилається народному депутату у паперовій або електронній формі з дотриманням вимог законів України "Про електронні документи та електронний документообіг" та "Про електронні довірчі послуги".

Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб (стаття 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»)).

Адвокатський запит - письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту.

До адвокатського запиту додаються посвідчені адвокатом копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової

допомоги. Вимагати від адвоката подання разом з адвокатським запитом інших документів забороняється.

Адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій і роз'яснень положень законодавства.

Надання адвокату інформації та копій документів, отриманих під час здійснення кримінального провадження, здійснюється в порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом.

Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом.

У разі якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання адвокатського запиту.

У разі якщо задоволення адвокатського запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як десять сторінок, адвокат зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Розмір таких витрат не може перевищувати граничні норми витрат на копіювання та друк, встановлені Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

Відмова в наданні інформації на адвокатський запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом, крім випадків відмови в наданні інформації з обмеженим доступом.

7.3. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СКАРГ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.

З метою забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення, покращання, удосконалення організації їх особистого прийому в апараті Міністерства внутрішніх справ України, а також у вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери його управління, та на виконання ст. 40 Конституції України, Законів України "Про звернення громадян", "Про статус народного депутата України", "Про статус депутатів місцевих рад", "Про інформацію" було розроблено Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 10.10.2004 № 1177.

Це Положення встановлює єдиний порядок приймання, реєстрації, розгляду, узагальнення та аналізу звернень громадян в апараті МВС, закладах,

установах і підприємствах, що належать до сфери управління МВС, а також визначає порядок контролю за його дотриманням.

Громадяни України мають право звернутися до апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС, їх керівників із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявами або клопотаннями про реалізацію своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів, а також зі скаргами про їх порушення.

Державні службовці та працівники апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС мають право подавати звернення, які не стосуються їх службової діяльності.

Особи, які не є громадянами України і законно знаходяться на її території, мають таке ж право на подання звернення, що й громадяни України, якщо інше не передбачено законодавством України та міжнародними договорами.

Робота зі зверненнями громадян і їх особистий прийом є важливими напрямками діяльності МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, засобами отримання інформації з питань, віднесених до їх компетенції, та містять такі складові елементи:

- приймання, реєстрація і первинний розгляд звернень громадян;
- вирішення звернень та надання відповідей авторам;
- контроль за станом роботи зі зверненнями;
- узагальнення та аналіз звернень громадян;
- використання результатів аналізу в практичній діяльності.

Чуйне й уважне ставлення до звернень громадян кожен працівник апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС зобов'язаний уважати своїм службовим обов'язком. У роботі зі зверненнями, а також під час особистого прийому громадян слід уважно відноситися до їх запитів і проблем, дотримуватися високої культури поведіння і правил етикету.

Міністр та його заступники, керівники закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, керівники структурних підрозділів апарату МВС згідно зі своїми функціональними обов'язками несуть персональну відповідальність за організацію роботи зі зверненнями громадян та з питань їх особистого прийому.

Інформація, що міститься в письмових і усних зверненнях громадян, використовується для подальшого зміцнення правопорядку й законності, удосконалення діяльності апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС.

Звернення громадян надходять до МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, у вигляді листів (поштою) та під час особистого прийому громадян посадовими особами, за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні "гарячі лінії", а також з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

Усні звернення громадян безпосередньо розглядаються, а порушені в них питання, по можливості, вирішуються посадовими особами апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС під час особистого прийому громадян, який проводиться згідно із затвердженим графіком.

Про результати розгляду звернення громадянина повідомляється письмово або усно за його бажанням.

Письмові звернення громадян, оформлені належним чином і подані в установленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю, реєстрації та первинному розгляду з метою визначення їх належності до компетенції апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС та призначення за ними конкретного виконавця.

Первинний розгляд письмових звернень громадян проводиться керівниками апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС або їх заступниками відповідно до їх повноважень.

Після первинного розгляду звернень громадян керівництвом апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС працівник підрозділу документального забезпечення (секретаріату, канцелярії) (далі - підрозділ документального забезпечення):

вносить до журналу або електронно-реєстраційної картки персонального комп'ютера резолюцію керівництва та встановлені терміни виконання доручень за зверненнями громадян;

здійснює відправку звернень за належністю та відповідей - їх авторам; забезпечує оперативне доведення звернень громадян до виконавців.

У разі якщо у зверненні, яке надійшло, міститься інформація про кримінальні правопорушення, що вчинені або готуються, таке звернення невідкладно надсилається за належністю до відповідного органу досудового розслідування для реєстрації, проведення досудового розслідування та прийняття рішення згідно з вимогами кримінального процесуального законодавства.

Звернення громадян, одержані для виконання, в обов'язковому порядку обліковується в журналі обліку звернень цього ж структурного підрозділу.

Облік звернень громадян у структурному підрозділі та доведення їх до безпосереднього виконавця здійснюються в день їх надходження (під підпис у журналі обліку).

Звернення може бути подане як особисто окремою особою (індивідуальне), так і групою осіб (колективне).

Кожен громадянин може подати звернення також через уповноважену на це іншу особу, якщо ці повноваження оформлені відповідно до чинного законодавства. Звернення в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб подається їх законними представниками.

Звернення в інтересах громадянина може бути подано іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність, якщо вони отримали від громадянина відповідні повноваження, оформлені відповідно до законодавства.

Перші керівники апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС особисто розглядають звернення і в першу чергу приймають Героїв України, Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни. Особлива увага приділяється розв'язанню проблем, порушених у зверненнях ветеранів війни та праці, інвалідів, непрацездатних осіб та тих, хто постраждав унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, багатодітних сімей, одиноких матерів, інших осіб, які потребують соціального захисту та підтримки.

У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну чи поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або інші відомості про інші засоби зв'язку з ним.

Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається авторові з відповідними роз'ясненнями в термін не пізніш ніж через десять днів від дня його надходження, крім випадків, передбачених частинами першою та другою статті 7 Закону України "Про звернення громадян". Копія такого звернення залишається у провадженні того органу чи установи, до яких звернувся громадянин.

Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Не розглядаються повторні звернення до одного й того ж органу, від одного й того ж самого громадянина, з одного й того ж самого питання, якщо перше звернення вирішено по суті, а також звернення, подані з порушенням термінів, передбачених статтею 17 Закону України "Про звернення громадян", та звернення осіб, визнаних судом недієздатними. Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник апарату МВС, закладів, установ, підприємств, що належать до сфери управління МВС, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Окремо слід звернути увагу **на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події**. Так, наказом МВС України від 27.04.2020 № 357 затверджено Інструкцію з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України.

Ця Інструкція встановлює порядок реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події (далі - правопорушення або події), а також оперативного інформування в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції України, територіальних органах поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП), їх територіальних (відокремлених) підрозділах (далі - ТВП).

З метою отримання телекомунікаційних послуг та оперативного реагування на заяви та повідомлення про правопорушення або події в якості кінцевого обладнання в органах (підрозділах) поліції використовуються телефони (стаціонарні, мобільні), радіостанції, планшетні пристрої та інші засоби зв'язку.

Строк оперативного інформування обчислюється з моменту надходження до органів (підрозділів) поліції первинних відомостей (повідомлення телефоном або іншими видами зв'язку, усної чи письмової заяви, матеріалів з інших правоохоронних органів тощо) про вчинення правопорушення або виникнення події.

З урахуванням отриманої від заявника (інших джерел) інформації про вид, ступінь тяжкості, стадію та наслідок правопорушення або події, їх завершеності (закінченості), часу, який минув після вчинення правопорушення або виникнення події, місця перебування правопорушника та його суспільної небезпеки, заяви (повідомлення) поділяються на такі, що:

мають високий ступінь загрози особам та поліцейським (повідомлення категорії "Альфа");

потребують негайного оперативного реагування (повідомлення категорії "Бета");

відпрацьовуються в звичайному режимі (повідомлення категорії "Гамма");

не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта").

До заяв і повідомлень з високим ступенем загрози особам та поліцейським (повідомлення категорії "Альфа") належать:

1) повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про злочини, які тривають і вчиняються із застосуванням (використанням) вогнепальної зброї, вибухових пристроїв або/та речовин (інших пристроїв, що можуть завдати фізичну шкоду правопорушнику та особам, які його оточують, а також про перебування (місцезнаходження, переховування) осіб, які їх скоїли, та вчинення ними збройного опору;

2) повідомлення, за якими введено поліцейські операції "Сирена", "Грім", "Заручник".

До заяв і повідомлень, які потребують негайного реагування (щойно вчинені або тривають) (повідомлення категорії "Бета"), належать повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про правопорушення або події за умови, якщо:

на час отримання повідомлення вони тривають, тобто відбуваються (продовжуються) в реальному часі;

з часу їх учинення до моменту отримання повідомлення минуло не більше 15 хвилин (правопорушення, яке щойно вчинене). З урахуванням географічних, демографічних, економічних, соціальних та інших особливостей населеного пункту, місцевості та/або місця вчиненого правопорушення або події, а також криміногенної ситуації в регіоні (районі, місцевості) за рішенням начальника ГУНП (особи, яка виконує його обов'язки) зазначений час може бути збільшено;

наявна інформація про місцезнаходження особи, яка причетна до вчинення правопорушення або події;

особи, які постраждали внаслідок правопорушень (подій) та/або нещасних випадків, перебувають у безпорадному стані або стані, небезпечному для

їхнього життя чи здоров'я, і потребують невідкладної допомоги поліції (далі - особи, які потребують допомоги) - незалежно від часу, який минув з моменту їх учинення до отримання поліцейськими (працівниками поліції) такого повідомлення.

До заяв і повідомлень, які відпрацьовуються в звичайному режимі (повідомлення категорії "Гамма"), належать повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про правопорушення або події, які вчинені за відсутності умов, передбачених пунктами 6 - 8 розділу I Інструкції.

До заяв і повідомлень, які не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта"), належать:

заяви і повідомлення, у змісті яких відсутні будь-які ознаки правопорушення, а реагування на них не належить до повноважень поліції, звернення довідково-консультативного характеру;

матеріали органу досудового розслідування поліції або інших правоохоронних органів, заяви про вчинені правопорушення або події, що надійшли до поліції поштою та не потребують невідкладного прибуття працівників поліції до заявника або на місце події з метою припинення правопорушення, збереження слідів злочину, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції.

Заяви і повідомлення, які не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта"), визначаються диспетчером.

Під час приймання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події, організації та здійснення оперативного реагування на них посадовим особам, уповноваженим на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події, а також поліцейським нарядів поліції забороняється:

заходити в систему «Інформаційний портал Національної поліції України» (ІПНП) не під своїм логіном та паролем;

надавати заявникам інформацію про місце проживання працівників поліції, інших правоохоронних органів, суду, їх особисті номери телефонів;

надавати наявну в системі ІПНП інформацію стороннім особам, а також посадовим особам правоохоронних органів, яких працівник не може ідентифікувати.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Реєстрація звернень громадян в НПУ. Порядок та строки розгляду звернень.

2. Документообіг у справах щодо розгляду та вирішення скарг громадян поліцією.

3. Особливості розгляду звернень громадян у підрозділах Національної поліції України.

4. Правова основа діяльності Національної поліції України щодо розгляду та вирішення звернень громадян.

5. Місце Національної поліції України серед суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності.

6. Поліція превентивної діяльності її місце в здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності.

РОЗДІЛ 8. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в справах про адміністративні правопорушення, що посягають на здоров'я населення та власність

8.1. Поняття та види правопорушень, що посягають на здоров'я населення та власність.

8.2. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на здоров'я населення та власність.

РОЗДІЛ 9. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЯГНЕНЬ ТА ЗАОХОЧЕНЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

9.1. Поняття та види заходів дисциплінарної відповідальності

Дисциплінарна відповідальність у Національній поліції є одним із ключових механізмів забезпечення внутрішнього порядку, законності та професійної етики серед поліцейських. Вона передбачає застосування заходів впливу до співробітників поліції, які порушують службову дисципліну, не виконують або неналежно виконують службові обов'язки, порушують правила етичної поведінки чи інші норми, передбачені законодавством. Дисциплінарна відповідальність спрямована на підтримку високих стандартів поведінки в поліції, підвищення її авторитету, а також на виховання в поліцейських почуття відповідальності перед державою та суспільством.

Дисциплінарна відповідальність працівників поліції являє собою визначену в нормах загального та спеціального законодавства міру дисциплінарного впливу, яка може бути застосована по відношенню до поліцейського за вчинення ним дисциплінарного проступку, або іншого проступку, який не передбачено нормами адміністративного, кримінального законодавства¹.

Правовою основою дисциплінарної відповідальності у Національній поліції є закони України «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом МВС України від 09.11.2016 р. № 1179, Порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України та Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України, затверджені наказом МВС України від 07.11.2018 р. № 893, тощо.

Згідно ст. 19 закону України «Про Національну поліцію» у разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону, а також з урахуванням бойового імунітету, визначеного Законом України «Про оборону України». Підстави та порядок притягнення

---

¹ Музичук О. М., Лукаш С.С., Пуріга І.П. Поняття та особливості дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції України. *Наше право*. 2023. № 3. С. 137

поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом².

Відповідно до ст. 11 Дисциплінарного статуту Національної поліції України за порушення службової дисципліни поліцейські незалежно від займаної посади та спеціального звання несуть дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. За вчинення адміністративних правопорушень поліцейські несуть дисциплінарну відповідальність відповідно до цього Статуту, крім випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. Поліцейських, яких в установленому порядку притягнуто до адміністративної, кримінальної або цивільно-правової відповідальності, одночасно може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності згідно з цим Статутом³.

В ст. 12 Дисциплінарного статуту Національної поліції України дисциплінарним проступком визнається протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції.

В ст.13 Дисциплінарного статуту Національної поліції України встановлено, що дисциплінарне стягнення є засобом підтримання службової дисципліни, що застосовується за вчинення дисциплінарного проступку з метою виховання поліцейського, який його вчинив, для безумовного дотримання службової дисципліни, а також з метою запобігання вчиненню нових дисциплінарних проступків. Дисциплінарне стягнення має індивідуальний характер та не застосовується до поліцейського, вина якого у вчиненні дисциплінарного проступку не встановлена у визначеному порядку або який діяв у стані крайньої необхідності чи необхідної оборони.

До поліцейських можуть застосовуватися такі види дисциплінарних стягнень:

- 1) зауваження;
- 2) догана;
- 3) сувора догана;
- 4) попередження про неповну службову відповідність;
- 5) пониження у спеціальному званні на один ступінь;
- 6) звільнення з посади;
- 7) звільнення із служби в поліції

---

² 1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

³ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

До курсантів (слухачів), які проходять навчання у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, крім видів дисциплінарних стягнень, визначених цією статтею, застосовується дисциплінарне стягнення у виді призначення поза чергою в наряд - до п'яти нарядів.

Застосування до поліцейського інших видів дисциплінарних стягнень, не передбачених цим Статутом, забороняється.

Строк дії дисциплінарних стягнень з моменту оголошення їх порушникові становить:

- 1) зауваження - протягом двох місяців;
- 2) догана - протягом трьох місяців;
- 3) сувора догана - протягом чотирьох місяців;
- 4) попередження про неповну службову відповідність - протягом шести місяців;
- 5) пониження у спеціальному званні на один ступінь та звільнення з посади - протягом одного року;
- 6) звільнення зі служби в поліції - протягом трьох років.

Дисциплінарне стягнення у виді призначення поза чергою в наряд вважається виконаним з моменту його відбуття курсантом (слухачем).

Протягом строку дії дисциплінарних стягнень до поліцейського не можуть застосовуватися заходи заохочення, крім дострокового зняття раніше застосованого дисциплінарного стягнення.

Строк дії дисциплінарного стягнення не зараховується до строків вислуги поліцейського для присвоєння чергового спеціального звання.

У місяці виконання дисциплінарного стягнення поліцейського може бути позбавлено премії повністю або частково в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України.

Поліцейський вважається таким, що не має дисциплінарного стягнення, якщо його нагороджено державною нагородою, заохочено шляхом дострокового зняття дисциплінарного стягнення або закінчився строк дії дисциплінарного стягнення.

Закінчення строку дії дисциплінарного стягнення у виді пониження у спеціальному званні на один ступінь не дає поліцейському права на поновлення у спеціальному званні, якого він був позбавлений за порушення дисципліни. Строк вислуги для присвоєння чергового спеціального звання обліковується в загальному порядку.

Закінчення строку дії дисциплінарного стягнення у виді звільнення з посади не дає поліцейському права бути поновленим на посаді, з якої він був звільнений за порушення дисципліни.

Поліцейський, звільнений з поліції за вчинення дисциплінарного проступку, не може бути прийнятий на службу до поліції протягом трьох років з дня виконання наказу про звільнення

Поліцейський має право оскаржити застосоване до нього дисциплінарне стягнення протягом місяця з дня його виконання (реалізації) шляхом подання

рапорту до прямого керівника особи, яка застосувала дисциплінарне стягнення, а також шляхом звернення до суду в установленому порядку.

Розгляд рапорту про незгоду з дисциплінарним стягненням здійснюється протягом 30 календарних днів з дня його реєстрації в органі поліції шляхом проведення перевірки викладених у рапорті фактів та обставин, що, на думку поліцейського, не були враховані під час проведення службового розслідування та під час прийняття рішення про застосування до нього дисциплінарного стягнення.

У разі підтвердження фактів, викладених у рапорті, керівник, який здійснює його розгляд, зобов'язаний негайно вжити заходів до поновлення прав поліцейського, усунення обставин, що призвели до таких порушень, та вирішити питання про притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні порушень.

Про результати розгляду рапорту уповноважений керівник письмово інформує поліцейського, який подав скаргу.

У разі поновлення порушених прав поліцейського у судовому порядку вищий керівник зобов'язаний негайно вжити заходів до поновлення прав поліцейського, усунення обставин, що призвели до таких порушень, та притягти до відповідальності осіб, винних у вчиненні порушень⁴.

9.2. Процесуальний порядок проведення службового розслідування

Службове розслідування - це діяльність із збирання, перевірки та оцінки матеріалів і відомостей про дисциплінарний проступок поліцейського. Службове розслідування проводиться з метою своєчасного, повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин вчинення поліцейським дисциплінарного проступку, встановлення причин і умов його вчинення, вини, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку, розміру заподіяної шкоди та для підготовки пропозицій щодо усунення причин вчинення дисциплінарних проступків.

Службове розслідування призначається за письмовим наказом керівника, якому надані повноваження із застосування до поліцейського дисциплінарного стягнення.

Підставою для призначення службового розслідування є:

- заяви, скарги та повідомлення громадян, посадових осіб, інших поліцейських, медіа (далі - повідомлення);
- рапорти про вчинення порушення, що має ознаки дисциплінарного проступку;

---

⁴ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII.

- безпосереднє виявлення ознак такого проступку посадовою особою поліції, за наявності достатніх даних, що вказують на ознаки дисциплінарного проступку⁵.

Службове розслідування призначається, зокрема, за наявності даних про:

- внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про скоєння поліцейським кримінального правопорушення;

- повідомлення поліцейському про підозру в учиненні ним кримінального правопорушення, якщо службове розслідування не було проведено на підставі абзацу другого цього пункту або якщо за його результатами не було встановлено дисциплінарного проступку;

- надходження подання спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або припису Національного агентства з питань запобігання корупції, в якому міститься вимога щодо проведення службового розслідування з метою виявлення причин та умов, за яких стало можливим учинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи невиконання вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- ознаки дисциплінарного проступку, що призвів до загибелі або поранення (контузії, травми або каліцтва) поліцейського під час виконання ним службових повноважень;

- недотримання підстав та порядку застосування або використання вогнепальної зброї, спеціальних засобів або заходів фізичного впливу;

- недотримання норм кримінального процесуального законодавства України під час проведення досудового розслідування;

- втрату поліцейським службового посвідчення та спеціального нагрудного знака (жетона), табельної, добровільно зданої чи вилученої зброї або боєприпасів, нагородної зброї, якщо вона зберігалася в територіальному органі поліції чи його територіальному (відокремленому) підрозділі, а також закладі, установі Національної поліції України, що належать до її управління (далі - органі (підрозділ, заклад, установа) поліції), а також втрату спеціальних засобів поліцейським чи відсутність їх в органі (підрозділі, закладі, установі) поліції, матеріалів досудового розслідування, справ оперативного обліку та справ про адміністративні правопорушення, речових доказів, а також тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження;

- розголошення конфіденційної, таємної, службової або іншої інформації, яка містить таємницю, що охороняється законом;

- порушення законодавства України у сфері фінансово-господарської діяльності органів поліції, а також установ, які належать до сфери управління Національної поліції України, виявлені під час ревізій або перевірок, внутрішніх аудитів;

- перебування поліцейського на роботі (службі) у стані алкогольного сп'яніння або стані, викликаному вживанням наркотичних чи інших

---

⁵ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII.

одурманюючих засобів, або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції;

- приховування від обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні та адміністративні правопорушення, які були відомі поліцейському, але не отримали реєстраційного номера або не були зафіксовані ним у встановленому законодавством України порядку;

- здійснення поліцейським дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками в будь-якій формі, а також сексуальних домагань⁶.

Службове розслідування проводиться на засадах неупередженості та рівності всіх поліцейських перед законом незалежно від займаної посади, спеціального звання, наявних у них державних нагород та заслуг перед державою.

Проведення службових розслідувань за фактом порушення поліцейським службової дисципліни здійснюють дисциплінарні комісії. Дисциплінарні комісії формуються з поліцейських та працівників поліції, які мають відповідні знання та досвід, необхідні для ефективного проведення службового розслідування. До складу дисциплінарних комісій можуть також включатися представники громадськості, які мають бездоганну репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет. Забороняється включення до складу дисциплінарної комісії осіб, які є підлеглими поліцейського, стосовно якого призначено службове розслідування, осіб, які сприяли вчиненню або приховуванню дисциплінарного проступку, та осіб, зацікавлених у результатах розслідування. У разі виникнення таких обставин член дисциплінарної комісії зобов'язаний негайно письмово повідомити про це керівнику, який призначив службове розслідування.

За рішенням керівника, який призначив службове розслідування, розгляд справи може здійснюватися дисциплінарною комісією у відкритому засіданні. У такому разі поліцейський, який притягається до відповідальності, у письмовій формі не пізніше ніж за три дні повідомляється про час, дату та місце розгляду справи дисциплінарною комісією.

У разі відсутності поліцейського на службі дисциплінарна комісія викликає його для участі в засіданні комісії. Виклик надсилається рекомендованим листом з повідомленням на адресу місця проживання поліцейського, що зазначена в його особовій справі. Виклик надсилається з таким розрахунком, щоб поліцейський, який викликається, мав не менше двох діб для прибуття на засідання дисциплінарної комісії. Фактом, що підтверджує отримання або неотримання поліцейським виклику, є отримання органом, що проводить службове розслідування, поштового повідомлення про вручення або про відмову від отримання такого виклику чи повернення поштового відправлення з позначкою про невручення. Поліцейський, який з поважних

---

⁶ Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : наказ МВС України від 07.11.2018 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#n17>

причин не може прибути на засідання дисциплінарної комісії, зобов'язаний не менше ніж за добу до визначеного часу повідомити про це дисциплінарну комісію з наданням підтвердних документів. Якщо поліцейський, викликаний на засідання дисциплінарної комісії у визначеному цією статтею порядку, не з'явився та не повідомив про причини свого неприбуття, він вважається належним чином повідомленим. У такому разі засідання дисциплінарної комісії проводиться без його участі.

Службове розслідування проводиться та має бути завершено не пізніше одного місяця з дня його призначення керівником. У разі потреби за вмотивованим письмовим рапортом (доповідною запискою) голови дисциплінарної комісії, утвореної для проведення службового розслідування, його строк може бути продовжений наказом керівника, який призначив службове розслідування, або його прямим керівником, але не більш як на один місяць. При цьому загальний строк проведення службового розслідування не може перевищувати 60 календарних днів. До строку проведення службового розслідування не зараховується документально підтверджений час перебування поліцейського, стосовно якого проводиться службове розслідування, у відрядженні, на лікарняному (у період тимчасової непрацездатності) або у відпустці.

Службове розслідування вважається завершеним у день затвердження керівником, який призначив службове розслідування, чи особою, яка його заміщує, висновку за результатами службового розслідування. Якщо закінчення строку проведення службового розслідування припадає на вихідний чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день.

Відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків (посади) є тимчасовим заходом на час проведення службового розслідування та може бути застосовано до поліцейського у разі, якщо обставини виявленого дисциплінарного проступку унеможливають виконання посадових (функціональних) обов'язків ним або іншим поліцейським, а також якщо виконання поліцейським посадових (функціональних) обов'язків перешкоджає встановленню обставин виявленого дисциплінарного проступку.

На період відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків (посади) у поліцейського вилучається службове посвідчення, спеціальний нагрудний знак, табельна вогнепальна зброя та спеціальні засоби. Під час відсторонення від виконання службових обов'язків (посади) поліцейський зобов'язаний перебувати на робочому місці, визначеному керівником, до повноважень якого належить призначення на посаду та звільнення з посади поліцейського, та сприяти проведенню службового розслідування.

Під час проведення службового розслідування поліцейський має право на захист, що полягає в наданні йому можливості надавати письмові пояснення щодо обставин вчинення дисциплінарного проступку та докази правомірності своїх дій. Представником поліцейського може бути адвокат, повноваження якого підтверджені копією свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, ордером та копією договору із представником.

За результатами проведеного службового розслідування дисциплінарна комісія приймає висновок. У висновку за результатами службового розслідування зазначаються:

- 1) дата і місце складання висновку, прізвище та ініціали, посада і місце служби членів дисциплінарної комісії, що проводила службове розслідування;
- 2) підстава для призначення службового розслідування;
- 3) обставини справи, зокрема обставини вчинення поліцейським дисциплінарного проступку;
- 4) пояснення поліцейського щодо обставин справи;
- 5) пояснення інших осіб, яким відомі обставини справи;
- 6) пояснення безпосереднього керівника поліцейського щодо обставин справи;
- 7) документи та матеріали, що підтверджують та/або спростовують факт вчинення дисциплінарного проступку;
- 8) відомості, що характеризують поліцейського, а також дані про наявність або відсутність у нього дисциплінарних стягнень;
- 9) причини та умови, що призвели до вчинення проступку, вжиті або запропоновані заходи для їх усунення, обставини, що знімають з поліцейського звинувачення;
- 10) висновок щодо наявності або відсутності у діянні поліцейського дисциплінарного проступку, а також щодо його юридичної кваліфікації з посиланням на положення закону;
- 11) вид стягнення, що пропонується застосувати до поліцейського у разі наявності в його діянні дисциплінарного проступку.

Висновок підписується всіма членами дисциплінарної комісії, що проводила розслідування. Члени дисциплінарної комісії мають право на окрему думку, що викладається письмово і додається до висновку.

Під час визначення виду стягнення дисциплінарна комісія враховує характер проступку, обставини, за яких він був вчинений, особу порушника, ступінь його вини, обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, попередню поведінку поліцейського, його ставлення до служби.

Обставинами, що пом'якшують відповідальність поліцейського, є:

- 1) усвідомлення та визнання своєї провини у вчиненні дисциплінарного проступку;
- 2) попередня бездоганна поведінка;
- 3) високі показники виконання повноважень, наявність заохочень та державних нагород;
- 4) вжиття заходів щодо запобігання, відвернення або усунення негативних наслідків, які настали або можуть настати внаслідок вчинення дисциплінарного проступку, добровільне відшкодування завданої шкоди;
- 5) вчинення проступку під впливом погрози, примусу або через службову чи іншу залежність;
- 6) вчинення проступку внаслідок неправомірних дій керівника.

Для цілей застосування конкретного виду дисциплінарного стягнення можуть враховуватися й інші обставини, що пом'якшують відповідальність поліцейського.

Обставинами, що обтяжують відповідальність поліцейського, є:

1) вчинення дисциплінарного проступку у стані алкогольного, наркотичного та/або іншого сп'яніння;

2) вчинення дисциплінарного проступку повторно до зняття в установленому порядку попереднього стягнення;

3) вчинення дисциплінарного проступку умисно на ґрунті особистої неприязні до іншого поліцейського, службовця, у тому числі керівника, чи помсти за дії чи рішення стосовно нього;

4) настання тяжких наслідків, у тому числі збитків, завданих вчиненням дисциплінарного проступку;

5) вчинення дисциплінарного проступку на ґрунті ідеологічної, релігійної, расової, етнічної, гендерної чи іншої нетерпимості.

У разі встановлення вини поліцейського за результатами проведеного службового розслідування видається письмовий наказ про застосування до поліцейського одного з видів дисциплінарного стягнення, передбаченого статтею 13 цього Статуту, зміст якого оголошується особовому складу органу поліції. Під час визначення виду стягнення керівник враховує характер проступку, обставини, за яких він був вчинений, особу порушника, ступінь його вини, обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, попередню поведінку поліцейського, його ставлення до служби.

За кожен дисциплінарний проступок не може застосовуватися більше одного дисциплінарного стягнення. Якщо поліцейський вчинив кілька дисциплінарних проступків, стягнення застосовується за сукупністю вчинених дисциплінарних проступків та враховується під час визначення виду дисциплінарного стягнення.

У разі вчинення дисциплінарного проступку кількома поліцейськими дисциплінарне стягнення застосовується до кожного окремо.

У разі вчинення поліцейським незначного проступку керівник може обмежитися його попередженням про необхідність дотримання службової дисципліни.

У разі притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейського, який має дисциплінарне стягнення і вчинив дисциплінарний проступок, дисциплінарне стягнення, що застосовується, повинно бути суворішим, ніж попереднє.

У разі повторного вчинення поліцейським незначного проступку з урахуванням його сумлінного ставлення до виконання обов'язків за посадою або нетривалого перебування на посаді (до трьох місяців) керівник може обмежитися раніше застосованим до такого поліцейського дисциплінарним стягненням.

Дисциплінарне стягнення у виді пониження у спеціальному званні на один ступінь до поліцейських, які мають первинні спеціальні звання, та у виді

звільнення з посади до поліцейських, які обіймають посади найнижчого рівня, не застосовується⁷.

Особливості проведення службового розслідування в період дії воєнного стану містяться в розділі V закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України». Службове розслідування проводиться швидше та за дещо спрощеною процедурою. Службове розслідування призначається та проводиться у формі письмового провадження. Службове розслідування за фактом порушення поліцейським службової дисципліни може проводитися як дисциплінарною комісією, так і однією особою, у тому числі безпосередньо уповноваженим керівником, який одноособово здійснює передбачені Статутом повноваження дисциплінарної комісії. Однак стосовно заступників керівника Національної поліції України чи керівників територіальних органів Національної поліції України службове розслідування проводиться виключно дисциплінарною комісією⁸.

9.3. Поняття та види заохочень, порядок їх застосування

Заохочення є засобом підтримання службової дисципліни, що полягає у відзначенні поліцейського за успішне виконання ним обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством.

До поліцейських можуть застосовуватися такі види заохочень:

- 1) дострокове зняття дисциплінарного стягнення;
- 2) занесення на дошку пошани;
- 3) заохочення грошовою винагородою;
- 4) заохочення цінним подарунком;
- 5) надання додаткової оплачуваної відпустки тривалістю до п'яти днів;
- 6) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України;
- 7) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України;
- 8) дострокове присвоєння чергового спеціального звання;
- 9) присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною штатною посадою;
- 10) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»;
- 11) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя».

За мужність, відвагу, героїзм, особливі заслуги перед державою в боротьбі із злочинністю, забезпеченні публічної безпеки і порядку, зразкове виконання службових обов'язків може бути внесено подання про нагородження

---

⁷ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

⁸ Берендєєва А.І., Шевчук В.В. Проходження служби в Національній поліції під час воєнного стану. *Юридичний бюлетень*. 2024. № 32. С. 28-29 DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.03>

поліцейського державними нагородами України, відзнаками Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України⁹.

До відомчих заохочувальних відзнак Національної поліції України належать:

- Подяка Національної поліції України;
- Грамота Національної поліції України;
- Почесна грамота Національної поліції України;
- нагрудний знак «Знак Пошани»;
- медаль «10 років сумлінної служби»;
- медаль «15 років сумлінної служби»;
- медаль «20 років сумлінної служби»;
- медаль «Ветеран служби»¹⁰.

Міністрові внутрішніх справ України належить право застосовувати до всіх поліцейських заохочення:

- 1) грошовою винагородою;
- 2) цінним подарунком;
- 3) відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України;
- 4) відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»;
- 5) відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя».

Керівникові Національної поліції України належить право застосовувати заохочення, передбачені цим Статутом, до всіх поліцейських, крім відомчих заохочувальних відзнак Міністерства внутрішніх справ України.

Інші керівники поліції застосовують до підлеглих заохочення в межах повноважень, наданих їм керівником Національної поліції України.

Ректори вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, застосовують до підлеглих заохочення в межах повноважень, наданих їм Міністром внутрішніх справ України.

Керівник, не наділений повноваженнями щодо застосування заохочень, має право внести подання або порушити клопотання про заохочення підлеглого перед уповноваженим керівником.

Заохочення застосовуються до поліцейських на підставі сукупної оцінки професійних якостей, результатів службової діяльності, ступеня службової

---

⁹ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

¹⁰ Про заохочення в Національній поліції України : наказ МВС України від 25.04.2019 р. № 317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0535-19#Text>

активності, ініціативності та стану дотримання службової дисципліни на підставі подання про заохочення¹¹.

Справедливе заохочення може стати відповідним стимулом для підвищення продуктивності службової діяльності, так і несправедливе, застосоване без належних підстав заохочення справляє негативний вплив як на працівника, до якого воно було застосовано, так і на весь колектив. Тому до вимог, які необхідно було б враховувати керівникам усіх рівнів при застосуванні заохочень, варто віднести наступні:

- заохочення не менше, ніж стягнення, повинно мати фактичне обґрунтування;

- обраний вид заохочення повинен відповідати ступеню заслуг працівника;

- заохочення за повсякденну службу має значно більший ефект, виховний вплив, чим заохочення, пов'язані зі святами, певними визначальними датами, досягненнями в спортивній та культурно-масовій роботі і т.ін.;

- кожне заохочення повинно бути гласним та своєчасним, що набагато посилює його виховне та мотиваційне значення. Оголошене віч-на-віч, казенно, воно може засмутити працівника не менше, ніж стягнення;

- неприпустимий швидкий перехід від покарання до заохочення, постійна зміна стягнень та заохочень. Це може породити у працівника впевненість, що можна поводитися як завгодно, і варто тільки проявити старанність, щоб одразу ж забулися нещодавні упущення в роботі, порушення тощо;

- при визначенні виду заохочення необхідно враховувати особливості особистості працівника, заохочення повинно носити індивідуальний характер;

- заохочення повинні бути гарантованими, тобто при наявності службового успіху компетентний начальник повинен розглянути і вирішити питання про можливість застосування заохочення¹².

У поданні про заохочення зазначаються конкретні заслуги поліцейського, що стали підставою для внесення подання про застосування до нього заохочення.

Забороняється внесення підлеглими подання про заохочення їхнього керівника.

Заохочення поліцейського оформляється письмовим наказом. Зміст наказу оголошується особовому складу відповідного органу поліції та доводиться до відома поліцейського, якого заохочено.

Підстави для застосування до поліцейського заохочень, порядок представлення до заохочення, розгляд матеріалів та прийняття рішення про заохочення або про відмову в заохоченні, опис заохочення, порядок вручення, а

---

¹¹ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

¹² Синявська О. Ю. Заохочення як засіб розвитку мотивації особового складу щодо усвідомленого ставлення до служби в поліції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019.С. 229.

також його позбавлення та вилучення визначаються наказом МВС України від 25.04.2019 № 317 «Про заохочення в Національній поліції України»¹³.

Рішення про заохочення поліцейського, прийняте з порушенням визначеного порядку або на підставі недостовірних відомостей, підлягає скасуванню, а виданий предмет заохочення - вилученню. За відсутності предмета заохочення його вартість відшкодовується в порядку, визначеному законодавством.

Рішення про скасування заохочення поліцейського із зазначених цією статтею підстав приймається уповноваженим керівником за результатами проведеного в установленому порядку службового розслідування.

Поліцейський, який має дисциплінарне стягнення, може заохочуватися лише шляхом дострокового зняття дисциплінарного стягнення, але не раніше ніж через три місяці з дня видання наказу про застосування дисциплінарного стягнення, крім випадків заохочення такого поліцейського державними нагородами. Дострокове зняття дисциплінарного стягнення застосовується у разі, якщо воно виконало свою виховну функцію, а поліцейський своїм ставленням до служби і поведінкою довів своє виправлення. Одноразово може бути знято лише одне дисциплінарне стягнення. Дострокове зняття дисциплінарного стягнення до поліцейського, якому оголошено зауваження, не застосовується.

Заохочення грошовою винагородою може застосовуватися до поліцейського як окремий вид заохочення або одночасно із заохоченням відомчою заохочувальною відзнакою Національної поліції України або Міністерства внутрішніх справ України.

Дострокове присвоєння чергового спеціального звання здійснюється з дотриманням вимог Закону України «Про Національну поліцію» та може бути застосовано до поліцейського, який має стаж служби в поліції не менше п'яти років.

До поліцейського, до якого застосовано заохочення у виді дострокового присвоєння чергового спеціального звання, повторно такий вид заохочення може бути застосований не раніше ніж через три роки, крім випадків застосування зазначеного виду заохочення до поліцейських за виявлені мужність і героїзм під час рятування життя громадян або затримання особливо небезпечних злочинців.

Під час дії воєнного стану заохочення у виді дострокового присвоєння чергового спеціального звання може бути застосовано до поліцейського без дотримання строків, зазначених у частині п'ятій цієї статті та абзаці першому цієї частини, до підполковника поліції включно керівником Національної поліції України, а спеціальне звання полковник поліції - керівником Національної поліції України за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

---

¹³ Про заохочення в Національній поліції України : наказ МВС України від 25.04.2019 р. № 317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0535-19#Text>

Відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» та відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя» заохочуються поліцейські за виняткові заслуги у сфері забезпечення національної безпеки, з розкриття особливо тяжких злочинів, затримання особливо небезпечних озброєних злочинців, виявлені честь, доблесть та самопожертву під час рятування життя громадян у разі ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та в особливий період. Реєстрація, зберігання, носіння, використання і застосування зброї здійснюються відповідно до законодавства. Передача відомчої заохочувальної відзнаки іншим особам або її відчуження забороняються¹⁴.

Заохочення в системі Національної поліції є важливим інструментом мотивації та підтримки високого рівня професіоналізму серед поліцейських. Вони спрямовані на визнання заслуг, стимулювання сумлінного виконання службових обов'язків та підвищення морального духу. Різноманітність видів заохочень та чіткий порядок їх застосування дозволяють ефективно мотивувати співробітників, забезпечуючи тим самим належний рівень службової дисципліни, професійної етики та підвищення ефективності діяльності поліції.

Питання для самоконтролю

1. Визначить правову основу дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції.
2. Дайте визначення дисциплінарного проступку.
3. Перелічіть види дисциплінарних стягнень.
4. Проаналізуйте наслідки накладення дисциплінарних стягнень на поліцейських.
5. Назвіть підстави призначення службового розслідування в поліції.
6. Охарактеризуйте склад дисциплінарних комісій.
7. Зазначте порядок повідомлення поліцейського про розгляд справи дисциплінарною комісією.
8. Надайте перелік обставин, що пом'якшують та обтяжують відповідальність поліцейського.
9. Розберіть особливості проведення службового розслідування в період дії воєнного стану
10. Назвіть види заохочень, які можуть застосовуватися до поліцейських.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

---

¹⁴ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

2. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
3. Про заохочення в Національній поліції України : наказ МВС України від 25.04.2019 р. № 317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0535-19#Text>
4. Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : наказ МВС України від 07.11.2018 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#n17>
5. Берендєєва А.І., Шевчук В.В. Проходження служби в Національній поліції під час воєнного стану. *Юридичний бюлетень*. 2024. № 32. С. 23-30. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.03>
6. Музичук О. М., Лукаш С.С., Пуріга І.П. Поняття та особливості дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції України. *Наше право*. 2023. № 3. С. 134-139.
7. Синявська О. Ю. Заохочення як засіб розвитку мотивації особового складу щодо усвідомленого ставлення до служби в поліції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019.С. 228-230.

РОЗДІЛ 10. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

10.1. Поняття та види адміністративних правопорушень у сфері дозвільної системи.

10.2. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері дозвільної системи

10.1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ.

Важливою складовою роботи підрозділів контролю за обігом зброї є адміністративно-юридична діяльність, яка спрямована на:

- забезпечення дотримання законодавства України у сфері обігу зброї;
- запобігання незаконному виготовленню, придбанню, зберіганню, перевезенню та використанню зброї;
- виявлення та вилучення з незаконного обігу зброї та боєприпасів;
- застосування заходів адміністративного впливу до осіб, які порушують правила обігу зброї.

Поняття дозвільної системи, предметів, речовин, матеріалів та об'єктів дозвільної системи є чітко визначеними в законодавстві України. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1994 № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему» *дозвільна система – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян*¹⁵.

Закон України «Про Національну поліцію»¹⁶ визначає одним з основних завдань поліції надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Змістом категорії «публічна безпека» є стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями.

Отже, *публічну безпеку у сфері дозвільної системи* слід розуміти, як стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних наслідків, спричинених порушенням нормативно визначеного порядку виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також

---

¹⁵ Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. №576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>

¹⁶ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян¹⁷.

Призначення дозвільної системи:

– попередження порушень правил придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та знищення предметів і речовин, на які встановлений особливий режим користування;

– попередження використання підконтрольних об'єктів і предметів не за призначенням і в злочинних цілях;

– перешкоджання викрадення, втрат і загублення предметів і речовин, на які поширюється дозвільна система;

– застосування до порушників порядку і правил дозвільної системи передбачених законом заходів адміністративно-правового впливу;

– здійснення взаємодії з іншими відомствами у сфері наведення належного порядку на об'єктах дозвільної системи.

Базовими нормативно-правовими актами у сфері дозвільної системи вважаються:

1. Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 № 576, в якому визначено:

– загальні положення;

– положення щодо порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення, використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система;

– положення щодо контролю за дотриманням порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система;

– положення щодо відповідальності за порушення порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття і функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система.

2. Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 року № 2471-ХІІ, в якій визначено види майна, що не можуть перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав, а також спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна (зокрема, вогнепальну та газову зброю).

3. Наказ МВС України від 21.08.1998 №622 в якому визначено:

- порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами

---

¹⁷ Діяльність Національної поліції у сфері дозвільної системи : навчальний посібник / Д. В. Кіблик, Ю. М. Ковальчук, О. М. Мердова та ін. Кропивницький; Харків : ДонДУВС; Факт, 2024. 221 с.

несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів¹⁸.

Види адміністративних правопорушень у сфері дозвільної системи

1) стрільба з вогнепальної, холодної металеві чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку (стаття 174 КУпАП);

2) порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї (стаття 190 КУпАП);

3) порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (стаття 191 КУпАП);

4) порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік (стаття 192 КУпАП);

5) ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (стаття 193 КУпАП);

6) порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (стаття 194 КУпАП);

7) порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (стаття 195 КУпАП);

8) порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони (стаття 195-1 КУпАП);

9) порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них (стаття 195-2 КУпАП);

10) порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони (стаття 195-3 КУпАП);

11) порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами (стаття 195-4 КУпАП);

12) порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів (стаття 195-6 КУпАП).

Стаття 174 КУпАП. Стрільба з вогнепальної, холодної металеві чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених

---

¹⁸ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0637-98>

гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку.

Стрільба з вогнепальної чи холодної металеві зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях, а також у відведених місцях з порушенням установленого порядку -

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії і бойових припасів.

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері громадського порядку та громадської безпеки. Це правопорушення характеризується високим рівнем суспільної небезпеки, оскільки може призвести до заподіяння більш тяжких наслідків (убивство, тілесні ушкодження різного ступеня важкості тощо).

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 174 КУпАП, може виражатись у кількох альтернативних діях. Зокрема, це стрільба з вогнепальної чи холодної металеві зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду: по-перше, в населених пунктах і в не відведених для цього місцях; по-друге, у відведених для цього місцях, однак з порушенням установленого порядку.

Визначення перерахованих вище видів зброї закріплено в Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21.08.1998 р. № 622¹⁹, а також у Методиці криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, затвердженій Рішенням розширеного засідання секції НКМР Міністерства юстиції України з проблем

---

¹⁹ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0637-98>

трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи, Протокол від 15.01.1999 р.²⁰

Зокрема, **вогнепальною** визнається зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані. До пневматичної зброї належать пістолети, револьвери, гвинтівки калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок стиснених газів.

До **пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії** належать такі пістолети і револьвери вітчизняного виробництва, які конструктивно призначені тільки для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії і технічно не придатні для стрільби бойовими патронами. При цьому їхня конструкція має забезпечувати неможливість взаємозаміни основних частин бойової і спортивної вогнепальної зброї, унеможливує здійснення пострілів в автоматичному режимі чергами. Холодною зброєю є предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини.

Метальною холодною зброєю є предмети та пристрої, які призначені для ураження цілі на відстані. Така зброя розподіляється на: 1) просту металеву холодну зброю (ураження цілі обумовлено її контактом з предметом, який отримав направлений рух унаслідок безпосереднього прикладання до нього м'язового зусилля людини – металеві ножі, сюрикени та ін.); 2) механічну холодну зброю (ураження цілі обумовлено її контактом із снарядом, який отримав направлений рух унаслідок прикладання м'язового зусилля людини до механічного пристрою – луки, арбалети, пращі тощо).

Об'єктивною стороною аналізованого правопорушення є протиправне діяння у вигляді стрільби, під якою необхідно розуміти провадження пострілів, ведення вогню. При цьому достатнім є здійснення хоча б одного пострілу із зазначених у статті 174 КУпАП видів зброї.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення є місце його вчинення. Зокрема, це можуть бути: населені пункти, не відведені для стрільби місця, а також спеціально відведені для стрільби місця – тири, стрільбища тощо.

Суб'єкт адміністративного правопорушення за ст. 174 КУпАП – загальний. Ним може бути особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. Особи віком від

---

²⁰ Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: методика МВС України та Мін'юст України від 15.01.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0002320-99>

шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вели стрільбу із визначених видів зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах (ч. 2 ст. 13 КУпАП). З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП.

З суб'єктивної сторони стрільба із визначених видів зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку завжди вчиняється умисно, оскільки власник зброї завжди усвідомлює або повинен усвідомлювати, що своїми неправомірними діями посягає на громадський порядок і безпеку.

Стаття 190 КУпАП. Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї.

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері державного контролю за придбанням, зберіганням, передачею іншим особам або продажем вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у придбанні, зберіганні, передачі іншим особам або продажу громадянами зброї, що становить об'єкт цього правопорушення. Здійснюючи дозвільну систему, органи Національної поліції відповідно до законодавства України видають міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам, організаціям, господарським об'єднанням дозволи на придбання, зберігання, перевезення й використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї; на відкриття та функціонування складів вибухових матеріалів, сховищ і баз, де вони зберігаються піротехнічних майстерень, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та її застосування; громадянам – дозволи на придбання, зберігання й носіння вогнепальної мисливської, холодної зброї, пневматичної зброї.

Суб'єкт правопорушення – фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Вина – це основна і обов'язкова ознака суб'єктивної сторони. Вина може мати дві форми – умисну або необережну.

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно

розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити.

Стаття 191 КУпАП. Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Порушення правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, які мають відповідний документ дозвільного характеру, виданий уповноваженим державним органом на зберігання зазначеної зброї, -

тягне за собою накладення штрафу від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї і бойових припасів.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу і використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого коментованою статтею, полягає у порушенні правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів.

Об'єктивна сторона може знаходити свій прояв у таких діях:

- зберігання зброї в домашніх умовах без чохла в зібраному вигляді і зарядженому стані (аналогічно перевезення зброї в такому стані в транспорті);
- зберігання зброї в незачинених або зі слабкими запорами шафах і ящиках, що не виключають доступ до зброї сторонніх осіб;
- спільне зберігання зброї і бойових припасів;
- розвішування зброї і патронташів з бойовими припасами на стінах у житлових кімнатах і інших приміщеннях;
- зберігання зброї на дачах, у гаражах, сараях, у багажниках автомобілів та ін.;
- зберігання зброї в гуртожитках (крім сімейного), у вахтових, тимчасових приміщеннях та ін.;
- передача на зберігання зброї родичам, знайомим та іншим особам (крім випадків, передбачених законом);
- носіння або перевезення зброї громадянами без наявного дозволу на це органів Національної поліції.

Суб'єктами даних правопорушень є власники вогнепальної, холодної і пневматичної зброї і бойових припасів; особи, які мають нагородну

вогнепальну зброю, а також спортсмени стрілецьких видів спорту, яким дозволене зберігання мисливських спортивних стендових рушниць за місцем проживання без права полювання (тобто громадяни, які мають дозвіл на зберігання зброї).

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 192 КУпАП. Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік.

Порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду або правил взяття їх на облік в уповноваженому органі Міністерства внутрішніх справ України у разі зміни місця проживання -

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Об'єктом даного проступку є суспільні відносини у сфері обігу і використання зброї.

Об'єктивна сторона виражається в порушенні громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) вогнепальної гладкоствольної мисливської або холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду або правил взяття їх на облік в органах Національної поліції у випадку зміни місця проживання (формальний склад).

Відповідно до встановленого порядку зброя обов'язково підлягає реєстрації в органах Національної поліції **не пізніше десяти днів після її придбання**, а перереєстрація зброї здійснюється в органах Національної поліції **один раз на три роки**. Органи Національної поліції здійснюють контроль за реєстрацією (перереєстрацією) зброї, дотриманням правил постановки її на облік при зміні місця проживання власника зброї.

У разі **зміни місця проживання** власник зброї, пристрою у **десятиденний строк** повинен звернутися із заявою в довільній формі про постановку на облік в органі поліції за новим місцем проживання.

Суб'єктами даних проступків є громадяни, в яких на законних підставах є в особистому володінні і користуванні вогнепальна, холодна або пневматична зброя, фізичні осудні особи, які досягли на момент вчинення правопорушення 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона проступку визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 193 КУпАП. Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів.

Ухилення від реалізації вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі

понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, в яких уповноваженим державним органом анульовано документ дозвільного характеру на їх зберігання і носіння, -

тягне за собою накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона даного виду правопорушення виражається в бездіяльності, тобто у невиконанні, ухиленні власника вогнепальної зброї від її реалізації згідно з розпорядженням працівників органів Національної поліції про її реалізацію у встановлений термін.

Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів до неї характеризується обов'язковою кваліфікуючою ознакою – анулюванням органами Національної поліції дозволів на право зберігання і носіння даних видів зброї.

Згідно із законодавством України органам поліції надано право анулювати дозволи на придбання, зберігання і носіння зброї, основних частин зброї, пристроїв та боєприпасів, видані громадянам, які зловживають спиртними напоями, вживають наркотичні засоби без призначення лікаря, інші одурманюючі засоби, хворіють на психічні захворювання, та в інших випадках, передбачених законодавством.

У разі анулювання органом поліції дозволу на зберігання та носіння вогнепальної зброї (разом з основними частинами зброї – за наявності), пневматичної та холодної, охолощеної зброї, пристроїв вони в 15-денний строк передаються власниками на комісійний продаж або можуть бути переоформлені на особу, що має дозвіл на їх придбання.

Після анулювання дозволу на зберігання і носіння зброї та пристрою власник зобов'язаний здати зброю (за наявності основні частини зброї) чи пристрій, патрони і бойові припаси до них до органу поліції та прийняти рішення щодо подальшого її переоформлення чи реалізації.

У разі незгоди власника з рішенням органу поліції про анулювання зазначеного дозволу матеріали передаються до суду для вирішення питання щодо примусового вилучення зброї, основних частин зброї, пристроїв, патронів і бойових припасів до них.

Суб'єктами правопорушення є особи, в яких до видання акта анулювання дозволу зброя перебувала на законних підставах. Крім того, до цієї категорії осіб можна віднести власників зброї, що стали ними за правом успадкування, але при цьому не є членами мисливських колективів і не мають дозволу на право її зберігання з відміткою «без права полювання».

Суб'єктивна сторона характеризується наявністю вини у формі умислу, зокрема, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

Стаття 194 КУпАП. Порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів.

Продаж працівниками торговельних підприємств (організацій) вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у продажі вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного дозволу органів внутрішніх справ (формальний склад).

Суб'єкт адміністративного проступку – спеціальний (фізичні особи - працівники торговельних підприємств (організацій)); особливий (особи, яких уже було піддано адміністративному стягненню за аналогічне правопорушення).

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195 КУпАП. Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів.

Порушення правил зберігання або перевезення вогнепальної чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів працівниками підприємств, установ, організацій, відповідальними за їх охорону, а так само використання ними зазначеної зброї і бойових припасів не за призначенням -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Об'єктом проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона згаданих видів правопорушень включає як дію (наприклад, використання зброї не за призначенням), так і бездіяльність (невиконання правил зберігання і перевезення зброї).

До порушень правил зберігання, перевезення зброї і боєприпасів належать також такі правопорушення щодо відомчої зброї.

Суб'єктами цих правопорушень є тільки особи, на яких в офіційному порядку керівництвом організацій, установ, підприємств покладено функції щодо зберігання, перевезення і використання вогнепальної, холодної або пневматичної зброї і бойових припасів (спеціальний суб'єкт) та особи, яких уже було піддано адміністративному стягненню за аналогічне правопорушення (особливий суб'єкт).

Суб'єктивна сторона виражається як у формі прямого умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195-1. Порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони.

Порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони (формальний склад).

Суб'єкт адміністративного проступку – спеціальний (фізичні особи - відповідальні працівники підприємств, установ, організацій); особливий (особи, яких уже було піддано адміністративному стягненню за аналогічне правопорушення).

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195-2 КУпАП. Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої, а на посадових осіб - від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них, а на посадових осіб - від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

Об'єктом проступку є суспільні відносини у сфері обігу газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

Об'єктивна сторона зазначеного правопорушення охоплює порушення встановленого порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

Відповідне Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування, спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1993 № 706²¹.

До спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, дозволених до виготовлення, реалізації (продажу), придбання, реєстрації, обліку, зберігання (носіння) і застосування, належать:

- упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики);
- газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

Для зарядження вказаних спеціальних засобів самооборони допускаються рецептури на основі речовин сльозоточивої та дратівної дії, які пройшли токсично-гігієнічні випробування і допущені до використання Кабінетом Міністрів України.

Упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики) реалізуються (продаються) громадянам, які досягли 18-річного віку, суб'єктам підприємницької діяльності, установам і організаціям без дозволу органів

---

²¹ Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 р. Постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 № 2471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-93-%D0%BF>

внутрішніх справ у спеціалізованих магазинах, окремих секціях магазинів.

Відповідно до положень Спеціального порядку набуття права власності громадянами на окремі види майна (Додаток 2 до Постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 № 2471)²² громадяни можуть набувають права власності на газові пістолети, револьвери і патрони до них, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, за дозволами виданими органами внутрішніх справ за місцем проживання особам, після досягнення ними 18-річного віку. При цьому кількість газових пістолетів (револьверів), які можуть бути у власності громадян, не обмежується.

Придбані газові пістолети (револьвери) протягом десяти днів з дня придбання подаються до органу внутрішніх справ для реєстрації та оформлення дозволу на їх зберігання (носіння):

- громадянами – за місцем проживання;
- суб'єктами підприємницької діяльності, установами і організаціями – за місцем їх реєстрації (юридичною адресою).

Дозвіл на зберігання і носіння газових пістолетів (револьверів) видається органом внутрішніх справ терміном на три роки. При цьому дозвіл на зберігання (носіння) газових пістолетів (револьверів) може бути виданий кожному членові сім'ї власника газового пістолета (револьвера), який має на це право. У свою чергу дозвіл на зберігання (носіння) газового пістолета (револьвера) може бути виданий не більш як трьом працівникам суб'єкта підприємницької діяльності, установи і організації на кожний газовий пістолет (револьвер). Дозвіл на зберігання і носіння безномерних або саморобних газових пістолетів (револьверів) органами внутрішніх справ не видається.

Патрони до газових пістолетів (револьверів), заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, продаються громадянам (користувачам) у спеціалізованих магазинах і окремих секціях у разі пред'явлення дозволу органу внутрішніх справ на зберігання (носіння) відповідного газового пістолету (револьверу).

Громадяни зобов'язані забезпечити умови зберігання, що виключають втрату та можливість крадіжки спеціальних засобів самооборони. Ці засоби повинні зберігатися у дерев'яних або металевих ящиках за місцем роботи або проживання власника (користувача), до них не повинні мати доступ сторонні особи.

У всіх випадках носіння газових пістолетів (револьверів) власник (користувач) зобов'язаний мати при собі дозвіл органу внутрішніх справ на право їх зберігання (носіння). У разі відсутності у особи такого дозволу пістолет (револьвер) до розгляду справи вилучається працівниками органів внутрішніх справ у встановленому порядку.

Забороняється передавати газові пістолети (револьвери) та патрони до них іншим особам без дозволу органу внутрішніх справ.

---

²² Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. № 2471-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2471-12>

У разі зміни місця проживання власник газового пістолета (револьвера) зобов'язаний звернутися до органу внутрішніх справ з проханням про зняття його з обліку і вказати нове місце проживання. Після прибуття до нового місця проживання власник такого засобу зобов'язаний у 10-денний термін подати документи до органу внутрішніх справ для взяття його на облік.

Суб'єкти зазначеного правопорушення загальні та спеціальні. Ними можуть виступати як фізичні осудні особи, які досягли 16-ти років на момент вчинення правопорушення, так і посадові особи (спеціальні суб'єкти).

Суб'єктивна сторона виражається як у формі прямого умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195-3. Порухення правил застосування спеціальних засобів самооборони.

Застосування спеціальних засобів самооборони з порушенням установлених правил -

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у застосуванні спеціальних засобів самооборони з порушенням установлених правил (формальний склад).

Суб'єкт адміністративного проступку – фізичні осудні особи, які на момент вчинення правопорушення досягли 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається психічним ставленням суб'єкта до вчиненого правопорушення і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195-4. Порухення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами.

Порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, -

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу і використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами (формальний склад).

Суб'єкти зазначеного правопорушення загальні та спеціальні. Ними можуть виступати як фізичні осудні особи, які досягли 16-річного віку на момент вчинення правопорушення, так і посадові особи (спеціальні суб'єкти).

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Стаття 195-6. Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів.

Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів -

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією піротехнічних засобів.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від шістдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією піротехнічних засобів.

Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері обігу й використання зброї.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у порушенні порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами (формальний склад).

Суб'єкти зазначеного правопорушення загальні та спеціальні. Ними можуть виступати як фізичні осудні особи, які досягли 16-ти років на момент вчинення правопорушення, так і посадові особи (спеціальні суб'єкти).

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

10.2. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі посадовим особам уповноважених підрозділів контролю за обігом зброї, регламентований:

1. Кодексом України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-Х²³.

2. Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376²⁴.

Можна виділити основні три види компетенції посадових осіб підрозділів контролю за обігом зброї щодо адміністративних правопорушень:

1. *Компетенція щодо складення протоколів про адміністративні правопорушення (ст. 255 КУпАП);*

2. *Компетенція щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та винесення постанов (ст. 222 КУпАП).*

3. *Компетенція щодо забезпечення виконання постанов про накладення адміністративних стягнень (Розділ V КУпАП).*

Іноді у працівників підрозділів контролю за обігом зброї може бути лише одна з них, наприклад, виключно на складання протоколу, коли розгляд справи підвідомчий суду.

У загальному вигляді у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення посадові особи підрозділів контролю за обігом зброї можуть реалізовувати такі юридично значущі дії:

– порушувати провадження у справі про адміністративне правопорушення і складати протоколи за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених у п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП;

– застосовувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 259-265, ч. 2 ст. 268 КУпАП;

– розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 222 КУпАП і виносити рішення за ними;

– забезпечувати виконання рішень у справах про адміністративні правопорушення.

Аналіз норм адміністративного законодавства України дає змогу виділити два види провадження у справах про адміністративні проступки:

– **звичайне;**

– **спрощене**, коли протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції

---

²³ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>

²⁴ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 06.11.2015 р. № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1496-15>

Національної поліції (ч. 2 ст. 258 КУпАП), а уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 КУпАП (ч. 4 ст. 258 КУпАП).

З огляду на це можливі три варіанти алгоритму дій посадових осіб підрозділів контролю за обігом зброї у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення.

Відповідно до статті 221 КУпАП **судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення у сфері дозвільної системи, передбачені статтями КУпАП:**

– 174 (стрільба з вогнепальної, холодної металюної чи пневматичної зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку);

– 190 (порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї);

– 191 (порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів);

– 193 (ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів);

– 195-1 (порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони);

– 195-2 (порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них);

– 195-3 (порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони);

– 195-4 (порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами);

– 195-6 (порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів).

Органи Національної поліції відповідно до статті 222 КУпАП мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення за адміністративні правопорушення у сфері контролю за обігом зброї та боєприпасів, передбачені статтями КУпАП:

– 192 (порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік);

– 194 (порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів);

– 195 (порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил

зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів).

Алгоритм дій посадових осіб підрозділів контролю за обігом зброї у випадку здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчих суду.

1. Отримання інформації про вчинене адміністративне правопорушення, або безпосереднє виявлення ознак правопорушення посадовою особою підрозділу контролю за обігом зброї.

2. Перевірка інформації, а також з'ясування обставин справи.

3. Складання протоколу про адміністративне правопорушення з дотриманням вимог ст. 256 КУпАП та розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 №1376.

4. У разі необхідності за наявності підстав застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (ст. 259-265 КУпАП).

5. Долучення процесуально оформлених доказів: заяви, пояснення, протоколи, інші матеріали, що мають значення для подальшого розгляду справи.

6. Направлення матеріалів за підвідомчістю до суду.

7. Надання відповіді заявнику, якщо такий є.

Алгоритм дій посадових осіб підрозділів контролю за обігом зброї у випадку здійснення спрощеного провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Відповідно до ч. 2 ст. 258 КУпАП у разі вчинення адміністративного правопорушення, яке відповідно до ст. 222 КУпАП підвідомче органам Національної поліції, посадовою особою підрозділів контролю за обігом зброї протокол про адміністративне правопорушення не складається, а згідно з ч. 4 ст. 258 КУпАП на місці вчинення правопорушення вноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 283 КУпАП.

До етапів здійснення посадовими особами підрозділів контролю за обігом зброї спрощеного провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері дозвільної системи належить:

1. Отримання інформації про вчинене адміністративне правопорушення, або безпосереднє виявлення ознак правопорушення посадовою особою підрозділу контролю за обігом зброї.

2. Перевірка інформації, а також з'ясування обставин справи.

3. Після встановлення особи правопорушника посадовою особою підрозділу контролю за обігом зброї при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до статті 278 КУпАП вирішуються такі питання:

– чи належить до їх компетенції розгляд даної справи;

– чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;

– чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду;

– чи витребувано необхідні додаткові матеріали;

– чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвокатів.

4. Після з'ясування названих вище питань поліцейський, що розглядає справу, оголошує час, місце розгляду, хто розглядає справу, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права та обов'язки згідно зі ст. 268 КУпАП:

– особа має право знайомитись з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання;

– при розгляді справи користуватись юридичною допомогою адвоката, іншого спеціаліста в галузі права, який має право на надання правової допомоги особисто чи по дорученню юридичної особи;

– виступати рідною мовою і користуватись послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;

– оскаржити постанову по справі,

а також положення статей 55, 56, 59 63 Конституції України.

5. Під час розгляду відповідно до ст. 279 КУпАП потрібно:

– вирішити клопотання, якщо вони надходили;

– заслухати осіб, які беруть участь у розгляді справи. Зокрема, правопорушника;

– дослідити докази.

6. У ході розгляду, відповідно до ст. 280 КУпАП, посадова особа підрозділу контролю за обігом зброї визначає:

– чи було вчинено адміністративне правопорушення;

– чи винна дана особа;

– чи підлягає особа адміністративній відповідальності;

– чи є обтяжуючі/пом'якшуючі обставини;

– чи заподіяно матеріальну шкоду;

– чи є підстави передачі матеріалів на розгляд громадської організації, трудового колективу.

7. Згідно зі ст. 251 КУпАП посадова особа підрозділу контролю за обігом зброї ознайомлює особу з доказами (допустимість доказової бази оцінює посадова особа, а не правопорушник/свідок/перехожий).

8. Після ознайомлення з доказами, згідно зі ст. 252 КУпАП посадова особа підрозділу контролю за обігом зброї оцінює їх, ґрунтуючись на всебічному, повному, і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи, керуючись законом та правосвідомістю.

9. Після закінчення дослідження всіх обставин справи посадова особа підрозділу контролю за обігом зброї *обов'язково озвучує*, що розгляд справи завершено, складає постанову та оголошує прийняте рішення.

10. Після винесення постанови роз'яснюємо особі її права та обов'язки згідно зі ст. 287, 288, 289, 307, 308 КУпАП:

– постанову може оскаржити прокурор, особа стосовно якої її винесли, потерпілий (ст. 287 КУпАП);

– постанову можна оскаржити у вищестоящий орган або до суду (ст. 288 КУпАП);

– скаргу на постанову можна подати впродовж 10 днів з моменту винесення постанови (ст. 289 КУпАП);

– штраф повинен бути сплачений не пізніше як через 15 днів з дня вручення постанови (ст. 307 КУпАП);

– у разі несплати штрафу в строк, постанова направляється до виконавчої служби для примусового стягнення (ст. 308 КУпАП).

Якщо під час винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення й адміністративне стягнення, що на неї накладається, то посадова особа підрозділу контролю за обігом зброї зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 256 КУпАП і далі діяти за алгоритмом звичайного провадження.

Існують особливості застосування адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язані з порушеннями правил дозвільної системи.

Так, КУпАП передбачені за ці правопорушення особливі стягнення:

– оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

– конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

– озбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання).

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат з реалізації вилученого предмета. Оплатне вилучення зброї і бойових припасів передбачено в санкціях частини 1 статті 191 та в статті 193 КУпАП.

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України. Такими предметами у справах про адміністративні правопорушення, які пов'язані з порушеннями правил дозвільної системи, можуть виступати зброя та бойові припаси до неї. Конфіскація зброї і бойових припасів передбачено в санкціях статті 174, статті 190, частині 2 статті 191, статті 194, статтях 195-1, 195-2, 195-3, 195-4, 195-6 КУпАП.

Про вилучення речей і документів складається протокол або робиться

запис у протоколі про адміністративне правопорушення, адміністративне затримання чи про огляд речей. У разі відмови добровільно пред'явити зброю та бойові припаси працівник поліції має право провести особистий огляд та огляд речей порушника. Вилучена зброя, бойові припаси та документи здаються на зберігання до чергової частини ОНП, де вони зберігаються до розгляду справи по суті. Після розгляду справи, залежно від результатів її розгляду, їх у встановленому порядку конфіскують, або повертають володільцеві, або знищують, а при оплатному вилученні речей – реалізують.

Позбавлення наданого громадянину права полювання застосовується на строк до трьох років за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом. Позбавлення права полювання не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування. Позбавлення права полювання передбачено в санкції частини 2 статті 85 (порушення правил використання об'єктів тваринного світу) КУпАП.

Постанова про позбавлення права полювання виконується зазначеними у частині 2 статті 242 КУпАП посадовими особами органів мисливського господарства.

Питання для самоконтролю

1. Визначити нормативну базу, яка регламентує діяльність Національної поліції України, фізичних та юридичних осіб в сфері дозвільної системи.
2. Загальна роль підрозділів превентивної діяльності у сфері здійснення дозвільної системи.
3. Загальна характеристика адміністративної відповідальності за порушення правил дозвільної системи.
4. Стрільба з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку (ст.174 КУпАП).
5. Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї (ст.190 КУпАП).
6. Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (ст. 191 КУпАП).
7. Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік (ст. 192 КУпАП).
8. Порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони (ст.195-1 КУпАП).
9. Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них (ст.195-2 КУпАП).
10. Порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони (ст.195-3 КУпАП).

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19> Text.
3. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. № 2471-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2471-12>.
4. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 р. Постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 № 2471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-93-%D0%BF>.
5. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 р. Постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 № 2471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-93-%D0%BF>.
6. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. №576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0637-98>.
8. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: Наказ МВС України від 10.01.2022 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text>.
9. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: методика МВС України та Мін'юст України від 15.01.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0002320-99>
10. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 06.11.2015 р. № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1496-15>
11. Діяльність Національної поліції у сфері дозвільної системи : навчальний посібник / Д. В. Кіблик, Ю. М. Ковальчук, О. М. Мердова та ін. Кропивницький; Харків : ДонДУВС; Факт, 2024. 221 с.

ДОДАТКИ

Додаток 13
до Інструкції з оформлення
матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах поліції (підпункт 4 пункту 17 розділу IV)
РІШЕННЯ
щодо зміни заходу стягнення

Я, _____
(посада,

найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ ,
прізвище, ім'я, по батькові)

розглянувши справу про адміністративне правопорушення № _____ ,
за частиною __ статті __ КУпАП на громадянина(ку) _____

_____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові)

у вигляді

_____ ,
(вказати вид адміністративного стягнення)

накладене

_____ ,
(посада,

найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ ,
прізвище, ім'я, по батькові посадової особи)

за

порушення

(невиконання)

_____ ,
(вказати суть порушення,

_____ ,
мотиви скарги (протесту)

_____ ,
та результати розгляду)

_____ ,
на підставі викладеного, керуючись пунктом 4 статті 293 КУпАП,

ВИРІШИВ:

Постанову про накладення адміністративного стягнення № _____ від «__» _____ 20__ р.,
винесену _____

(вказати посаду, найменування органу поліції, спеціальне звання

_____ ,
посадової особи, яка винесла постанову, та прийняте рішення)

(копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення відповідно до статті 295 КУпАП протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. У той самий строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання. Про результати розгляду скарги, яка подана прокурором, повідомляється прокуророві)

Копію рішення надіслано (повідомлено прокурора): вих. № _____ від «__» _____ 20__ р.

_____ ,
(посада,
найменування
органу
поліції,
спеціальне
звання)

_____ ,
(підпис)

_____ ,
(прізвище, ініціали)

Додаток 11

до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах поліції
(підпункт 2 пункту 17 розділу IV)

РІШЕННЯ

щодо скасування постанови по справі про адміністративне правопорушення та надсилання справи на
новий розгляд

Я, _____
(посада,

найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ ,
прізвище, ім'я, по батькові)

розглянувши справу про адміністративне правопорушення № _____ ,
за частиною ___ статті ___ КУпАП на громадянина(ку) _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

у вигляді _____

_____ ,
(зазначити вид адміністративного стягнення)

накладене _____
(посада,

найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ ,
прізвище, ім'я, по батькові посадової особи)

за порушення (невиконання) _____
(зазначити суть порушення,

_____ ,
мотиви скарги (протесту)

_____ ,
та результати розгляду)

_____ ,
на підставі викладеного, керуючись пунктом 2 статті 293 КУпАП,

ВИРІШИВ:

Постанову про накладення адміністративного стягнення № _____ від «__» _____ 20__ р.,
винесену _____

(зазначити посаду, найменування органу поліції, спеціальне звання

_____ ,
посадової особи, яка винесла постанову, та прийняте рішення)

(копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення відповідно до
статті 295 КУпАП протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. У той самий строк копія
постанови надсилається потерпілому на його прохання)

Копію рішення надіслано (повідомлено прокурора): вих. № _____ від «__» _____ 20__ р.

_____ ,
(посада, найменування органу поліції,
спеціальне звання)

_____ ,
(підпис)

_____ ,
(прізвище,
ініціали)

Додаток 10
до Інструкції з оформлення
матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах поліції
(підпункт 1 пункту 17 розділу IV)

РІШЕННЯ

щодо залишення постанови по справі про адміністративне правопорушення без змін, а скарги або подання
прокурора без задоволення

Я,

_____ (посада,

_____ найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ прізвище, ім'я, по батькові)

розглянувши справу про адміністративне правопорушення № _____,
за частиною __ статті __ КУпАП на громадянина(ку) _____,

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

у вигляді _____,

_____ (зазначити вид адміністративного стягнення)

накладене _____

_____ (посада,

_____ найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____ прізвище, ім'я, по батькові посадової особи)

за порушення (невиконання) _____

_____ (зазначити суть порушення,

_____ мотиви скарги (протесту)

_____ та результати розгляду)

_____ на підставі викладеного, керуючись пунктом 1 статті 293 КУпАП,

ВИРІШИВ:

Постанову про накладення адміністративного стягнення № _____ від «__» _____ 20__ р.,
винесену _____

_____ (зазначити посаду, найменування органу поліції, спеціальне звання

_____ посадової особи, яка винесла постанову, та прийняте рішення)

(копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення відповідно до статті 295 КУпАП протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. У той самий строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання. Про результати розгляду скарги, яка подана прокурором, повідомляється прокуророві)

Копію рішення надіслано (повідомлено прокурора): вих. № _____ від «__» _____ 20__ р.

_____ (посада,
найменування органу
поліції, спеціальне
звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Додаток 9
до Інструкції з оформлення
матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах поліції
(пункт 13 розділу IV)

ПОСТАНОВА
про закриття справи про адміністративне правопорушення

« ___ » _____ 20__ р.

_____ (назва населеного пункту)

Я

_____
(посада, найменування органу поліції, спеціальне звання,

_____,
розглянув(ла) матеріали справи про адміністративне правопорушення на громадянина(ку)
_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання,

_____ найменування, місцезнаходження підприємства (установи, організації),

_____ ким працює або навчається)

За матеріалами справи про адміністративне правопорушення встановлено:

_____ (обставини, що виключають провадження у справі)

На підставі викладеного, керуючись статтею 247 КУпАП,

ПОСТАНОВИВ:

Справу про адміністративне правопорушення стосовно громадянина(ки)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

закрити.

Посадова особа:

_____ (посада, найменування органу поліції, спеціальне звання, підпис, прізвище,
ініціали)

Додаток 7
до Інструкції з оформлення
матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах
поліції
(пункт 8 розділу IV)
----- лінія перфорації-----

ПОСТАНОВА ДА № 000000
по справі про адміністративне правопорушення

«   »   20   р.

_____
(назва населеного пункту)

’ _____
(посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім’я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову)

_____
розглянувши матеріали адміністративної справи
стосовно гр на(ки) _____

(прізвище, ім’я та по батькові)

_____

число, місяць і рік народження	_____
місце народження	_____
місце проживання	_____
місце роботи та посада	_____
документ, який посвідчує особ	_____

(вказати документ, коли і ким виданий, серію
і номер)

УСТАНОВИВ:

_____
_____
_____

Ураховуючи, що _____ вчинив(ла) адміністративне

гр-нин(ка) _____ правопорушення,
передбачене _____ с _____ Кодексу України про адміністративні
частиною _____ статті _____ правопорушення,

ПОСТАНОВИВ:

1. Притягти гр-на(ку) _____ до адміністративної
відповідальності і накладати
на нього (неї) адміністративне стягнення у вигляді

(вказується вид адміністративного стягнення – попередження або штраф (сума штрафу вказується цифрами та
словами))

2. Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає
виконанню з моменту її винесення згідно зі статтею 299 КУпАП.

Постанова може бути оскаржена згідно зі статтями 287 – 289 КУпАП до
вищого органу або районного, міського чи міськрайонного суду протягом
десяти днів з дня її винесення.

Відповідно до статей 291, 292 КУпАП постанова набирає законної сили
після закінчення строку її оскарження.

3. На підставі частини другої статті 308 КУпАП у разі
несплати гр-ном(кою)

_____ штрафу протягом 15 днів з метою примусового
виконання цієї постанови органу державної виконавчої служби стягнути
з правопорушника подвійний розмір штрафу

(вказується сума штрафу цифрами і словами у дужках)

Рішення, винесене щодо вилучених
документів, речей _____

Вилучені документи,
речі отримав _____

(підпис правопорушника)

Примірник постанови
отримав _____

(дата отримання постанови та підпис правопорушника)

Посадова _____ особа _____ органу _____ поліції

(підпис, ініціали, прізвище)

Копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності
надіслано _____ рекомендованим _____ листом
за вих. № _____ від _____ 20__ р.

СТАТТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

СТАТТІ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є

до Інструкції з оформлення
матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах
поліції
(пункт 5 розділу III)

Корінець до протоколу про адміністративне затримання
Прийняв _____ та _____ перевірів _____ (П.І.Б., _____ посада)
_____ підпис _____ дата _____

Серія КИ № 000000

-----лінія перфорації-----

«__» _____ 20__ р. _____

(назва населеного пункту)

_____
(посада, найменування органу поліції, звання, П.І.Б. посадової особи, яка склала протокол)

_____, склав(ла) цей протокол
про те, що

громадянин(_____
ка) _____
(прізвище,

_____ _____
ім'я, по батькові)

_____ р.н., _____ місце
проживання: _____

_____
доставлений(а) у службове приміщення

(найменування органу поліції, іншого приміщення, куди доставлено
затриманого(у), його місцезнаходження)

«__» _____ 20__ р. о _____ год. _____ хв. у зв'язку із вчиненням
правопорушення,
передбаченого частиною __ статті __ КУпАП, для
_____

_____ (час і мотиви затримання: припинення адміністративного правопорушення, складання протоколу про адміністративне

_____ правопорушення, для розгляду справи тощо)

_____ Гр. _____ роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП, а також про право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

«___»

_____ 20__ р.

_____ (підпис затриманої особи)

(прізвище та ініціали затриманої особи)

Про місце перебування затриманого(ї) згідно з частиною другою статті 261 КУпАП

повідомлено о ___ год. ___ хв. «___» _____ 20__ р.

_____ (родичів, адміністрацію за місцем роботи чи навчання, яким чином повідомлено)

Перед поміщенням до кімнати для затриманих та доставлених у присутності понятих:

1. _____ ;

(П.І.Б., місце проживання)

2. _____

(П.І.Б., місце проживання)

проведено особистий огляд та огляд речей, передбачені статтею 264 КУпАП, що були у затриманого(ї)

_____ (вказати перелік речей, цінностей, документів, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом

_____ правопорушення, їх індивідуальні ознаки, а за потреби - місця, обставини виявлення)

Затриманий(а)
одягнутий(а)

При особистому огляді тілесні ушкодження не
виявлені / виявлені

(непотрібне закреслити)

(які саме, чи надавалась невідкладна медична допомога, номер бригади швидкої медичної допомоги, П.І.Б. лікаря)

Заяви та зауваження, зроблені при
затриманні та огляді

(вказати ким і які саме)

Підписи
понятих: 1.

Підпис затриманої
особи

Підпис посадової особи органу поліції, яка проводила огляд

Гр. _____ звільнений(а) «__» _____ 20__ р. о __ год. __ хв.

Підстава для
звільнення

При звільненні
одержав(ла)

(вказати перелік речей, повернутих при звільненні)

Скарг, зауважень до дій посадових осіб органів поліції не маю / маю

_____

закреслити)

(непотрібне

_____

(вказати які саме)

_____

_____

_____

Підпис звільненої
особи _____

Підпис посадової особи органу
поліції _____

Додаток 11
до Інструкції з оформлення
поліцейськими
матеріалів про адміністративні
правопорушення у сфері забезпечення
безпеки дорожнього руху, зафіксовані
не в автоматичному режимі
(пункт 6 розділу XIII)

ПОВІДОМЛЕННЯ про тимчасове затримання транспортного засобу

Ваш транспортний засіб _____
(вид, марка транспортного засобу, державний номерний знак або без номерного
знаку)

залишено з порушенням Вами _____. Відповідно
до вимог статті 265² КУпАП Ваш транспортний засіб затримано до оформлення відповідних документів про
адміністративне правопорушення. Оформлення може бути здійснено в підрозділі поліції:

_____

(вказуються місцезнаходження підрозділу поліції, номер телефону

_____

поліцейського, який може оперативно оформити матеріали про адміністративне правопорушення)

_____

_____

(посада, спеціальне звання та П. І. Б. поліцейського)

_____ год. _____ хв. _____ 20__ року.
(час, дата затримання)

_____

(підпис)

Додаток 10

до Інструкції з оформлення поліцейськими
матеріалів про адміністративні правопорушення
у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху,
зафіксовані не в автоматичному режимі
(пункт 12 розділу XII)

АКТ
вилучення посвідчення водія

_____ 20__ року _____ год _____ хв

(місце складання)

Я, _____
(посада, спеціальне звання, прізвище, ім'я, по батькові поліцейського, який
склав акт)

_____ ,
склав(ла) цей акт про те, що у громадянина(ки)

_____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, серія та
номер посвідчення водія)

у зв'язку із виконанням постанови

(назва суду)

від _____ 20__ року
№ _____ вилучено

(серія та номер посвідчення водія, ким виданий)

Підпис поліцейського, який проводив вилучення та склав цей акт

Підпис особи, у якої вилучено посвідчення водія

З вимогами статті 63 Конституції України (особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом) та статті 317 КУпАП (постанова про позбавлення права керування транспортними засобами виконується посадовими особами органів Національної поліції, зазначеними у статті 222 КУпАП) ознайомлений(а) _____

(підпис)

Додаток 9
до Інструкції з оформлення
поліцейськими матеріалів
про адміністративні
правопорушення
у сфері забезпечення безпеки
дорожнього руху, зафіксовані
не в автоматичному режимі
(пункт 3 розділу XII)

Лицьовий бік

Корінець до тимчасового дозволу

Серія ___ номер _____

Підстава для видачі: серія ___ та номер _____ адміністративного протоколу

Коли і ким виданий _____

----- Лінія перфорації -----

Серія _____

Номер _____

ТИМЧАСОВИЙ ДОЗВІЛ

(дійсний за наявності документа, що посвідчує особу)

на право керування транспортними засобами категорій

A1 A B1 B BE C1 C C1E CE D1 D D1E DE

(непотрібне закреслити)

замість посвідчення водія

серії _____ номер _____, виданого _____

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Видане " ___ " _____ 20__ року.

(посада,

М. П.

спеціальне звання,

П. І. Б.

та підпис особи, яка видала дозвіл)

Зворотний бік

Складені протоколи:

Серія, номер протоколу	Дата складання	Стаття КУпАП	Посада, спеціальне звання та П. І. Б. поліцейського

Примітка. Строк дії тимчасового дозволу відповідно до вимог статті 265¹ КУпАП не перевищує тримісячного строку з часу тимчасового вилучення посвідчення водія.

Додаток 6

до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (пункт 3 розділу VI) (у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 20 грудня 2018 року № 1040)

Штамп підрозділу Національної поліції України
(місцезнаходження, номер телефону)

_____ (найменування органу державної виконавчої служби)

_____ (місцезнаходження органу державної виконавчої служби:
(вулиця, номер будинку, назва населеного пункту, індекс))

ЗАЯВА

Надсилаємо для примусового виконання в порядку статті 308 Кодексу України про адміністративні правопорушення постанову про накладення штрафу для стягнення з гр.

_____ штрафу в розмірі _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (зазначаються подвійна сума штрафу цифрами і словами в дужках)

Додаток: постанова у справі про адміністративне правопорушення: серія _____ № _____ від "___" _____ 20__ року.

_____ (посада керівника підрозділу поліції)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище керівника підрозділу)

Додаток 4

до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (пункт 8 розділу III)

Штамп підрозділу поліції
Національної поліції України
(місцезнаходження, номер телефону)

ПОВІДОМЛЕННЯ про запрошення до підрозділу поліції

гр. _____ (прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності))

Для розгляду вчиненого Вами адміністративного правопорушення Вам необхідно з'явитись «___» _____ 20__ року о _____ год. _____ хв. за місцезнаходженням: _____

кімната _____ до _____ (номер кімнати) _____ (прізвище та ініціали поліцейського)

При собі необхідно мати документ, що посвідчує особу.

У разі Вашого неприбуття та відсутності клопотання про відкладення розгляду справи справа про адміністративне правопорушення розглядатиметься відповідно до вимог статті 268 КУпАП.

«___» _____ 20__ року. _____

(підпис)

Повідомлення одержав:

«___» _____ 20__ року. _____

(підпис)

Примітка. Копія повідомлення додається до матеріалів справи.

Додаток 2
до Інструкції з оформлення
поліцейськими
матеріалів про адміністративні
правопорушення у сфері забезпечення
безпеки дорожнього руху, зафіксовані
не в автоматичному режимі
(пункт 3 розділу II)

АКТ

обстеження ділянки вулично-шляхової мережі

«__» _____ 20__ року о __ год. __ хв. на _____

(вказуються протяжність ділянки обстеження, кілометр (+ метри) автодороги, перехрестя, назва вулиці, номер будинку)

Обстеження розпочато «__» _____ 20__ року о __ год. __ хв. у присутності: _____

(посада, спеціальне звання, П. І. Б. поліцейського, який виявив недоліки в утриманні зазначеної ділянки)

(посада, П. І. Б. представника підрозділу з експлуатації доріг (вулиць), який відповідає за належне утримання зазначеної ділянки)

Під час обстеження встановлено:

1. Забезпечення безпечного експлуатаційного стану ділянки дороги (вулиці) покладено на:

_____ (найменування підприємства, місцезнаходження, П. І. Б. керівника)

2. Експлуатаційний стан обстеженої ділянки не відповідає вимогам ДСТУ 3587-97 «Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці та залізничні переїзди. Вимоги до експлуатаційного стану» за такими показниками:

покриття проїзної частини має: _____ (наявність та розміри забруднень, осідань, ям, вибоїн, тріщин, напливів)

коефіцієнт зчеплення проїжджої частини: _____ визначено методом _____ і становить _____ %, наявність ожеледиці, ковзання _____, відсутність огороження місць проведення дорожніх робіт _____

(вид робіт, кількість місць, протяжність кожного місця, наявність будівельних матеріалів на проїжджій частині чи узбіччі)

3. Експлуатаційний стан технічних засобів організації дорожнього руху не відповідає вимогам ДСТУ 4100:2014 та ДСТУ 3308-96 за такими показниками:

наявність та стан дорожніх знаків _____

наявність та стан дорожньої розмітки _____

4. Останні заходи щодо прибирання проїжджої частини здійснювалися «__» _____ 20__ року о __ год. __ хв. з використанням _____

(кількість одиниць спеціальної техніки та назва застосованих протиковзних матеріалів)

5. Інші недоліки в утриманні та експлуатації ділянки: _____

Обстеження закінчено «__» _____ 20__ року о __ год. __ хв.

За результатами обстеження ділянку визнано: _____

Підписи осіб, які здійснили обстеження: _____

(підпис) (підпис)

Свідок 1 _____

(П. І. Б., рік народження, місце проживання (перебування), підпис)

Свідок 2 _____

(П. І. Б., рік народження, місце проживання (перебування), підпис)

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Адміністративне правопорушення - коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення — є завершальною стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення, зміст якої полягає в практичній реалізації обмежень особистого, морального і матеріального характеру, передбачених призначеним правопорушнику стягненням.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення (як вид процесуальної діяльності) – це врегульований адміністративно-процесуальними нормами порядок здійснення дій учасників адміністративно-юрисдикційних правовідносин у зв'язку з реалізацією завдань щодо своєчасного, усебічного, повного й об'єктивного з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності із законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, вихованням громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Протокол про адміністративне правопорушення – це основний процесуальний документ, в якому фіксуються обставини правопорушення, інформація про учасників справи, їх пояснення по факту події, роз'яснення процесуальних прав та обов'язків, дані про місце і час розгляду справи, який має доказове значення у справі про адміністративне правопорушення і є підставою для прийняття рішення про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Науково-методичне видання

**Берендєєва Анастасія Ігорівна,
Братель Сергій Григорович,
Галуцько Віра Миколаївна,
Крижановська Олена Володимирівна,
Коропатов Олег Миколайович,
Кубаєнко Андрій Володимирович,
Любчик Віктор Борисович,
Пишна Алла Георгіївна,
Томіна Вікторія Юріївна,
Ульянов Олексій Іванович,**

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Підписано до друку 28.03.2023 Формат 60X84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум.друк.арк 9,35
Надруковано з готового оригінал-макета.

Наклад 5 прим.

Видавництво ОДУВС

м.Одеса вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №3507 від 25.06.2009 р.